

UiA-studenters alkoholvaner – et spørsmål om klasse eller drikkekultur?

En kvantitativ studie av sosial bakgrunns betydning for UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser.

NIKOLAI MØLLER-PETTERSEN

Antall ord i hovedteksten: 29 400

VEILEDERE

Ove Skarpenes
Sivert Skålvoll Urstad

Universitetet i Agder, 2022

Masterfordypning i samfunnskunnskap

Lektorutdanning 8-13

SAMMENDRAG

I denne studien er UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser undersøkt og tolket i lys av sosiologisk teori. I 2016 utgav Østhus, Mäkelä, Norström og Rossow en rapport for Helsedirektoratet om alkoholbruk og sosial ulikhet som viser sammenheng mellom sosioøkonomisk status og risikofylt alkoholbruk. I slutten av rapporten adresserer de behovet for mer forskning på sammenhengen, en sammenheng jeg har valgt å plassere i en studentkontekst. Med dette som utgangspunkt har den franske sosiologen Pierre Bourdieu sine begreper om sosial ulikhet blitt brukt som teoretisk forståelsesgrunnlag i studien. Hans ulikhetsbegreper om kulturell kapital, økonomisk kapital, habitus og felt har vært brukt til å forstå UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. I tillegg til Bourdieus begreper om sosial ulikhet er tidligere forskning på studenters alkoholbruk brukt for å skape en bredere forståelse om tematikken.

Oppgaven problemstilling tar sikte på «*I hvilken grad påvirker sosial bakgrunn UiA-studenters alkoholbruk og deres alkoholpreferanser? Varierer studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser med alder og kjønn?*». Ved å besvare denne problemstilling vil det være mulig å skape en bredere forståelse rundt studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser fra et ulikhetsperspektiv. UiA-studentenes kapitalsammensetning vil gi en indikasjon på deres plassering i det Bourdieu & Prieur (2005) kaller det sosiale rom. I denne studien er studentenes kapitalsammensetning forstått ut ifra mengde økonomisk og kulturell kapital. Bourdieus habitus- og feltbegrep inngår også i studiens ulikhetsperspektiv og utgjør en sentral del av drøftingen og forståelsen av studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser som kulturelt fenomen.

Hvorvidt Bourdieus begreper om sosial ulikhet kan beskrive dagens samfunn er svært omstridt, og det er flere som argumenterer mot å bruke Bourdieu i en slik forståelse. Bourdieus begreper baserer seg på fransk høykultur fra 1960- og 1970-tallet. Skarpenes (2007) mener det ikke finnes en elite- eller høykultur i det egalitære Norge. Det har vært, og er fremdeles mye diskusjon rundt ulikhetsbegrepet i Norge i dag som strekker seg forbi Bourdieu. Flere av landets fremste sosiologer er uenige i hvordan sosial ulikhet bør forstås. I fravær av forskning på sammenhengen mellom studenters alkoholbruk og sosial klasse har jeg likevel valgt å bruke Bourdieu for å se om hans begreper kan brukes til å forstå kulturelle fenomen i senmoderniteten. Det teoretiske bakteppet for denne studien skal ikke brukes til å forklare alkoholbruken til UiA-studenter, men brukes som et forståelsesgrunnlag. Det er derfor ikke trukket noe endelig slutninger eller årsakssammenhenger i denne studien.

Spørreundersøkelsen i denne studien består av flere spørsmål som er ment å fungere som indikatorer på sosial klasse. Med utgangspunkt i Bourdieus begreper ble det utarbeidet indikatorer på kulturell og økonomisk kapital som skulle danne et bilde av studentenes sosiale klasse og kapitalsammensetning. Disse operasjonaliserte spørsmålene ble i etterkant i undersøkelsen brukt som variabler i studiens analyser. Ved hjelp av multippel regresjonsanalyse ble studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser kartlagt og analysert. Resultatene fra analysene har dannet grunnlag for å besvare studiens problemstilling.

Resultatene viser at studentenes kulturelle kapital hadde liten effekt, mens økonomiske kapital hadde varierende effekt på studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. Bakgrunnsvariablene alder og spesielt kjønn hadde derimot stor effekt på hvor ofte, hvor mye og hva studentene drakk på fest. Flere av alkoholtendensene blant UiA-studentene samsvarte med tidligere forskning og andre studentgrupper i landet der de mannlige studentene drikker mer og oftere enn kvinnelige studenter. Menn foretrekker å drikke øl på fest, mens vin dominerer blant de kvinnelige studentene. Resultatene fra analysen drøftes opp mot studentdrikkekulturen og studiemiljøets praksiser som mulig grunner til hvorfor sosial klasse hadde så liten forklaringskraft blant undersøkelsens utvalg. Avslutningsvis i oppgavens adresseres det behov for mer forskning som kan gi mer og bredere innsikt i studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser som kulturelt fenomen.

FORORD

Denne masteroppgaven utgjør mitt siste semester som lektorstudent ved Universitet i Agder, og jeg er takknemlig for å kunne avslutte utdanningen min med denne masteroppgaven. Etter bacheloroppgaven skjønnte jeg at det er var nødvendig å velge et tema på masteren jeg virkelig bryr meg om og har interesse for. Etter å ha arbeidet med alkoholforskning og sosiologisk teori i snart et halvt år er jeg fremdeles ikke lei, og jeg er glad for det uortodokse valget jeg tok rundt juletider 2021. Det er flere som må takkes for å ha bidratt til at denne oppgaven er blitt det den er.

Jeg vil starte med å takke min hovedveileder Ove Skarpenes for god veiledning, rådgivning og interessante samtaler. Uten Oves hjelp hadde ikke denne oppgaven vært halvparten av det den er i dag. Jeg vil også takke min biveileder Sivert Skålvoll Urstad for god metodisk veiledning og samtaler gjennom hele skriveprosessen. Som person er jeg veldig uformell og direkte, så jeg vil gi en ekstra takk til Ove og Sivert som har holdt ut meg med i alle disse månedene. En ekstra takk fortjener også medstudent Andreas Sersland for god hjelp når egne SurveyXact-kunnskaper har kommet til kort.

Det å skrive en master er et selvstendig arbeid, men det er likevel viktig å anerkjenne de faglige samtalene man har i kantina eller på mastersalen. Jeg vil derfor gi en stor takk til hele gjengen på bygg 46 og «banden» i B3, uten dere hadde ikke skriveprosessen vært det samme. Helt til slutt vil jeg gi stor takk til alle mine medstudenter ved UiA som deltok i spørreundersøkelsen min, uten dere hadde det aldri blitt noen masteroppgave.

INNHALDSFORTEGNELSE

Innhold

1.0 INNLEDNING OG PROBLEMSTILLING	8
1.1 Innledning	8
1.2 Problemstilling	10
1.3 Oppgavens disposisjon.....	13
2.0 TEORI DEL 1 – FORSKNING PÅ STUDENTERS ALKOHOLBRUK OG ALKOHOLPREFERANSER	14
2.1 Studietiden – alkoholens høydare	14
2.2 Kartlegging av studenters alkoholbruk	15
2.2.1 SIRUS – Studenter og rusmidler.....	16
2.2.2 AKAN – Helter og hengehuer	18
2.2.3 Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2018	18
2.2.4 Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2021 - Tilleggsundersøkelse.....	19
2.3 Sosioøkonomisk status og alkohol.....	20
3.0 TEORI DEL 2 – PIERRE BOURDIEU OG SOSIAL KLASSE.....	22
3.1 Hvordan bruke Bourdieu?.....	22
3.2 Pierre Bourdieu – en kort introduksjon.....	22
3.3 Det sosiale rom, felt og kapital	23
3.3.1 Kulturell kapital	25
3.3.2 Økonomisk kapital	27
3.4 Habitus	28
3.5 Et kritisk blikk på Bourdieus teorier	29
3.6 – Teoretiske refleksjoner.....	31
4.0 METODE.....	34
4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt	34
4.2 Design og metode	35
4.2.1 – Spørreundersøkelsen	36
4.2.2 – SurveyXact.....	36
4.3 Utforming av spørreskjema.....	37
4.3.1 Spørsmålsutforming.....	37
4.4 Utvalg og gjennomføring	40
4.5 Analysevalg.....	41
4.5.1 Multippel regresjonsanalyse	42
4.6 Variabelinndeling	43

4.6.1 Avhengig variabel	43
4.6.2 Uavhengig variabel	45
4.7 Metodologisk drøfting	47
4.7.1 Validitet.....	47
4.7.2 Reliabilitet.....	50
5.0 PRESENTASJON OG DISKUSJON AV FUNN.....	54
5.1 Studentenes alkoholbruk på tvers av alder og kjønn	54
5.1.1 Alder og kjønns betydning for hvor ofte studentene drikker	55
5.1.2 Alder og kjønns betydning for hvor mye studentene drikker	56
5.1.3 Alder og kjønns betydning for studentenes alkoholpreferanser	59
5.2 Drøfting og refleksjon rundt alder og kjønns betydning for studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser.....	61
5.3 Sammenheng mellom UiA-studenters sosial klasse, alkoholbruk og alkoholpreferanser.....	65
5.3.1 Hvor ofte drikker studentene?.....	66
5.3.2 Hvilke alkoholpreferanser har studentene?.....	68
5.3.3 Hvor mye drikker studentene?	70
5.4 Drøfting av resultater	73
5.5 Avsluttende drøfting	80
6.0 KONKLUSJON	83
7.0 LITTERATURLISTE	86
8.0 VEDLEGGSLISTE.....	93
Vedlegg 1 - NSD-godkjenning	93
Vedlegg 2 - AUDIT – LISTE OVER ALKOHOLENHETER	95
Vedlegg 3 - Informasjonsskriv og Survey	96

LISTE OVER TABELLER

Tabell 1. Kjønn og studieprogresjon.....	s. 41
Tabell 2. Alder og kjønn.....	s. 41
Tabell 3. Hvor ofte drikker du alkohol?.....	s. 55
Tabell 4. Hvor mange alkoholenheter drikker du?.....	s. 56
Tabell 5. Hvor mange liter alkohol drikker du på fest?.....	s. 58
Tabell 6. Hva pleier du oftest å drikke på fest?.....	s. 59
Tabell 7. Trinnsvis regresjonsanalyse med "Hvor ofte drikker du alkohol?" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians.....	s. 66
Tabell 8. Samletabell med "Spesifikk alkoholtype" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians.....	s. 68
Tabell 8.1. Samletabell med "Spesifikk alkoholtype" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians.....	s. 69
Tabell 8.2. Samletabell med "Spesifikk alkoholtype" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians.....	s. 69
Tabell 9. Trinnsvis regresjonsanalyse med «Hvor mange enheter øl/rusbrus/cider drikker du sånn cirka å drikke på fest?» som avhengig variabel. Standardisert betakoeffisient, signifikans og forklart varians.....	s. 71
Tabell 10. Trinnsvis regresjonsanalyse med "Hvor mange liter vin/sprit pleier du sånn cirka å drikke på fest?" som avhengig variabel. Standardisert betakoeffisient, signifikans og forklart varians.....	s. 72

1.0 INNLEDNING OG PROBLEMSTILLING

1.1 Innledning

Tiden som ung voksen og student er en periode i livet mange ser tilbake på med et smil om munnen. En hverdag med få forpliktelser, mange venner og ofte mye moro. Det er stadig flere som velger å ta høyere utdanning, noe som har gjort Norge til et utdanningsamfunn (Frønes og Brusdal, 2000, ss. 50-51). Studietiden og studietilværelsen er en helt spesiell fase i livet fordi den skiller seg fra andre livsfaser og bærer med seg noen unike karakteristikk. Hverdagen preges av færre forpliktelser til familie og jobb, og byr jevnlig på vennskap og relasjoner (Erevik et al., 2017, s. 416; Jensen et al., 2021, s. 2; Borsari et al., 2007, s. 2063). Studietilværelsen krever at man innordner seg nye normer og akademiske ferdigheter, og gir stor grad av selvstendighet både privat og akademisk (Pittman & Richmond, 2008, s. 344).

For mange er også alkohol og festing en sentral del av studietilværelsen. Studietiden innvies med én til to fadderuker hvor man blir kjent med sine nye medstudenter i både edru og beruset tilstand. Studenter oppgir at deltakelse i fadderuken gir følelse av tilhørighet og at alkohol er en viktig del i det å bli kjent med hverandre disse ukene (Myrtveit et al., 2016, s. 362). Flere studenter uttrykker skepsis til alkoholens dominans i fadderukene og studenttiden generelt. Nyere studier har de siste årene kartlagt studenters alkoholbruk og bekrefter at studenters alkoholkonsum er faretruende høyt, selv om den har hatt en mindre nedgang siste par årene (Heradstveit et al., 2021, s. 403; Sivertsen, 2021, ss. 47-48). Den norske drikkekulturen preges i stor grad av høykonsum og fylla, eller «*binge-drinking*». Denne drikkekulturen står også sterkt blant studenter og baserer seg på at det drikkes mye alkohol når det først drikkes (Erevik et al., 2017, s. 417; Heradstveit et al., 2021, s. 403; Kessler & Kurtz, 2019, s. 106). Mange europeiske land har en middelhavskultur når det kommer til drikking, en drikkekultur som kan ses som motparten til «*binge-drikkingen*». Det drikkes om lag like mye, men oftere og mindre per gang (Beccaria & Pretto, 2021, s. 68). Begge drikkekulturene bygger i stor grad på kollektivismen hvor alkoholkonsumering skjer i sosiale settinger sammen med andre (Kropp et al., 2004, s. 5).

Konsekvensene og følgene av studenters høye alkoholinntak er mange, og de brer seg over et bredt spekter. Erevik et al. (2017), Heradstveit et al. (2021) og Halkjelsvik & Storvoll (2015) Myrtveit et al. (2016) og Sæther et al. (2019) presiserer hvordan studenters høye alkoholinntak kan påvirke deres fysiske og psykiske helse i form av angst, depresjon, fall- og trafikkulykker, stryke på eksamen og

uønsket- og/eller konsekvenser forbundet med, ubeskyttet sex. Alkohol beskrives av flere som et «ekskluderingsmiddel» blant studenter der alkohol på flere måter fungerer som en billett til et sosialt studentliv (Myrtveit et al., 2016, s. 362). Det er ulike måter man kan tolke og forstå studenters drikkevaner og alkoholbruk på. Kropp et al. (2004) prøver å forstå dette gjennom studenters verdier og holdninger til alkohol. Et individs holdninger og verdier er i stor grad et produkt av ens sosialisering, oftest gjennom familie og venner (Wilken, 2011, s. 47).

Studenters høye alkoholbruk kan ses som et produkt av alle disse faktorene, og sammenhengen mellom sosial klasse og høy alkoholbruk drøftes i rapporten til Østhus, Mäkelä, Norström og Rossow (2016). I deres rapport redegjøres det for at sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og episodisk høykonsum er komplisert, og resultatene fra ulike studier spriker (Østhus et al., 2016, s. 22). I studier av episodisk høykonsum er det vanligere å finne sammenheng mellom lav sosioøkonomisk status og det mest skadelige konsumet, sammenlignet med studier hvor høykonsum måles som mye alkohol over en lengre periode (Østhus et al., 2016, s. 22). Avslutningsvis i rapporten adresseres behovet for mer forskning på feltet for å få ny innsikt og kunnskap rundt alkoholbruk, sosial ulikhet og deres sammenheng (Østhus et al., 2016, s. 48).

Nedgangen i studenters alkoholkonsum de siste årene må ses i sammenheng med koronapandemien. Med ny gjenåpning av samfunnet denne våren vil det være interessant å se om studentenes alkoholkonsum endrer seg. Frem til 2018 har forskning på studenters alkoholbruk vært gjennomført uten UiA-studenters deltakelse og kunnskapen rundt studenters alkoholbruk på Sørlandet er derfor mangelfull. Den mangelfulle forskningen er i forbindelse med Universitetet i Agders lokasjon interessant. Botvar & Urstad (2012) redegjør i sitt forskningsprosjekt *Fra vann til vin? Bruk av rusmidler blant aktive i kristne ungdomsmiljøer* hvordan demografi og religion kan påvirke bruken av rusmidler. Universitetets lokasjon på Sørlandet gjør derfor min studie relevant og interessant.

Det finnes store mengder forskning om sosial ulikhet og klasse, og det er få som har en sterkere plass innenfor dette feltet enn Pierre Bourdieu. Likevel er forholdet mellom sosial ulikhet, alkoholbruk og preferanser i Norge mangelfull, noe som danner grunnlag for at nettopp Bourdieus teorier og forskning bli anvendt som det teoretiske rammeverket i denne oppgaven. De aktuelle begrepene fra Bourdieus arbeid vil i denne oppgaven omfatte habitus, felt, økonomisk kapital og kulturell kapital. Begrepene vil bli brukt som redskaper i forståelsen av UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser. Når Bourdieus arbeid og begreper brukes til å forstå en del av den norske kulturen eller samfunnet er det viktig å nevne at hans forskning primært omhandlet Frankrike.

Hans studier av kultur og smak kom ut på slutten av 1970-tallet. Bourdieu hevdet det franske samfunnet kjennetegnes ved å ha en legitim institusjonalisert høykultur som anerkjennes av de som selv ikke tar noen del av den (Skarpenes, 2007, s. 535). I denne oppgaven vil det derfor være nødvendig å gjøre rede for, og eventuelt skille, mellom Bourdieus franske kulturbegrep, den norske kulturen og studentkulturen. Den norske studentkulturen bærer preg av stor homogenitet som kan ses som et motstykke til Bourdieus klassesdelte Frankrike. Forskjellene mellom studenter er ofte små og vanskelige å fange opp (Jensen et al., 2021, s. 2). Selv om studentkulturen på ulike måter er unik, er det viktig å huske at deltakerne har ulike sett med verdier og holdninger de tar med seg inn i studenttilværelsen. Dette er holdninger og verdier som i stor grad farger studenttilværelsen, og som kan forstås ved hjelp av Bourdieus habitus-begrep.

Målet med denne studien har vært å kartlegge UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser og se hvilken betydning sosial bakgrunn har for hvor ofte, hvor mye og hva studentene drikker. Med Bourdieus habitus- og kapitalbegreper er intensjonene å gjøre en teoretisk informert sosiologisk analyse av disse sammenhengene. Det er gjennomført noe forskning på sammenhengen mellom alkoholbruk og sosioøkonomisk status i Norge (Østhus et al. 2016, Pape et al. 2017 og Pape et al. 2018), men veldig lite på sammenhengen mellom studenters alkoholbruk og sosioøkonomisk status. Plasserer vi tematikken geografisk, er det så vidt jeg vet ingen forskning på sammenhengen mellom studenters alkoholbruk og sosial klasse på Sørlandet. Universitetet i Agder er lokalisert på Sørlandet, fordelt over to campuser i henholdsvis Grimstad og Kristiansand. Historisk sett har Sørlandet vært en av de mest kristne landsdelene i Norge, hvor alkohol i mange miljøer ble sett på som en synd i pietistisk tro (Johnsen & Agderseminaret, 2010, ss. 179-180). Selv om studentmiljøet består av studenter fra hele Norge og store deler av verden er det likevel interessant å se om og eventuelt hvordan alkoholbruken blant studentene bosatt i bibelbeltet ligner alkoholbruken til resten av landets studenter.

1.2 Problemstilling

Når man arbeider samfunnsvitenskapelig, er det viktig å være klar over hva målet med arbeidet er. Samfunnsvitenskapelig forskning har som hensikt å bidra til kunnskap om både den lille og store verdenen (Johannesen et al., 2010, s. 29). Samfunnsvitenskapelig forskning dreier seg i stor grad om hvordan man skaper forståelse rundt, og innhenter informasjon om, den sosiale virkeligheten. Hvordan man velger å analysere den sosiale virkeligheten spiller også en stor rolle, fordi det har en

innvirkning på hvordan vi forstår samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannesen et al., 2010, s. 29).

I tillegg til å vite hva samfunnsvitenskapelig forskning er vil det også være lurt å kjenne til ulike mål med samfunnsvitenskapelig forskning. Ragin & Amoroso (2019) beskriver syv ulike mål med samfunnsvitenskapelig forskning hvor to av dem har vært sentrale i utbredelsen av denne oppgavens problemstilling¹. Ragin & Amorosos (2019) første mål tar sikte på å identifisere ulike forhold og mønstre i samfunnet (Ragin & Amoroso, 2019, ss. 32-33). Ved å gjennomføre en spørreundersøkelse med mål om å kartlegge og analysere UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser har jeg prøvd å identifisere ulike forhold i samfunnet. Vi vet svært lite UiA-studenters alkoholvaner, og første mål i studien er å kartlegge dette. Ragin & Amorosos (2019) fjerde mål, som er denne oppgavens andre og siste, handler om å tolke kulturelle fenomen² (Ragin & Amoroso, 2019, ss. 37-38). I denne oppgaven er et av målene å forstå UiA-studenters alkoholpreferanser og hvorvidt deres preferanser kan forstås i lys av deres sosiale klasse. Denne oppgaven vil da prøve å tolke og skape forståelse rundt UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser som et kulturelt fenomen i Norge.

Med utgangspunkt i avgrensningene ovenfor tar oppgavens problemstilling sikte på:

*I hvilken grad påvirker sosial bakgrunn UiA-studenters alkoholbruk og deres alkoholpreferanser?
Varierer studentenes alkoholbruk med alder og kjønn?*

Hovedfokuset i min studie vil være å studere sammenhengen mellom sosial klasse og alkohol- bruk og preferanser. Sosial klasse og plassering i det sosiale rom vil i denne oppgaven ta utgangspunkt i The Oslo Register Data Classification (ORDC). Skjemaet skiller klasser og klassefraksjoner over en vertikal og horisontal dimensjon og trekker på Bourdieus skjema for sosiale posisjoner og livstiler i det sosiale rom (Flemmen et al., 2017, s. 1282). Når klasseteori brukes til å sammenligne ulike

¹ Ragin og Amoroso (2019, s. 31) – Main goals of social research

1. Identifying general patterns and relationships
2. Testing and refining theories
3. Making predictions
4. Interpreting culturally or historically significant phenomena
5. Exploring diversity
6. Giving voice
7. Advancing new theories

² Ragin & Amorosos (2019) fjerde mål tar også innover seg historiske fenomen, men i denne oppgaven er det utelatt.

grupper mennesker, spesielt Bourdieus klasse teori, er det viktig å være kritisk til teoriens relevans i dagens samfunn.

Debatten rundt hvorvidt Bourdieus klasse teori er fruktbar i forståelsen av sosiale klasser i Norge i dag er svært omdiskutert. Skarpenes (2007) er kritisk til middelklassens høyt utdannede som noen kulturell elite i det egalitære Norge, men møter motstand av Skogen, Kari, Krange & Strandbu (2008) som mener Skarpenes' konklusjoner om en mer egalitær middelklasse er et resultat av et for smalt kulturbegrep, dårlig metodearbeid og tynn analyse (Skogen et al., 2008, ss. 260-261). Hvordan sosial ulikhet og klasse kan forstås har vært svært omdiskutert og har vært en pågående debatt på sosiologen.no de siste årene. Toft og Flemmen (2019, s. 137) er kritiske til Colbjørnsen & Birkelunds (1987) bok *Klassesamfunnet på hell* og identifiserer teoretiske og metodologiske svakheter der noen av klasseskillenes konstituerende elementer som yrke og utdanning er isolert og satt i motsetning til selve «effekten av klasse». Birkelund (2018) svarer i et innlegg på sosiologen.no på kritikken med å si at økende økonomisk ulikhet ikke nødvendigvis betyr at klassesamfunnet er tilbake for fullt, og at sosiologer må forsøke å skille ut de ulike faktorene som bidrar til ulikhet. Forsker ved UiO Adrian Farner Rogne hevder i sitt innlegg på sosiologen.no at metode er en viktig dimensjon i debatten hvor han er skeptisk til bruken av klasseskjemaer og hvorvidt de gir gode beskrivelser av sosial ulikhet.

Hvordan sosial ulikhet i Norge kan forstås er helt klart omdiskutert. Hvordan man forstår klasse og sosial ulikhet handler i stor grad om hvilke elementer som ligger til grunn i forståelsen av fenomenet. Hvorvidt Bourdieus begreper er de beste redskapene til å forstå UiA-studenters alkoholbruk kan diskuteres. Bourdieus arbeid tilhører en annen tid og samfunn, og som nevnt innledningsvis i oppgaven er det diskutert hvorvidt Bourdieus begreper er fruktbare i en forståelse av kulturelle fenomen i Norge i dag. En del av den forskningen som er gjort på sosial ulikhet i Norge bygger på Bourdieus, blant annet ORDC-skjemaet. Den fraværende forskningen på studenters alkoholbruk og sosial klasse har lagt få om ingen føringer for hvilke elementer som bør ligge til grunn i forståelsen av denne sammenhengen. Jeg har derfor valgt å bruke Bourdieus begreper for å se om de fungerer som forståelsesgrunnlag i en norsk studentkontekst, og hvorvidt hans arbeid kan brukes i forståelsen av kulturelle fenomen i Norge.

1.3 Oppgavens disposisjon

For å besvare oppgavens problemstilling vil det presenteres relevant forskning på studenters alkoholbruk. Landsdekkende undersøkelser har kartlagt hvor ofte, hvor mye og hva studenter drikker helt siden 2010 (Nedregård & Olsen, 2010 og 2014; Knapstad et al. 2018; Sivertsen, 2021), og utgjør første del av oppgavens teoretiske rammeverk. I andre del av oppgavens teoretiske rammeverk vil Bourdieus ulikhetsbegreper presenteres, før de diskuteres i en teoretisk drøfting som tar for seg mulige implikasjoner i denne oppgaven. I kapittel 5 vil studiens analyseresultater presenteres opp mot det teoretiske rammeverket. Før kapittel 5 vil studiens survey og andre metodiske valg presenteres, drøftes og forsvares i oppgavens metodekapittel. Undersøkelsen og studien bærer preg av ulike metodologiske utfordringer, disse redegjøres for i siste del av metodekapitlet. Studiens resultater og funn vil forenes i oppgavens avsluttende drøftingskapittel før det i kapittel 6 sammenfattes i en konklusjon. Konklusjonskapitlet vil trekke sammen trådene fra kapittel 5, samt redegjøre for nye forskningsobjekter og behovet for mer forskning på kontekstuelle faktorer knyttet til studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser.

TEORETISK RAMMEVERK

Det er forsket svært mye på sammenhengen mellom sosial klasse og ulikhet. Dette er et av de mest sentrale forskningsområdene i sosiologifaget. Samtidig er det også mye forskning om studentenes alkoholbruk. Men det finnes *relativt lite* forskning om sosial klasse og alkohol (Østhus et al., 2016, s. 48), og det finnes *svært lite* sosiologisk forskning om sammenhengen mellom sosial klasse og studentenes alkoholbruk. I oppgaven er det nettopp denne sammenhengen som granskes. I første del av teorikapittelet gjør jeg rede for den forskningen som finnes om studentenes alkoholbruk og -preferanser i Norge. Deretter presenterer jeg de sentrale begrepene i Pierre Bourdieus klasseanalyse som kommer til anvendelse i oppgavens analysedel. I siste del av teorikapittelet trekker jeg sammen disse teoretiske gjennomgangene og viser hvordan de teoretiske begrepene skal ramme inn og informere analysen av sammenhengen mellom sosial klasse og studentenes alkoholbruk og -preferanser.

2.0 TEORI DEL 1 – FORSKNING PÅ STUDENTERS ALKOHOLBRUK OG ALKOHOLPREFERANSER

I denne delen av det teoretiske rammeverket vil det redegjøres for hva studietiden faktisk er, og hvordan dette er en periode som for mange er preget av mye alkohol. Den forskningen som er gjort på studenters alkoholbruk er stort sett gjort på oppdrag av større bedrifter eller organisasjoner og er mulig å finne i ulike rapporter. Funn og resultater fra disse ulike rapportene vil derfor presenteres før det avslutningsvis blir redegjort for hvordan foreldres utdanning kan påvirke ungdommers forhold til alkohol.

2.1 Studietiden – alkoholens høydare

Studenter ved universiteter og høyskoler representerer en spesiell samfunnsgruppe som på flere måter skiller seg fra resten av samfunnet (Jensen et al., 2021, s. 2). Studenttilværelsen er tett assosiert med drikking og økt alkoholkonsum, og en stor del av studentene konsumerer alkohol som etter AUDIT-testen klassifiseres som farlig³ (Erevik et al., 2017, s. 416). Det er flere grunner til at studenter drikker mer alkohol enn resten av befolkningen. Færre forpliktelser til venner og familie, og stor grad av selvstendighet gjør det mulig å drikke mer alkohol oftere. Forskning på studenters

³ Alcohol Use Disorder Identification Test (AUDIT) – Instrument for identifisering og klassifisering av alkoholbruk.

alkoholvaner viser at det er flere grunner til at studenter velger å drikke alkohol, hvor alkoholens effekt på relasjonsbygging, tilhørighet og innpass trekkes frem (Erevik et al., 2017, s. 423; Myrtveit et al., 2016, s. 362).

Myrtveit et al. (2016) ser i sitt arbeid at alkohol fungerer som en måte å få innpass ved universitetet og i studenttilværelsen. Lie & Kahlbom (2011, s. 33) går så langt som å definere alkohol som et «sosialt smørelim». Studenter møtes og forenes på grunn av alkoholen, og den skaper en tilhørighet og felles historie for studentgruppen. Spesielt fadderuken er kjent for å være preget av mye fyll og alkohol, og markerer på flere måter starten av studenttilværelsen. Denne uken er ment som en velkomstuke hvor studenter kan bli kjent med sine nye medstudenter og universitet. Norske studenter oppgir at alkohol er viktig for å bli kjent med hverandre under fadderuken, mens andre uttrykker skepsis rundt alkoholens rolle i fadderuken og mener den er for dominerende. Det er generelt gjort for lite forskning på sammenhengen mellom alkoholkonsum og festing blant norske studenter og behovet for mer er nødvendig (Myrtveit et al., 2016, s. 362). Funnene fra undersøkelsen til Myrtveit et al. (2016) viser en klar sammenheng mellom deltakelse i fadderuken og alkohol. De som deltar i fadderuken, har større sjans for å ha et risikabelt alkoholkonsum ifølge AUDIT-testen etter det kontrolleres for alder og kjønn.

Det argumenteres for at fadderuken skaper en usunn drikkekultur blant studenter og i studietiden generelt. Studenter får et inntrykk av at alkoholkonsumet i fadderuken er standarden for studietilværelsen generelt. Dette skaper en studentkultur hvor et høyt inntak av alkohol blir en norm som gjør at flere studenter får et risikabelt og faretruende alkoholkonsum (Myrtveit et al., 2016, s. 362).

2.2 Kartlegging av studenters alkoholbruk

Det er gjennomført flere studentundersøkelser de siste årene. Undersøkelsene tar i stor grad sikte på det samme, nemlig å kartlegge studenters helse og trivsel, samt se hvordan studentenes velferdstilbud kan forbedres (Nedregård & Olsen, 2010 og 2014; Knapstad et al., 2018; Sivertsen, 2021). Det er også gjennomført mer omfattende undersøkelser med fokus på rusmiddelforebyggende arbeid og større kartlegging av studenters forbrukskultur i møte med alkohol, narkotika, tobakk og pengespill (Lie & Kahlbom, 2011; Tefre et al., 2007). Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) gjennomføres hvert fjerde år og er gjennomført av Folkehelseinstituttet på oppdrag fra

studentsamskipnadene SiO, SiT og Sammen (Nedregård & Olsen, 2010 og 2014; Knapstad et al., 2018; Sivertsen, 2021). SHoT-rapportene har siden 2010 i all hovedsak fokusert på de samme temaene og spørsmålene, men omfatter langt flere studenter for hver undersøkelse. Antall deltagende studenter og studentsamskipnader økte spesielt med 2018-undersøkelsen, hvor studenter fra Universitetet i Agder var inkludert for første gang. Det ble i 2021 gjennomført en tilleggsundersøkelse som innlemmet flere covid-19-relaterte spørsmål i tillegg til de vanlige temaene og spørsmålene (Sivertsen, 2021, s. 4). Det ble 8. februar sendt ut spørreskjema til om lag 180.000 studenter som skal danne grunnlag for 2022-rapporten som ferdigstilles senere i år. Denne rapporten vil i enda større grad enn 2021-rapporten se hvordan koronapandemien har påvirket studenter, og hvordan det har vært å være student under pandemien (Studentsamskipnaden i Oslo, 2022).

Rapportene *Studenter og rusmidler* og *Helter og hengehuer* fokuserer i større grad på rusmiddelbruk enn det SHoT-rapportene gjør. *Studenter og rusmidler* kartlegger studenters bruk av alkohol, narkotika, tobakk og pengespill ved Universitetet i Oslo, mens *Helter og hengehuer* kartlegger alkoholkultur og rusmiddelforebygging blant sykepleie- og ingeniørstudenter ved tre anonymiserte høgskoler i Norge (Tefre et al., 2007, ss. 15-16; Lie & Kahlbom, 2011, s. 41). Undersøkelsen ved Universitetet i Oslo ble gjennomført av Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) som i dag er en innlemmet del av Folkehelseinstituttet. Høsten 2006 fikk Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk (AKAN) innvilget midler fra Helsedirektoratet til et treårig studentprosjekt med hensikt å finne gode måter å drive rusmiddelforebyggende arbeid blant studenter på (Lie & Kahlbom, 2011, s. 5). AKAN har som hovedoppgave å forebygge rusmiddelproblemer i norsk arbeidsliv og eies av Landsorganisasjonen i Norge (LO), Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og Staten (Lie & Kahlbom, 2011, s. 2). Begge rapportene har hovedfokus på alkohol som i dag er hovedrusmiddelet blant studenter i Norge – som i befolkningen for øvrig (Lie & Kahlbom, 2011, s. 10).

2.2.1 SIRUS – Studenter og rusmidler

I SIRUS-undersøkelsen fra 2006 var det 1655 studenter som svarte på hele spørreundersøkelsen fra et utvalg på 3000 studenter. Kvinnelige og mannlige studentene ved Universitetet i Oslo økte sitt alkoholkonsum fra 1997 til 2006, med henholdsvis 28 prosent og 23 prosent. Denne økningen og mengden tilsvarer for kvinner fire-fem halvlitere øl eller en flaske vin i uka, mens for menn tilsvarer det åtte halvlitere øl og nesten to flasker vin i uka (Tefre et al., 2007, ss. 30-32). Mengden alkohol som konsumeres i en drikkesituasjon økte også betraktelig fra 1997-2007. Mannlige studenter drakk

i gjennomsnitt oftere enn kvinnelige studenter med henholdsvis 96 mot 74 dager i året (Tefre et al., 2007, s. 34). Det er de yngste studentene som drikker mest, både hos menn og kvinner. De yngste kvinnelige studentene drakk i snitt 4,3 alkoholenheter, tilsvarer nesten tre halvliter med øl, mens de mannlige studentene hadde et snitt på 6 alkoholenheter som tilsvarer fire halvliter med øl (Tefre et al., 2007, s. 35). Studentenes høykonsumdriking, som for øvrig viser til fire halvliter øl eller seks glass vin, utgjør 32,5 prosent av drikkesituasjonene. Det vil si at om lag hver tredje gang studentene ved UiO er ute og drikker, drikker de tilsvarende høykonsum. De yngste studentene viser seg også å drikke mest med et høykonsum inntak på 49,5%. Dette tilsvarer et høykonsum annenhver gang de drikker alkohol (Tefre et al., 2007, s. 39).

Studentenes alkoholpreferanser hadde i svært liten grad endret seg fra 1997 til 2006. Halvparten av studentene drakk oftest øl, 36 prosent foretrakk å drikke vin og 12 prosent foretrakk en kombinasjon av øl og vin. Brennevin som førstevalg viser seg å være nærmest utelukket når det konsumeres alkohol. Studentenes alkoholpreferanser kontrollert for kjønn viser at åtte av ti menn drakk øl, hvor bare litt over hver tredje kvinne drakk det samme. Vin er kvinnelige studenters førstevalg hvor halvparten oppgir å ha dette som førstevalg når de drikker alkohol (Tefre et al., 2007, s. 40).

Undersøkelsen viser at fakultetstilhørighet ikke ga noen større risiko for høyt alkoholkonsum, men at to av fakultetene ved Universitetet i Oslo utmerket seg med lavere alkoholbruk. Studenter ved medisinsk og odontologisk fakultet som tilhører helsefag drikker mindre enn studenter ved andre fakultet. Studentenes kunnskap om alkoholens skadevirkninger trekkes frem som mulig forklaring, men utdannelsene ved disse fakultetene trekkes også frem som de med mye obligatorisk undervisning og høyt arbeidspress som også kan påvirke studentenes alkoholkonsum. Sammenhengen mellom hvor langt studentene var kommet i studieløpet viste seg å ha liten sammenheng med alkoholkonsum. Eneste tendensen som kommer frem i undersøkelsen er at studenter som har studert inntil 10 semestre drikker mer enn de som har studert mer enn 10 semestre (Tefre et al., 2007, s. 46).

Det finnes flere måter og gradsdifferensiere studenters alkoholkonsum på og SIRUS-undersøkelsen har valgt å bruke AUDIT (Alcohol Use Disorder Identification Test) som er utviklet for WHO. Testen har som mål å fange opp, dokumentere og klassifisere alkoholbruk (Saunders et al., 1993, s. 792). Det er de yngste studentene som har det mest risikopregete drikkemønsteret og totalt i 2006 hadde 37 prosent av Oslostudentene et drikkemønster som kan defineres som høyt eller av alvorlig risiko (Tefre et al., 2007, s. 48).

2.2.2 AKAN – Helter og hengehuer

I undersøkelsen gjennomført av AKAN kommer det frem at sykepleier- og ingeniørstudentene i likhet med resten av befolkningen drikker alkohol av og til. Det kommer fram at det er svært få som er avholds, på lik linje som resten av befolkningen. Med henblikk til risikofylt alkoholkonsum er andelen relativt høy blant sykepleier- og ingeniørstudentene. Halvparten av de kvinnelige sykepleierstudentene har et risikofylt alkoholkonsum, mens 36 prosent av de mannlige sykepleierne hadde et risikofylt alkoholkonsum. Også blant ingeniørstudentene er det de kvinnelige studentene som har det høyeste alkoholbruket hvor rett over halvparten hadde et risikofylt alkoholkonsum. Blant de mannlige ingeniørstudentene var det 39 prosent som hadde et risikofylt alkoholkonsum. Disse tendensene samsvarer med tidligere undersøkelser som viser at de kvinnelige studentene har et mer alvorlig alkoholkonsum enn de mannlige studentene. Et viktig poeng å ta med er at kvinner ikke drikker mer enn menn i volum, men de scorer høyere på AUDIT-testen. Cut off-punktet for kvinner er lavere enn for menn, noe som resulterer i at kvinners alkoholkonsum kan ses som mer risikofylt enn menn (Lie & Kahlbom, 2011, s. 51).

Helgefyll, eller «binge drinking», står sterkt blant sykepleier- og ingeniørstudentene. Studentene har et beruselsesorientert drikkemønster når de møtes på fest. Dette drikkemønsteret, i «binge-drikkingens» tro, operasjonaliseres som seks alkoholenheter i en drikkesituasjon. Det kommer frem at godt over halvparten drikker seks eller flere enheter på en typisk drikkedag. Hver femte student oppgir at de drikker ti enheter eller mer. «Binge-drikkingen» sett i lys av kjønn viser at menn «binge» mer enn kvinner, med henholdsvis 65 prosent mot 38 prosent. Andelen kvinner som drikker ti enheter eller fler er relativt liten (7 prosent), sammenlignet med menn (36 prosent) (Lie & Kahlbom, 2011, ss. 53-54).

2.2.3 Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2018

SHoT-undersøkelsen fra 2018 tar i stor grad for seg de samme temaene som undersøkelsene fra 2010 og 2014, men har i 2018 et større utvalg studenter fordelt på flere studentsamskipnader over hele Norge. Hele 50 054 studenter deltok i undersøkelsen - 58,1 prosent kvinner og 41,9 prosent menn. Studentsamskipnaden i Agder var i 2018 med for første gang med 2154 respondenter fordelt på sine to campuser – Kristiansand og Grimstad. Rapporten oppgir ikke nøyaktig hvor mange som deltok fra de to campusene, men fordelingen viser at campus Kristiansand hadde mer enn 1000 deltakende

studenter, mens avdeling Grimstad hadde mellom 500 – 999 deltakende studenter (Knapstad et al., 2018, s. 6).

Det er noen regionale forskjeller når det gjelder hvor ofte studentene drikker, og det kommer tydelig frem at det er utenlandsstudentene som drikker oftest. Hvor ofte studentene drikker endrer seg litt fra år til år, og i 2018 hadde andelen studenter som drikker 2-3 ganger i uken økt fra 12 prosent i 2014 til 14 prosent (Knapstad et al., 2018. ss. 106-107). Studentenes alkoholkonsum øker i takt med alkoholhyppighetens økning fra 2014 til 2018 og det viser seg å være klare kjønnsforskjeller mellom mannlige og kvinnelige studenter. Nesten 4/10 mannlige studenter oppgir at de drikker syv eller flere alkoholenheter når de drikker, mens de kvinnelige studentene er rett i underkant av 2/10. Samme effekt ser man blant de studentene som drikker ti eller flere alkoholenheter på fest, med andre ord drikker mannlige studenter mye alkohol når de først drikker (Knapstad et al., 2018. s. 107). Andelen studenter som oppgir at de drikker fem til ni enheter i en typisk drikkeanledning økte fra 49 prosent i 2014 til 53 prosent i 2018.

Plasserer man studentenes alkoholbruk i et risikoperspektiv ser en tydelig at en høy andel av studentene har risikofylt eller skadelig alkoholbruk (44 prosent). Det er de mannlige studentene som preger denne kategorien, spesielt studentene i alderen 21-22 år (48 prosent). Undersøkelsen viser i takt med alder at alkoholbrukens risiko synker med alder, og er nede i 30 prosent blant de eldste aldergruppene. Samlet sett har det vært en økning blant studenters risikofylt/skadelig alkoholbruk fra 2014 til 2018 etter at det var en nedgang fra 2010-2014. Det tydeligste funnet fra rapporten som går igjen fra 2010 og 2014 er at mannlige studenter har et tydelig mer risikofylt eller skadelig alkoholbruk sammenlignet med kvinnelige studenter (Knapstad et al., 2018, s. 109).

2.2.4 Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2021 - Tilleggsundersøkelse

Covid-19 pandemien har i likhet med resten av samfunnet påvirket studenter i hele Norge. Styringsgruppen for SHoT bestemte seg i desember 2020 for å gjennomføre en tilleggsundersøkelse som skulle ta sikte på de fleste temaene fra 2010-, 2014- og 2018-undersøkelsene, i tillegg til en del koronarelaterte spørsmål. Per dags dato, og frem til SHoT sin 2022-rapport er ferdigstilt, er tallene fra denne rapporten de ferskeste som finnes på studenters alkoholbruk. Studentsamskipnaden i Agder er i likhet med 2018 med i utvalget for denne undersøkelsen med 2441 studenter (Sivertsen, 2021, s. 4-5).

I 2021-undersøkelsen ser man en reduksjon blant studentene som drikker 2-3 ganger i uken i tillegg til en økning blant de som oppgir at de aldri drikker. Andelen studenter som oppgir at de aldri drikker har vært stabil helt siden 2010-undersøkelsen, men økte fra 8 til 10 prosent i 2021.

Kjønnsforskjellene mellom studentene vedvarer, og det er klart flere mannlige studenter som oppgir at de drikker 2-3 ganger i uken enn kvinnelige studenter. Sett under ett synker andelen studenter som drikker 2-3 ganger i uken fra 2018 til 2021, mens andelen som oppgir at de drikker 4 ganger eller fler øker fra 2018 til 2021 (Sivertsen, 2021, ss. 47-48). Studentenes alkoholkonsum viser at menn tydelig drikker mer enn kvinner, og at det er studentene i aldergruppen 18-22 år som drikker mest.

En interessant tendens fra studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2021 er at andelen studenter som drikker fem til ni eller flere enheter har sunket fra tidligere undersøkelser. Denne nedgangen, fra henholdsvis 53 prosent i 2018 til 39 prosent i 2021 henger sammen med andelen (42 prosent i 2018 til 57 prosent i 2021) studenter som drikker mellom én og fire enheter i en typisk drikkesituasjon. Samlet sett viser dette en reduksjon i studenters alkoholkonsum de siste tre årene (Sivertsen, 2021, ss. 48-49). Rapporten poengterer at det fremdeles er en betydelig andel studenter som har et risikofyllt og skadelig alkoholbruk, spesielt blant menn, men at alkoholbruken blant studenter har bedret seg ut ifra AUDIT-testens terskelverdier. Andelen studenter med normal alkoholbruk har økt fra 56 prosent i 2018 til 67 prosent i 2021, og viser seg sterkest i region Sør-øst og Nord (Sivertsen, 2021, s. 49).

2.3 Sosioøkonomisk status og alkohol

Innledningsvis i oppgaven ble behovet for mer forskning på sosial klasse og alkohol trukket fram (Østhus et al., 2016, s. 48). I første del av oppgavens teoretiske rammeverk ble det gjort rede for at forskning på studenters alkoholbruk og sosial klasse er svært lav. Pape, Norström & Rossow (2017) og Pape, Norström, Andreas & Rossow (2018) ser i sine studier på sammenhengen mellom ungdommer, sosioøkonomisk status og alkoholbruk. Ungdommenes alkoholbruk viser i undersøkelsen til å ha smakt eller følt effekten av alkohol. Selv om ungdommene i undersøkelsen til Pape et al. (2017) og (2018) er under universitets- og høgskolealder anser jeg likevel studiene deres som relevante for min oppgave. Ungdommenes forhold til alkohol tas med videre i livet, og for mange er studietiden «neste stopp» i livet etter ungdomsårene.

Det ble i perioden 2004-2006 gjennomført en stor spørreundersøkelse blant ungdom i alderen 13-18 år. Hensikten med undersøkelsen var å evaluere et lokalsamfunnsbasert forebyggingsprosjekt rettet

mot alkoholbruk (Pape et al., 2017, s. 793; Pape et al., 2018, s. 4). Undersøkelsens hovedindikator på sosioøkonomisk status var foreldrenes utdanning som ble dikotomisert mellom de med lavest utdanning mot resten i undersøkelsen. Denne dikotomiseringen av foreldrenes utdanning ble gjort på bakgrunn av Norström, Rossow & Pape (2017) sitt arbeid som viste at forskjellene mellom de med høy, middels-høy, eller middels utdanning var så liten at det ikke var mulig å gradsdifferensiere dem (Pape et al., 2018, s. 6; Norström et al., 2017, s. 164). Både Pape et al. (2017) og Pape et al. (2018) bruker denne inndelingen av sosioøkonomisk status, videre referert til som SES. Funnene fra undersøkelsen viser at alkoholbruken blant gutter og jenter er tilnærmet lik. Foreldrenes SES hadde derimot klar betydning for ungdommenes alkoholbruk. Ungdom med ikke-utdannede foreldre var mer utsatt for negativ alkoholbruk, spesielt i yngre alder (Pape et al., 2018, s. 8).

Tidligere forskning peker i retning av at farlig alkoholbruk er mer utbredt blant foreldre med lavere SES. Ungdom fra slike familier har vært mer eksponert for fyll i hjemmet og andre alkoholrelaterte risikofaktorer (Pape et al., 2017, s. 793). Droomers, Schrijvers, Casswell & Mackenbach (2003) fant i sitt forskningsarbeid ut at SES i stor grad påvirker ungdommers alkoholbruk, og at det bør innføres flere alkoholforebyggende program for ungdom fra familier med lavere SES (Droomers et al., 2003, s. 704). Pape et al. (2017) peker på foreldres holdninger, regler og «langing» av alkohol som veldokumenterte risikofaktorer, og at foreldres alkoholbruk henger sammen med ungdommer alkoholbruk. Selv med disse veldokumenterte risikofaktorene og «bevisene» er de likevel utilstrekkelige i en rettferdiggjøring av kausale slutninger rundt sammenhengen (Pape et al., 2017, s. 793).

Ungdommene fra undersøkelsen til Pape et al. (2017) oppgir hvor ofte foreldrene deres har vært fulle eller beruset i nærheten av dem de siste 12 månedene (mellom 1 til 120 ganger) (Pape et al., 2017, s. 794). Ungdom i alderen 14-16 år er mest utsatt for å ha smakt eller følt effekten av alkohol når det ses i sammenheng med foreldrenes SES, både før og etter det kontrolleres for undersøkelsens tre tilleggsindikatorer; generelt foreldreskap, alkoholrelaterte foreldretillatelse og foreldrenes alkoholkonsum. Fra et norsk perspektiv er det knyttet skepsis til sammenhengen mellom SES og ungdommers alkoholbruk, og tidligere funn viser kun svak om ingen relasjon mellom dem, viser undersøkelsen til Pape et al. (2017) at SES helt klart betyr noe (Pape et al., 2017, s. 796). Det utkrystalliserer seg noen alkoholrelaterte forskjeller når det kommer til respondentenes alder. Funnene viser at lav SES ikke har noen nevneverdig påvirkning på undersøkelsens eldste respondenter, men stor påvirkning på de yngre (Pape et al., 2017, s. 796; Pape et al., 2018, s. 8).

3.0 TEORI DEL 2 – PIERRE BOURDIEU OG SOSIAL KLASSE

3.1 Hvordan bruke Bourdieu?

I del 1.2 ble det gjort rede for hvorvidt Bourdieus begreper om sosial klasse kan brukes til å forstå kulturelle fenomen i Norge i dag. I denne oppgaven vil økonomisk og kulturell kapital utgjøre en samlet forståelse av respondentenes sosiale klasse. Sosial- og symbolsk kapital er også viktige kapitalformer i Bourdieus forståelse av sosial ulikhet. I min undersøkelse derimot finnes det ikke empiri som bygger opp under Bourdieus sosial- og symbolsk kapital, derfor er disse kapitalformene utelatt fra oppgaven. For å skape en bedre forståelse av økonomisk- og kulturell kapital presenteres kort hans forståelse av det sosiale rom og hvordan ulik mengde og type kapital fungerer innenfor ulike felt. I tråd med redegjørelsen av de to kapitalformene vil også deres operasjonalisering i oppgaven kort legges frem.

3.2 Pierre Bourdieu – en kort introduksjon

Opgavens problemstilling tar sikte på UiA-studenters alkoholbruk og hvordan den kan forstås i lys av deres sosiale klasse. For å skape en bedre forståelse rundt økonomisk- og kulturell kapital vil jeg redegjøre for hvordan individer besitter ulik mengde kapital etter hvor de er plassert i det sosiale rom. Kapitalen er ikke alltid kompatibel med individets plassering i det sosiale rom fordi den er det Bourdieu kaller «feltspesifikk». Som siste del før teorikapitlet vil det legges frem noen teoretiske refleksjoner og mulig implikasjoner som kan gjøre seg gjeldene i denne oppgaven.

Pierre Bourdieus arbeid bærer preg av hans interesse for makt og dominans i samfunnslivet, han kan dermed sies å være en konfliktsteoretiker. Han har i sitt prosjekt hatt som mål å avdekke sosiale hindringer for frihet og selvutfoldelse, noe han selv beskriver som en «sosioanalyse» (Aakvaag, 2008, s. 148). Hans arbeid deler likhetstrekk med Freuds psykoanalyse, men Bourdieus arbeid rettes mot det sosiale fremfor det psykologiske. Bourdieu har i sitt arbeid prøvd å forene struktur- og aktørperspektivene, òg fant en løsning på de motstridende perspektivene gjennom begrepene «strukturasjon» og «praksis i et strukturert felt» (Bourdieu et al., 1995, s. 23). Dette redegjøres for lenger ned i oppgaven i tråd med *habitus*-begrepet.

Bourdieu hentet inspirasjon fra semiotikken og fenomenolog Edmund Husserl og Maurice Merleau-Ponty. Den fenomenologiske bevegelsen Bourdieu var påvirket av bygger på ideen om at individers relasjon til verden og nedfeller seg i, og kommer til uttrykk gjennom kroppslige disposisjoner (Bourdieu et al., 1995, s. 23). I tillegg til å være elev hos Merleau-Ponty var Bourdieu også elev hos den franske antropologen Levi-Strauss som han, i likhet med kjente navn som Marx, Weber og Durkheim, hentet inspirasjon fra (Grenfell, 2008, s. 20). Med henblikk til oppgavens omfang velger jeg å ikke gå i dybden på Marx- og Webers klasseteorier som bakteppe for Bourdieus klasseteori, men deres arbeid har på ulike måter vært til stor inspirasjon for Bourdieus og hans utarbeidelse av habitus- og kapitalbegrepene (Grenfell, 2008, ss. 20-21; Bourdieu et al., 1995, ss. 16-19).

3.3 Det sosiale rom, felt og kapital

Det sosiale rommet består av aktører og grupper fordelt ut fra ulike posisjoner, og er et flerdimensjonalt rom som er empirisk konstruert utfra differensieringsfaktorer som kan forklare de forskjellene som finnes i et gitt sosialt univers (Bourdieu & Prieur, 2005, s. 7; Bourdieu et al., 1995, s. 34; Calhoun, 2006, s. 363). I det sosiale rommet vil det være mulig å avdekke kapitalens krefter eller former og se aktørenes kamp om å tilegne seg goder som befinner seg i universet. Det sosiale rommets struktur er dermed formet av kapitalens fordeling som legger føringer for hvem som besitter makt, styrke og profitt (Calhoun, 2006, s. 364; Bourdieu, 1987, s. 4). Denne strukturen og de grunnleggende sosiale kreftene som befinner seg i det sosiale rommet er i henhold til Bourdieus empiriske undersøkelser en sammensetning av *økonomisk*-, *kulturell*-, *sosial*- og *symbolsk* kapital. Det sosiale rom er med andre ord et hierarkisk system som baserer seg på mengde kapital et individ eller gruppe besitter (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 7-8; Calhoun, 2006, s. 364).

Innenfor det sosiale rom beskriver Bourdieu i *Some Properties of Field* (1993) noe han kaller *felt*. Et felt kan defineres som posisjoner eller ulike arenaer innenfor det sosiale rom (Bourdieu, 1993, s. 72). Ulike sosiale felt deler flere likheter med det sosiale rom, hvor begge bygger på en hierarkisk- og objektiv struktur av sosiale posisjoner, altså at feltets struktur påvirker aktøren, uavhengig av aktørens viten eller ei (Aakvaag, 2008, s. 155). Studenter befinner seg innenfor det vitenskapelige feltet og deres posisjoner er relasjonelt definert. En students posisjon innenfor feltet har et gitt innhold og mening på grunn av dens relasjon til andre på feltet. Med det overnevnte feltet som eksempel vil en professorer ved et universitet befinne seg over en masterstudent, men

masterstudenten står over bachelorstudenten som igjen står over årsstudium-studenten (Grenfell, 2008, ss. 70-71).

Aktører plasserer seg i det sosiale rom på bakgrunn av deres samlede kapitalmengde, mens innenfor felt er det en bestemt type kapital som gjelder, nemlig *feltspesifikk kapital*. Feltspesifikk kapital er den kapitaltypen som gjør seg gjeldene innenfor det bestemte feltet. Innenfor det vitenskapelige feltet vil det være den vitenskapelige kapitalen feltet baserer seg på, som igjen er den kapitaltypen som gir innflytelse på feltet (Bourdieu, 1993, s. 73). Lie & Kahlbom (2011) bruker i sitt arbeid fra 2011 Bourdieus felt- og kapitalbegrep til å forstå studenters alkoholbruk og drikkenormer. De redegjør for hvordan alkoholvaner kan ses som en innlemmet del av den kulturelle kapitalen, og hvordan studiemiljøet er et eget felt hvor alkoholvanene utgjør en egen festkapital (Lie & Kahlbom, 2011, s. 34). Med et iboende ønske om å alltid ville ha mer kapital, kan studenters festkapital akkumuleres til mer kapital i form av sosiale nettverk. De som besitter mest festkapital vil også ha den symbolske makten i drikkesituasjonene. Studiemiljøet som felt, med festkapital som feltspesifikk kapital som gir prestisje og innflytelse på feltet, utgjør det Bourdieu kaller feltets «doxa». (Lie & Kahlbom, 2011, s. 35). I ønske om å akkumulere mer festkapital vil da en students alkoholvaner bli en identitetsmarkør for tilhørighet i studentmiljøet. Festkapitalen opptrer da som er redskap for en del av majoritetskulturen, eventuelt distingvere seg fra denne kulturen (Lie & Kahlbom, 2011, s. 35).

For å forstå Bourdieus syn på det sosiale liv er nettopp kapitalbegrepet svært viktig. Bourdieu mener at samfunnslivet, i sitt dypeste sett, handler om individers og gruppers evige kamp om mer kapital og det evige ønsket om å akkumulere sin innehavende kapital til mer kapital (Aakvaag, 2008, s. 152). Bourdieu skjematiserer i sitt empiriske arbeid fra *Distinksjonen* aktørers samlede kapital over to dimensjoner i et det sosiale rom. Den ene dimensjonen viser til aktørens samlede volum av kapital, mens den andre viser til kapitalens struktur, altså hvilken type kapital det er snakk om (Bourdieu et al., 1995, s. 34; Bourdieu & Prieur, 2005, s. 7). Bourdieu kan gjennom sitt todimensjonale skjema plassere aktører i det sosiale rom etter deres samlede kapital, men som en viktig presisering er det den økonomiske og kulturelle kapitalen som danner grunnlag for hans system.

Bourdieu starter i *The forms of Capital* fra 1986 med å danne et bilde av univers med perfekt konkurranse og likhet (Bourdieu, 2006, s. 5; Bourdieu, 1986, s. 15). Han viser til hvordan spillet «roulette» gir muligheten til å vinne mye penger på kort tid, og dermed endre et individs status på sekunder. Spillet gir også muligheten til å satse all opptjent gevinst hver nye runde og dermed miste gevinsten like fort som det ble inntjent. Spillets gang mener Bourdieu danner et bilde av en verden

uten treghet, uten akkumulasjon, uten arvede og uten egenskaper hvor hver situasjon og hvert øyeblikk er avhengig av det foregående (Bourdieu, 2006a, s. 5; Bourdieu, 1986, s. 15). Kapital tar både i sin objektiverte og kroppsliggjorte form tid å akkumulere, men vil over tid avkaste profitt. I «roulette-verdenen» Bourdieu beskriver er mulighetene like, men realiteten i den sosiale verden er ikke slik. Fordelingen av de ulike typene og undertypene av kapital representerer på et eller annet iboende tidspunkt en struktur av den sosiale verden, altså et sett av begrensninger innskrevet i virkeligheten som legger føringer for hvordan og om praksisen skal lykkes. Bourdieu mener dermed at den sosiale verden ikke kan redegjøres for foruten å reintrodusere alle formene for kapital (Bourdieu, 2006, s. 6; Bourdieu, 1986, s. 15). Med kunnskap om kapitalens viktighet for å forstå den sosiale verden vil jeg i videre framstilling redegjøre for kulturell og økonomisk kapital.

3.3.1 Kulturell kapital

Kulturell kapital handler i en samlet forståelse om å beherske samfunnets dominerende kulturelle koder (Aakvaag, 2008, s. 152). Begrepet om kulturell kapital kom opp i Bourdieus arbeid som en teoretisk hypotese da han forsket på barns skoleresultater og så de i lys av deres sosiale klasse. Meningen med forskningen var å se om akademisk suksess kunne relateres til fordelingen av kulturell kapital mellom klassene og klassefraksjonene (Bourdieu, 2006a, s. 8; Bourdieu, 1986, s. 17). I videre fremstilling vil kulturell kapital bli kategorisert i tre ulike former: i en *kroppsliggjort*-, *objektivert*- og *institusjonalisert* tilstand. Med henblikk til oppgavens problemstilling og tematikk vil jeg ikke gå i dybden på den objektiverte kulturelle kapitalen, men jeg kan kort nevne at den viser til kulturelle goder en aktør eier eller besitter (bøker, instrumenter, bilder, oppslagsverk etc.) (Bourdieu, 2006a, s. 8; Bourdieu, 1986, s. 17; Grenfell, 2008, s. 105).

Den *kroppsliggjorte* kapitalen viser til det faktum at all kulturell kapital i sin grunnleggende tilstand kan knyttes til kroppen og forutsetter dermed kroppsliggjøring (Bourdieu, 2006a, ss. 9-10; Bourdieu, 1986, s. 18). Akkumulering av den kroppsliggjorte kapitalen, kultivering, skjer over lengre tid og må være en klar personlig investering av aktøren selv. Bourdieu sammenligner det å tilegne seg kroppsliggjort kulturell kapital med å skaffe seg en muskuløs og solbrun kropp, det må iverksettes og gjennomføres av aktøren selv og krever mye tid (Bourdieu, 2006a, s. 10; Bourdieu, 1986, s. 18). Bourdieu omtaler den kroppsliggjorte kapitalen som en ytre rikdom konvertert til en integrert del av personen. Ved å omtale den kroppsliggjorte kapitalen på den måten sier han også at den er en del av en persons habitus og dermed noe som umiddelbart ikke kan overføres til andre. Et sentralt spørsmål i tråd med den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen er hvordan man kan få tak i den, uten å sette seg

selv i et avhengighetsforhold til andre samtidig som kapitalens legitimering fremdeles er intakt. Bourdieu viser til at kroppsliggjort kapital kan tilegnes helt ubevisst, i fravær av målrettet innprenting (Bourdieu, 2006a, s. 11; Bourdieu, 1986, s. 18). Det er ikke mulig å skaffe seg mer kapital utover tilegnelseskapasiteten til en individuell aktør, kapitalen forblir hos aktøren og avtar helt til dens død. Den kroppsliggjorte kapitalen blir derfor en del av aktørens biologiske legeme og videre en gjenstand for arvelig overføring (Bourdieu, 2006a, s. 11; Bourdieu, 1986, s. 18). Familien blir stående igjen som den legitime veien for tilegnelse av kultur, ofte ubemerket og uvitende om hvilke kulturelle redskaper aktøren har tilegnet seg (Bourdieu & Prieur, 2005, s. 22)

Den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen har, i større grad enn den økonomiske, en tilknyttet prestisje på grunn av dens akkumulering og tilegnelsesmuligheter. De sosiale betingelsene for overføring er mindre synlige enn den økonomiske kapitalen. I forlengelse av dette vil den kroppsliggjorte kapitalen fremtre som symbolsk kapital fordi den feilbedømmes som kapital og anerkjennes som legitim kompetanse og makt utover sin virkning (Bourdieu, 2006a, s. 11; Bourdieu, 1986, s. 18). Uansett hvilken kulturell kompetanse en aktør innehar utleder den en knapphetsverdi fra sin posisjon og skaper en avstand eller distinksjon til andre. Bourdieu presiserer at det er profitten av knapphet på kulturell kapital som skaper og opprettholder forskjeller, og som igjen sikrer et klassesdelt samfunn (Bourdieu, 2006a, s. 11; Bourdieu, 1986, s. 18)

Den *institusjonaliserte* kulturelle kapitalen viser til et individs akademiske kvalifikasjoner (Bourdieu, 2006a, s. 15; Bourdieu, 1986, s. 20; Grenfell, 2008, ss. 105-106). Bourdieu redegjør for hvordan objektiveringen av denne kapitalformen kan ses på to måter. På den ene siden som den selvlærtes kapital som det hele tiden kan stilles spørsmål ved, og på den andre siden som kulturell kapital som tilegnes akademisk gjennom å ta en utdanning som rent juridisk garanterer noen kvalifikasjoner som står helt uavhengig av personen som tar den (Bourdieu, 2006a, s. 15; Bourdieu, 1986, s. 20). Akademiske kvalifikasjoner blir som Bourdieu sier et slags sertifikat på kulturell kompetanse som blir en konstant juridisk kulturell verdi fordi den ikke er mulig å miste. Ved å tillegge institusjonell kompetanse til den kulturelle kapitalen en aktør besitter, vil det være mulig å sammenligne akademiske kvalifikasjoner med hverandre og videre bytte dem ut med hverandre. I forlengelse av dette dannes det konverteringssatser mellom kulturell- og økonomisk kapital gjennom pengeverdien av en gitt akademisk kapital (Bourdieu, 2006a, s. 15; Bourdieu, 1986, s. 21).

Både kroppsliggjort og institusjonalisert kapital er tett tilknyttet økonomisk kapital hvor begge er avhengig av tilegnelsesprosessens tidsomfang som i stor grad er avhengig av familiens økonomiske

kapital og tidsmessige bevilgning. Med andre ord påvirker økonomisk kapital tilegnelsesprosessen og kan gi aktøren bedre forutsetninger til akkumulasjon av kulturell kapital (Bourdieu, 2006a, s. 13; Bourdieu, 1986, s. 19). Oppgavens forståelse av sosial klasse tar i stor grad sikte på økonomisk kapital, men også kulturell kapital. I undersøkelsen vil utdanningen til respondentenes foreldre fungere som indikator på institusjonalisert kulturell kapital, og hva respondenten drikker brukes som en svak indikator på kroppsliggjort kulturell kapital. Jeg velger å kalle det «svak indikator» fordi respondentens alkoholpreferanser må ses i kontekst av tid og rom, ikke nødvendigvis hvilken smak respondenten har gjennom sin habitus eller kroppsliggjorte kulturelle kapital. Mer om dette i oppgavens analyse og drøftingskapittel.

3.3.2 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital viser til penger, eiendom og andre økonomiske ressurser som kan gi økonomisk avkastning (Aakvaag, 2008, s. 152; Bourdieu, 2006a, s. 8; Bourdieu, 1986, s. 16). Ifølge Bourdieu er økonomisk kapital den viktigste kapitalformen og er roten til alle de andre typene av kapital. Økonomisk kapital kan gi tilgang til ulike varer og tjenester umiddelbart, uten å måtte gjennom noen tilegnelsesprosess eller akkumulasjon. Økonomisk kapital kan omformes til kulturell kapital fordi betingelsene for den tidsmessige tilegnelsen av kulturell kapital utnyttes på en bedre og annerledes måte. Den kulturelle kapital som overføres innad i familien er ikke lenger avhengig av mengden kapital som skal akkumuleres over tid fordi økonomisk kapital gir muligheten til å «kjøpe mer tid av andre» for å sikre overføring av kulturell kapital (Bourdieu, 2006a, s. 23; Bourdieu, 1986, s. 25). Økonomisk kapital kan for eksempel konverteres til mer institusjonalisert kulturell kapital ved å utsette veien inn på arbeidsmarkedet. Forlenget skolegang gjennom økonomiske ressurser gir mulighet for lengre akademisk utdanning sett fra et tids- og kostnadmessig perspektiv.

I oppgavens analyse vil det opereres med flere variabler som tar sikte på respondentens grad av økonomiske kapital. Respondentens tilgang på økonomisk støtte i form av penger, foreldrenes eiendommer i form av hytte eller fritidsbolig og fars cirka årsinntekt skal danne et bilde av respondentens økonomiske kapital, og sammen med indikatorene på kulturell kapital danne et bilde av respondentens sosiale klasse. Disse redegjøres for i delkapittel 4.6.2.

3.4 Habitus

Et av Bourdieus kanskje mest kjente begreper er *habitus*-begrepet som kan sies å være kjernen i hans forståelse av den handlende aktøren. Begrepet er sterkt assosiert med Bourdieu, men er brukt av kjente filosofer og sosiologer før han. I nyere tid er begrepet brukt av blant annet Marcel Mauss og Edmund Husserl som begge har vært til inspirasjon for Bourdieu, og som Bourdieu også bygger sin forståelse av begrepet på (Grenfell, 2008, s. 56). Den definisjonen av habitusbegrepet jeg tar sikte på i denne oppgaven er Bourdieus sin, og han definerer habitus som et integrert system av varige og overførbare kroppsliggjorte disposisjoner som gjennom integrerte tidligere erfaringer som til enhver tid gjør det mulig å sanse, vurdere og handle i den fysiske og sosiale verden (Aakvaag, 2008, s. 160; Bourdieu, 1977, ss. 82-83; Bourdieu, 2006c, s. 75; Calhoun, 2006, s. 372; Wacquant, 2016, ss. 66-67).

Habitus er kroppsliggjort og er en integrert del av kroppen. Ulike handlinger er verken gjennomtenkt eller basert på refleksjon, den bare utføres basert på de innebygde ferdighetene og disposisjonene man besitter. Habitus er en sentral del av en persons identitet, noe som gjør den varig og stabil (Aakvaag, 2008, s. 160). En persons identitet er ifølge Bourdieu med å skape forutsigbarhet for andre aktører fordi den er en del av personens habitus. Han presiserer også hvordan en persons identitet, og da habitus, ikke kan endres «over natta», men bærer preg av treghet i form av at kroppsliggjorte ferdigheter som er inkorporert over lengre tid og ikke kan endres etter tid og ønske. Habitus er ifølge Bourdieu både «strukturerende» hvor han peker på hvordan habitus gjør det mulig for et individ å delta i sosiale praksiser og samfunnet generelt, men også «strukturert» hvor han viser til hvordan individet tilegner seg en del praksiser, koder og regler gjennom innlemming av de sosiale betingelser som kreves for å fungere i ulike sosiale miljø (Bourdieu, 1991, s. 634; Wacquant, 2016, ss. 68-69; Bourdieu, 2006b, s. 54; Bourdieu & Prieur, 2005, s. 10).

I denne oppgaven vil habitus-begrepet brukes til å forstå UiA-studenters alkoholbruk. Habitus kan brukes som et redskap i forståelsen av studentenes estetiske preferanser, eller med andre ord hvilken type alkohol de drikker. Studenter vokser opp i ulike miljøer, noe som gjør at de utvikler ulike habituser. Bourdieu mener at habitus er klassespesifikk, altså at habitusen gjenspeiler en persons kapitalsammensetning og posisjon i det sosiale rom (Aakvaag, 2008, s. 161). Studenter kommer fra ulike deler av verden som betyr at de har svært forskjellig habitus og kapitalmengde. I *Distinksjonen* redegjør Bourdieu for estetiske preferanser, eller smak, som en del av aktørens kroppsliggjorte kulturelle kapital. Plassering i det sosiale rom, og mengden kulturell kapital vil bestemme hva slags

smak man har. Det er viktig å presisere at de estetiske preferansene, og smaken, Bourdieu snakker om ikke bare viser til menneskets smaksans, men til alle mulige preferanser et menneske kan ha. Bourdieu hevder at til enhver sosial klasse svarer det en type habitus eller type smak som frambringes av den sosiale klassens plassering i det hierarkisk strukturerte sosiale rommet (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 8-10).

Smaken som er tilknyttet ulike habituser fungerer som atskilte og atskillende virksomheter. En aktørs habitus, og igjen aktørens kroppsliggjorte disposisjoner, vil alltid skille seg fra en annen aktørs habitus. Bourdieu mener at habitusen samsvarer med plassering i det sosiale rom, og at habitusformene innebærer ulike prinsipper for klassifiseringer, klassifikasjonsskjemaer, anskuelse, inndeling og til slutt ulik smak (Bourdieu & Prieur, 2005, s. 10). Den bærende ideen for å eksistere i et rom er ved å adskille seg fra andre, som er mulig gjennom blant annet smak. Selv om det er mer komplisert enn som så setter Bourdieu opp motsetninger som kan vise til ulik smak og distinksjon mellom aktører. Når preferansemotsetninger som å drikke rødvin eller champagne, pernod eller whisky blir synlige og fattbare forskjeller, og oppfattes av en som kan skjelne eller som kan identifisere distinksjoner, vil en som aktør innenfor et spesifikt felt ikke lenger kunne stille seg likegyldig til forskjellene (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 11-12). Smak klassifiserer, og smak klassifiserer den som klassifiserer. Smak kan med andre ord «avsløre» en aktørs posisjon i det sosiale rom og skille en aktør fra en annen gjennom visuelle prefererte motsetninger som for eksempel valg av alkohol (Bourdieu og Prieur, 2005, s. 28).

3.5 Et kritisk blikk på Bourdieus teorier

Som nevnt innledningsvis i oppgaven må Bourdieus teorier og begreper brukes med omhu og varsomhet i norsk kontekst. Hans arbeid bygger på det franske samfunnet og den franske høykulturen på 1960- og 1970-tallet, en tid som på flere måter skiller seg fra dagens norske samfunn. Det er vært diskutert hvorvidt Bourdieus begreper og teorier er anvendbare i en norsk kontekst, og hvorvidt det finnes noen legitim høykultur i Norge (Skarpenes, 2007, s. 535). Den såkalte «Skarpenesdebatten» diskuterer nettopp dette der Skarpenes (2007) mener den norske middelklassens «legitime kultur» ikke er dannelseskultur, men en folkelig underholdningskultur (Skarpenes, 2007, s. 544). Hans Lamont-, Boltanski- og Thévenot-inspirerte studiet er møtt med sterk motstand og kritikk av blant annet Skogen et al. (2008) som mener Skarpenes' arbeid bygger på svakt empirisk arbeid og at funnene ikke er representative for den norske middelklassen (Skogen et

al., 2008, s. 260). De mener Skarpenes tar sikte på et alt for smakt kulturbegrep i sitt arbeid og hvordan han reduserer mekanismer som reproducerer klassekultur til hvordan informantene fra intervjuene hans selv rangerer kultur (Skogen et al., 2008, s. 262). Det stilles spørsmål ved om dette kan avklare om det finnes noen legitim høykultur i Norge i det hele tatt. Skarpenes og Saksind (2008) svarer på kritikken og mener informantenes svar ikke kan brukes i et slikt reduksjonistisk perspektiv Skogen og hans kollegaer bruker (Skarpenes & Saksind, 2008, s. 268).

Bourdieu's teorier er svært strukturorienterte, og kanskje den vanligste kritikken av Bourdieus teorier er nettopp om de er for strukturorientert (Aakvaag, 2008, s. 166). Bourdieu ønsker å vise hvordan ulike mønstre i det sosiale rommet kunne opprettholdes uten aktørens ønske eller vilje, og hvordan aktørens handlinger blir et produkt av deres posisjon i det sosiale rom (Aakvaag, 2008, s. 166; Calhoun, 2006, s. 367). Bourdieus kapital-, felt- og habitusbegrep er alle svært strukturorientert og kan på ulike måter skape en overinstitusjonalisert og oversosialisert konsepsjon av aktøren (Aakvaag, 2008, s. 166). Med kunnskap om Bourdieus kapitalformer og habitusbegrep vet man at aktøren bærer på inkorporerte strukturer, mens aktørens samtidig befinner seg i en gitt sosial posisjon med tilhørende strukturer som legger føringer for aktørens valg. Dette kan vise til en asymmetri mellom aktør og struktur. Et viktig poeng er at aktøren *er* mer påvirket av samfunnet enn omvendt, men ikke fullstendig fastlenket av sosiale strukturer. Bourdieu på sin side ville nok argumentert mot den strukturorienterte kritikken på flere måter. Han hevder at asymmetrien mellom aktør og struktur ikke bærer noen svakhet fordi det heller uttrykker hvordan samfunnslivet faktisk fungerer (Aakvaag, 2008, s. 167).

Bourdieu's habitusbegrep er viktig i forståelsen av den handlende aktør og et viktig redskap i forståelsen av aktørens relasjonelle valg (Aakvaag, 2008, s. 168). Et problem med Bourdieus habitusbegrep er at det i for stor grad underspiller aktørens refleksivitet. En aktørs valg og handlinger er ikke alltid gjennomtenkte og relasjonelle valg, men det betyr ikke at aktørens valg av og til faktisk er det. Aakvaag (2008) hevder her at Bourdieu mangler et skille mellom praktisk og diskursiv bevissthet, altså at menneskelige aktører kan reflektere rundt egne valg, handlinger og omkringliggende strukturer, noe Aakvaag hevder faller utenfor Bourdieus teori (Aakvaag, 2008, s. 168). Aakvaag's kritikk av Bourdieus begreper kan sies å være noe satt på spissen, men den peker likevel på tendenser i hans sosiologi.

3.6 – Teoretiske refleksjoner

Etter å ha lagt frem teori tilknyttet oppgavens tematikk mener jeg det er viktig å redegjøre for de teoretiske implikasjonene i denne oppgaven. Målet med denne oppgaven er som nevnt å se hvorvidt UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser kan forstås i lys av sosial klasse og om disse varierer med alder og kjønn. Det er flere måter å forstå sosial klasse på, men jeg har valgt å bruke kulturell- og økonomisk kapital, det sosiale rom, felt og habitusbegrepet i min forståelse. I del 1.2 og 3.1 ble det redegjort for nødvendigheten for varsomhet ved bruk av Bourdieus arbeid i forståelse av ulike aspekter ved det norske samfunnet. I oppgavens innledning ble det kort gjort rede for at studentkultur er en spesiell fase av livet og en del av studenttilværelsen som byr på en annerledes hverdag. Hvorvidt studenttilværelsens karakteristikk har større påvirkning på studentenes alkoholbruk enn sosial klasse vil drøftes i oppgavens analyse og drøftingskapittel, men med henblikk til tidligere forskning (Lie & Kahlbom, 2011, Tefte et al. 2007, Knapstad et al. 2018 og Sivertsen, 2021) virker det som alder og kjønn er eneste faktor med reell påvirkning på studentenes alkoholbruk. Oppgavens problemstilling tar derfor sikte på forståelse fremfor forklaring av studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser.

I tillegg til studenttilværelsen kan også den norske drikkekulturen påvirke studentenes alkoholpreferanser. Den norske drikkekulturen baserer seg på «*Binge-drinking*» og høykonsum, det gjør også studentdrikkekulturen (Erevik et al., 2017, s. 417; Heradstveit et al., 2021, s. 403). Tallene fra SIRUS-rapporten viser tydelig at studenters alkoholkonsum i stor grad består av øl og vin (Tefte et al., 2007, s. 40), og at det ikke utspiller seg noen nevneverdige forskjeller når det kommer til studentenes alkoholpreferanser. Hvorvidt studentenes alkoholpreferanser påvirkes av drikkekultur eller sosial klasse drøftes i delkapittel 5.5.

Bourdieu's begrep om «smak» fungerer på flere måter som bindeleddet mellom oppgavens to fokusområder – studenters alkoholbruk og sosial klasse. Det er dermed viktig å preseiere at bruken av «smaksbegrepet» til Bourdieu brukes på en relativt smal måte, altså at begrepet innebærer langt mer enn hva jeg har redegjort for, og hvordan det brukes i denne oppgaven. «Smak» brukes som en indikator på klasse og alkoholdistinksjoner, og kobles til habitus og kroppsliggjort kulturell kapital. Bourdieu mener at smak kan være en god markør for «klasse» (Bourdieu & Prieur, 2005, s. 20), og kan fungere som en indikator for plassering i det sosiale rom (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 7-8). Det sosiale rommet Bourdieu presenterer i *Distinksjonen* baserer seg på hans korrespondanseanalyser av både overklassen og middelklassen i Frankrike. Formålet var å trekke ut de underliggende

dimensjonene i smaken, og trekke frem de viktigste skillelinjene i smaken (Flemmen, 2012, s. 75). Lignende arbeid er gjort i Norge av Flemmen et al. (2018) som kartlegger mat- og drikkepreferanser blant ulike klasser i Norge. De brukte i likhet med Bourdieu en korrespondanseanalyse i sitt arbeid hvor yrkesrelatert klasse, inntekt og utdanning ble brukt som hovedindikatorer (Flemmen et al., 2018, s. 128).

Det finnes utallige smaksretninger og det skapes hele tiden nye gjennom nye inndelinger. I oppgavens analyse vil jeg se om ulike smaksretninger utspiller seg blant studentene i undersøkelsen. Bourdieu redegjør for ulike smaker og avgrensner smaksretningene til tre universer av smak som grovt sett svarer til utdanningsnivå og samfunnsklasse - *den legitime smak, en «middels» smak og den «folkelige» smak* (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 36-37). Bourdieu redegjør for at den legitime smak er en preferanse for de anerkjente i samfunnet og at smaken øker med utdanningsnivå, mens den «folkelige» smaken avtar med stigende kapital (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 36-37). Om smaksretningene er mulig å spore de blant undersøkelsens respondenter vil som nevnt drøftes i analysen.

Selv om nye smaksretninger skapes hele tiden, ønsker jeg likevel å trekke frem Danielsen (1990) og Horverak & Bye (2007) som begge har sett på sammenhengen mellom livsstil og alkoholbruk. Hvorvidt forskningsresultatene treffer samtidens sammenheng mellom livsstil og alkoholbruk er vanskelig å si, men noen av tendensene kan likevel ses som relevante. Danielsen (1990) ser på alkoholpreferanser blant ulike yrkesgrupper i Norge og konkluderer i grove trekk med at: «moonshine for the farmers, beer for the workers, liquor for the self-employed and wine for the salaried-employees» (Danielsen, 1990, s. 14). Horverak & Bye (2007) gjennomførte et liknende arbeid, men valgte en annen klassifisering av de norske yrkesgruppene enn Danielsen (1990). Til fordel for Danielsens (1990) «selvstendige», «funksjonærer», «arbeidere» og «bønder», deler Horverak & Bye (2007) inn yrkesgruppene etter «arbeider», «funksjonær», «student/skoleelev» og «pensjonist/trygdet». Deres funn viser at studenter og arbeidere drikker mest øl, funksjonærer drikker om lag like mye øl som vin, mens alkoholkonsumet blant pensjonistene var tilnærmet likt mellom øl, vin og brennevin (Horverak & Bye, 2007, s. 45). Horverak & Bye (2007) kommer med et svært interessant argument i tråd med yrkesinndeling hvor de hevder habitus er klassebestemt og preger et individs adferd og handlingsmønster. Habitus forandres dermed ikke av temporære endringer som skolegang eller pensjonisttilværelse (Horverak & Bye, 2007, s. 41).

Kort oppsummert vil smaksbegrepet til Bourdieu brukes med en smal tilnærming fordi det utelukkende viser til respondentenes alkoholpreferanser. Smaksbegrepet til Bourdieu rommer langt mer enn smak som kultivert distinksjonsindikator, men empirisk har jeg ikke dekning for noen annen bruk av begrepet.

4.0 METODE

For å gi en bred beskrivelse av et utvalg mennesker kan det å ta i bruk en spørreundersøkelse (*survey*) være et godt valg. En spørreundersøkelse er en systematisk metode for å samle inn data (Ringdal, 2007, s. 167), og er metoden jeg bruker i denne oppgaven. Formålet med spørreundersøkelsen er å kartlegge UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser. Studentenes sosiale bakgrunn, alkoholbruk, alkoholpreferanser og tendenser mellom dem skal analyseres og forstås i henhold til oppgavens teoretiske rammeverk som tar sikte på klasseteori og empirisk alkoholforskning. Jeg vil starte metodekapitlet med å gjøre rede eget syn på vitenskapelig kunnskap og virkeligheten, før jeg presenterer spørreundersøkelsens spørsmålsutforming, utvalg og gjennomføring.

4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt

Min oppfatning og forståelse av den sosiale virkeligheten er at den er konstruert og gjenskapes gjennom handlinger og interaksjon mellom mennesker (Ringdal, 2007, s. 38). Denne forståelsen av den sosiale virkeligheten kalles for *sosialkonstruktivisme*. Med en slik oppfatning av virkeligheten kan penger, organisasjoner, institusjoner, moral og kultur defineres som sosiale konstruksjoner. Forhold og institusjoner man vanligvis tar for gitt er egentlig sosialt konstruert og kan endres av vår egen praksis (Ringdal, 2007, s. 38). Den sosiale virkeligheten er ikke konstant, men i kontinuerlig endring. Gjennom menneskelig samhandling skapes det en dynamikk som gjør at fenomener hele tiden er i endring. Dermed vil kunnskap om den sosiale virkeligheten være tidsbegrenset, og det vil ikke være mulig å skape lover som gjelder over lengre tid (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 49). Drikkekultur kan defineres som et kulturelt fenomen. Drikkekulturen blant studenter er i kontinuerlig endring, og det vil være vanskelig å lage noen absolutte lover som gjelder for den.

Innenfor sosialkonstruktivistisk vitenskapsteori redegjøres det for hvordan det er umulig å skille forskningsfenomenet og den som studerer. Jeg er i mitt forskningsprosjekt innforstått med min tilknytning til fenomenet, og at full objektivitet ikke vil være mulig. Jeg som forsker vil aldri kunne være helt objektiv, og jeg vil aldri med full sikkerhet kunne si at mitt forskningsobjekt eller fenomen er sånn eller sånn. Det eneste jeg som forsker kan si noe om, er hvordan jeg oppfatter fenomenet (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 49). Min subjektive forståelse av virkeligheten vil være en forståelse i likhet med alle andres, men det vil ikke være virkeligheten i seg selv. I videre forskning på studenters alkoholbruk og sosial klasse vil oppfatninger skifte og ny kunnskap komme til. Postholm

& Jacobsen (2018) viser til Kuhn (2012) som redegjør for at hele vår forståelsesramme av virkeligheten i ytterste konsekvens kan miste gyldighet, noe som vil skape et paradigmeskifte. Kunnskap er dermed ikke noe som er «skrevet i stein», men den kan forløses eller overføres. Kunnskapen er hele tiden i endring og fornyes stadig (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 49).

4.2 Design og metode

For å svare på oppgavens problemstilling anvender jeg et kvantitativ design i form av en spørreundersøkelse for å undersøke sammenhengen mellom UiA-studenters sosiale klasse, alkoholbruk og alkoholpreferanser. Undersøkelsens design kan sies å være tverrsnittdesign fordi den begrenses til et bestemt tidsrom og omfatter et nåværende fenomen (Ringdal, 2007, s. 22). Sentrale aspekt ved spørreundersøkelser er å konstruere relevante og pålitelige spørsmål (variabler), med relevante og presise svar (verdier). Gjennom utforming av undersøkelsens variabler og verdier kommer det tydelig fram hva som er ønskelig informasjon å innhente og hvilken informasjon respondentene utgir (Postholm & Jacobsen, 2018, ss. 168-169).

I mitt arbeid valgte jeg å basere datainnsamlingen på et ikke-sannsynlighetsutvalg, og må ses som en tverrsnittsundersøkelse. Tverrsnittsundersøkelse brukes når man skal skape forståelse om et øyeblikksbilde av et samfunnsfenomen og kan ikke brukes til å trekke slutninger om prosesser som utfolder seg over tid (Ringdal, 2007, s. 128; Skog, 2004, s. 71). Et ikke-sannsynlighetsutvalg vil gjøre det vanskelig å trekke slutninger mellom undersøkelsens utvalg og populasjonen. Grunnen til at jeg likevel har valgt et ikke-sannsynlighetsutvalg, eller det Ringdal (2007) kaller «slumpmessig utvelging», er to delt: praktiske og økonomisk grunner. Ved å bruke denne metoden er det mulig å skaffe mange respondenter på kort tid. I fravær av foreliggende data var det ikke mulig å anvende allerede eksisterende materiale, og behovet for egen datainnsamling var nødvendig. Oppgavens problemstillinger tar sikte på kartlegging og tendenser fremfor forklarende og generaliserende funn. Eneste kriteriet for å kunne delta i undersøkelsen er aktiv semesterregistrering ved Universitetet i Agder. Dette kriteriet sett i sammenheng med metodevalg gjorde det dermed enkelt for meg å skaffe mange respondenter på kort tid, gjennom ulike digitale kanaler. Det å skulle involvere eksterne firmaer og/eller institutt i prosessen om å sørge for et korrekt gjennomført sannsynlighetsvalg kunne ikke gjennomføres på grunn av økonomi (og personvern). Jeg presiserer derfor at denne oppgaven ikke vil trekke noen slutninger på tvers av tid og kontekst.

Den mangelfulle forskningen på studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser på Sørlandet gjør oppgavens tematikk og fokusområdet relevant. Funn fra studiens kartleggingsundersøkelse kan gi ny kunnskap om UiA-studenters drikkevaner og bane vei for ny forskning.

4.2.1 – Spørreundersøkelsen

I arbeidet med å konstruere en spørreundersøkelse, ønsket jeg å replisere eller videreutvikle spørsmål fra gjennomførte studier av tilsvarende art i Norge. En slik måte å jobbe på vil kunne sørge for økt pålitelighet (Postholm & Jacobsen, 2018, ss. 224-225) og sørge for kvaliteten til spørsmålene (variablene) og svaralternativene (verdiene). Den magre forskningen på sammenhengen mellom studenters alkoholbruk og sosial klasse har gitt meg få inspirasjonskilder. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) er den mest relevante og ferskeste forskningen på sammenhengen mellom studenter og alkoholbruk. Det er også den eneste forskningen hvor studenter fra Sørlandet er inkludert. Med hensyn til funnene fra SHoT-undersøkelsene og den innsamlede informasjonen om studenters høye alkoholbruk, som fra et helseperspektiv er svært omdiskutert, var det ønskelig og hensiktsmessig i min oppgave å benytte meg av denne i utarbeidelsen av min undersøkelse.

Deltakerne i spørreundersøkelsen er studenter ved Universitetet i Agder avdeling Kristiansand, og aldersspennet mellom deltakerne er stort. Selv om majoriteten av studentgruppen ved UiA er mellom 18-30 år har det likevel vært viktig å utforme spørsmål som er forståelige og treffer alle studenter uansett alder. For å unngå misforståelser i spørreundersøkelsen har det vært viktig å utarbeide presise spørsmål med korte og konsise svaralternativer. Undersøkelsen tar kun sikte på faste spørsmål med forhåndsbestemte svaralternativer innenfor ulike spørsmålskategorier. En negativ side med denne spørsmålsutformingen er at respondentene ikke får svart med egne ord og uttrykk. Et positivt utfall er at variablene blir enklere å omgjøre til statistiske tall til videre analytisk bruk (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 166).

4.2.2 – SurveyXact

Det finnes mange ulike hjelpemidler og programmer for å lage gode spørreundersøkelser, og i nyere tid er utviklingen av standardiserte utspørring, utvalgsteknikker og datainnsamlingsteknikker hatt stor betydning for talldatainnsamling i form av spørreundersøkelse (Ringdal, 2007, s. 168).

Universitetet i Agder opererer med blant annet SurveyXact som er web-programmet jeg har valgt å bruke i utformingen av min spørreundersøkelse.

I SurveyXact er det mulig å utforme spørreskjemaer, distribuere, overvåke innsamlingen og kjøre analyser av dataene som samles inn. Disse funksjonene har gjort det mulig for meg å samle inn rett data på rett tidspunkt. Svarene fra spørreundersøkelsen blir hos SurveyXact lagret i en database man selv oppretter og alle handlinger som gjøres i spørreundersøkelsen lagres direkte i den opprettede databasen (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 185). Dette web-programmet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD) til forskningsbruk (se vedlegg 1).

4.3 Utforming av spørreskjema

Jeg har i min spørreundersøkelse basert spørsmålene mine på korte og presise spørsmål. En slik utforming fremmer klarhet, reduserer tidsomfanget og minimerer muligheten for misforståelser (Ringdal, 2007, s. 181). For å unngå målefeil er det også nødvendig å lage avgrensede spørsmål og svaralternativer som på best mulig måte svarer til oppgavens problemstilling, mer om dette i del 4.3.1. Målgruppen for spørreundersøkelsen må defineres på forhånd slik av spørsmålsformuleringene treffer målgruppen i størst mulig grad. Misforståelser og feiltolkning kan fort skje i fravær av strategisk utformede spørsmål (Ringdal, 2007, s. 181).

Opgavens problemstilling: «I hvilken grad påvirker sosial bakgrunn UiA-studenters alkoholbruk og deres alkoholpreferanser? Varierer studentenes alkoholbruk med alder og kjønn?» er utgangspunktet for oppgavens teoretiske rammeverk og spørreundersøkelse. Problemstillingene sirkulerer seg særlig rundt tre begreper; «alkoholbruk», «sosial klasse» og «alkoholpreferanser». Spørsmålene i undersøkelsen kan deles inn i to deler – én del hvor spørsmålene tar sikte på bakgrunnsopplysninger om respondenten, og én del med alkoholrelaterte spørsmål. Bakgrunnsopplysningene danner grunnlag for, og forståelse om, respondentens sosiale klasse, mens de alkoholrelaterte spørsmålene kartlegger respondentens alkoholbruk i form av hvor ofte, hvor mye og hva studentene drikker.

4.3.1 Spørsmålsutforming

Et spørreskjema inneholder ulike spørsmål som fungerer som måleinstrumenter. Disse spørsmålene kan formuleres på ulike måter, oftest som lukkede eller åpne spørsmål (Ringdal, 2007, s. 178). I min spørreundersøkelse opereres det kun med lukkede spørsmål, altså at spørsmålene har faste svaralternativer. Spørsmål med faste svaralternativer er tids- og ressursbesparende, og det blir enklere å anvende dem som variabler i ulike analyser fremfor åpne spørsmål der respondenten svarer med egne ord. Respondentene får i større grad uttrykt seg når de svarer med egne ord, men det kan

også gjøre svarene vanskelig å kode (Ringdal, 2007, s. 183). Spørsmålene beveger seg mellom å ligge på nominal- og ordinalnivå som forteller noe om hva slags informasjon verditalleene på variabelen har (Tuftte, 2018, s. 36). Spørsmål på nominalnivå kan være *dummyvariabler* og er mye brukt i kvantitative analyser. «Hvilket kjønn identifiserer du deg med?» og «Eier dine foreldre eller øvrig foresatte hytte eller fritidsbolig?» er eksempler på nominale dummyvariabler fra min undersøkelse. Variablenes verdier fordeler seg mellom henholdsvis «mann» og «kvinne», og «ja» og «nei» som indikerer at de er gjensidig utelukkende.

Spørsmål på ordinalnivå indikerer en form for rangering mellom verdiene. Spørsmål på dette målenivået gjelder typisk enkeltspørsmål som måler retning og intensitet i holdninger (Tuftte, 2018, s. 38). I min undersøkelse er spørsmålet: «Hvor ofte drikker du alkohol?» på ordinalnivå hvor respondenten kan velge mellom svaralternativene *aldri, 1 gang i måneden eller sjeldnere, 2-4 ganger i måneden, 2-3 ganger i uken og 4 ganger i uken eller mer*. Hensikten med disse svaralternativene er å kunne gradsdifferensiere hvor ofte studentene konsumerer alkohol. Ved å operere med slike verdier er det mulig å rangere og sammenligne hvor ofte studentene drikker alkohol. Undersøkelsens indikator på institusjonalisert kulturell kapital viser til hvilket utdanningsnivå foreldrene til respondenten har. Spørsmålet: «Hvor lang utdanning har dine foreldre eller foresatte?» er operasjonalisert med svaralternativene «ingen utdanning», «ungdomsskole», «videregående utdanning – studiespesialiserende», «videregående utdanning – yrkesutdanning», «universitet- eller høgskoleutdanning kort (1-3 år)» og «universitet- og høgskoleutdanning lang (4 år eller mer)». Spørsmålet tar sikte på begge foreldrenes utdanning. Det er blitt mer og mer vanlig for kvinner å ta høyere utdanning, og i flere tilfeller kan mor har høyere utdanning enn far. Hvorvidt denne tendensen utspiller seg i min undersøkelse, kommer jeg tilbake til i analysekapitlet.

Bourdieu plasserer yrker innenfor et todimensjonalt aksesystem etter mengde kulturell- og økonomisk kapital, noe Flemmen et al. (2017) gjør i sin egen versjon av Bourdieus todimensjonale aksesystem. Ulike yrker krever bestemte utdanninger og ulike utdanninger gjør det mulig å jobbe innenfor ulike yrker. De indikerer på mange måter det samme, men jeg har i min oppgave valgt å bruke utdanning fremfor yrke som indikator på institusjonalisert kulturell kapital. I et lukket spørsmål om foreldrenes yrke, er risikoen at det lages for generelle svaralternativer stor, dette kan gjøre respondenten usikker på hvilket svar som passer best. Det er også en fare for å kunne utelate ulike yrker, det kunne tvunget respondenten til å svare noe som ikke er passende i han eller hennes tilfelle. Jeg kunne ha tatt i bruk åpne spørsmål og spurt om hvilke yrke respondentens mor og far har, men det hadde ført til langt mer arbeid i etterkant og uforutsigbarhet i svarene. Med utgangspunkt i

overnevnt argumentasjon og det faktum at undersøkelsens enheter er studenter anser jeg utdanning som den best egnede indikatoren på institusjonalisert kulturell kapital. Med hensyn til tid og ressurser er det også lønnsomt i mitt tilfelle å spørre om utdanningsnivå i et lukket spørsmål fremfor yrke i et åpent spørsmål (Ringdal, 2007, ss. 176-177)

Undersøkelsen har flere indikatorer på økonomisk kapital som tar sikte på eiendom, inntekt og pengestøtte. «Hender det at du får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer?» spør om respondenten får økonomisk støtte i form av penger, og er operasjonalisert med svaralternativene «*ja, ofte*», «*ja, av og til*» og «*nei*». I tråd med dette spørsmålet er det viktig å presisere at «økonomisk støtte» og foreldres grad av økonomisk kapital ikke henger direkte sammen. Respondenter som oppgir at foreldrenes har lavere grad av økonomisk kapital kan også motta økonomisk støtte. Spørsmålet: «Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?» er operasjonalisert med hensyn spørsmålets sensitivitet. For noen kan det å måtte oppgi fars inntekt føles ubehagelig, og er dermed operasjonalisert med svaralternativene «*0-499.999kr*», «*500.000-799.999kr*» og «*800.000kr eller mer*». Denne inndelingen viser henholdsvis til under-, om lag- og over gjennomsnittlig årsinntekt i Norge i dag. Denne inndelingen gir en enkel indikasjon på lav, middels og høy grad av økonomisk kapital.

Lukkede spørsmål krever gode svaralternativer hvor respondentens mulighet til å svare fritt ikke er til stedet. Svarkategorier som «Vet ikke» og «Ønsker å ikke svare» har vært inkludert som svaralternativer i flere av undersøkelsens spørsmål. Hvis respondenten ikke finner et svaralternativ som passer til spørsmålet, «tvinges» de til å velge et alternativ som ikke er dekkende for dem (Ringdal, 2007, s. 183). Hvis respondenten føler spørsmålet som ubehagelig eller sensitivt kan svaralternativet «ønsker å ikke svare» føles som en «utvei» for respondenten. I utarbeidelsen av spørsmålet «Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?» valgte jeg å innlemme både «vet ikke» og «ønsker å ikke svare» for å gi respondenten flere valgmuligheter.

Som indikator på studentenes alkoholbruk ble respondentene spurt «Hva pleier du oftest å drikke på fest?». Respondentene kunne velge mellom syv forskjellige alkoholtyper: *rusbrus/cider, øl, vin, musserende vin, sprit under 22%, sprit over 22%* og *alkoholfritt*. Det er rimelig å anta at studenter ofte drikker mer enn én alkoholtipe på fest, og derfor ble denne variabelen operasjonalisert med flervalgsmulighet. Som oppfølgingsspørsmål ble respondentene bedt om å oppgi hvor mye de cirka drikker av de(n) valgte alkoholtypen. De som valgte øl eller cider/rusbrus skulle oppgi dette i 0,5 liters enheter, mens de som oppga å drikke vin, musserende vin, sprit under 22% eller sprit over 22%

skulle oppgi dette i antall liter. Jeg valgte å operasjonalisere øl og rusbrus/cider i 0,5 liters enheter med tanke på målgruppen. Øl og rusbrus/cider selges i ulike størrelser både på vinmonopol og dagligvarebutikk, men mesteparten selges som 0,5l enheter. Mesteparten av vin og sprit uavhengig av type eller alkoholprosent selges på flasker hos Vinmonopolet. Disse flaskene måles i antall liter og er derfor operasjonalisert på denne måten i min undersøkelse. De ulike alkoholtypene er operasjonalisert annerledes i tidligere alkoholforskning. Majoriteten av tidligere alkoholforskning tar sikte på AUDIT-testens inndeling av alkoholenheter, blant annet i forskningsarbeidet til Tefre et al. (2007), Lie & Kahlbom, (2011), Knapstad et al. (2018) og Sivertsen (2021). Mer om dette i delkapittel 4.7.2.

4.4 Utvalg og gjennomføring

Jeg samlet inn svar til undersøkelsen ved å sende en kort informasjonsmelding med lenken til undersøkelsen i bunnen av meldingen til studenter ved UiA. Jeg tok i bruk Facebook, Instagram og Snapchat, samt utprintet QR-kode. QR-koden ble kun tatt i bruk tre ganger. Jeg innså tidlig at jeg ville få flere respondenter ved å sende ut meldinger digitalt fremfor å gå rundt på campus med QR-kode. Majoriteten av de jeg sendte lenken til svarte på undersøkelsen, og flere kom med tilbakemelding på undersøkelsen i etterkant (mer om dette i del 4.7.2). Etter å ha sendt ut om lag 250 meldinger over 2 dager endte utvalget på 211 respondenter. Det var null frafall i selve undersøkelsen, 8 svar (4%) ble distribuert, mens 21 respondenter (10%) valgte kun å svare på noen svar. Svaroppslutningen må sies å være høy når 211 av ca. 250 svarte på spørreundersøkelsen jeg sendte ut. Postholm & Jacobsen (2016, s. 187) redegjør for flere svake sider ved web-baserte spørreundersøkelser. Frafallet er ofte høyt og hurtigheten ofte lav. I min spørreundersøkelse har det ikke vært noe frafall og hurtigheten har vært svært høy. Det kan være flere grunner til at utfallet er blitt slik. Det faktum at jeg i ulik grad har bekjentskap til majoriteten av respondentene har nok spilt en rolle. Undersøkelsens lengde, spørsmålsutforming og spørsmålsrekkefølge er lagt tett opp mot respondentgruppen, dette kan også ha hatt positiv effekt på det fraværende frafallet i undersøkelsen.

Under datainnsamlingen ble det ikke gjennomført noen statistisk fordeling mellom menn og kvinner hvor fokuset primært var å skaffe svar. Med hensyn til utvalgsmetode valgte jeg i stor grad å legge vekk tanken om en jevn fordeling mellom menn og kvinner. Fordelingen mellom menn og kvinner ente med 40,4% menn og 59,6% kvinner. Denne fordelingen gjenspeiler i en viss grad fordelingen mellom menn og kvinner ved UiA. I tabell 1 nedenfor kan man se den kjønnsmessige fordelingen i lys av studieprogresjon. Den kjønnsmessige fordelingen er relativt jevnt med henblikk til hvert

enkelt studieår, men som tabellen viser består utvalget av flest 4- og 5års studenter. Hvilken betydning dette får kommer jeg tilbake til i analysekapitlet.

Tabell 1: Kjønn og studieprogresjon (N=185)

		Hvilket år i studieløpet er du på?					
		1 studieår	2 studieår	3 studieår	4 studieår	5 studieår	Total
Kjønn	Mann	8	7	17	16	27	75
	Kvinne	12	13	23	33	29	110
Total		20	20	40	49	56	185

Utvalget har med hensyn til alder en skjevfordeling der halvparten av utvalget befinner seg i alderen 23-25 år. På grunn av denne skjevfordelingen vil flere av analyseresultatene fremstå som svært dominerende blant denne aldergruppen selv om det nødvendigvis ikke gjenspeiler virkeligheten. I tabell 2 nedenfor ser man respondentenes alder og kjønn. Det befinner seg få respondenter i de yngste og eldste aldersgruppene, mens majoriteten av utvalget befinner seg i alderen 21-25 år. Hvis respondentenes alder hadde hatt en jevnere fordeling kunne det vært med å øke resultatenes validitet.

Tabell 2: Alder og kjønn (N=200)

		Alder					
		18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-28 år	29 år eller eldre	Total
Kjønn	Mann	2	10	58	7	4	81
	Kvinne	8	32	70	7	2	119
Total		10	42	128	14	6	200

4.5 Analysevalg

Oppgavens problemstilling tar sikte på hvordan studenter alkoholbruk og alkoholpreferanser kan forstås i lys av sosial klasse. Undersøkelsen inneholder spørsmål som spør om studentenes forhold til alkohol, for eksempel påstanden «Alkohol og drikking er en viktig del av fadderuken». Selv om dette spørsmålet tar sikte på respondentens holdning til alkohol under en spesiell og viktig periode av studietiden, ønsker jeg ikke å bruke denne påstanden i oppgavens analyse. Undersøkelsen har

primært fire spørsmål som tar for seg respondentens alkoholbruk i form av alkoholkonsum, alkoholhyppighet og alkoholpreferanser, fem spørsmål som fungerer som indikatorer på sosial klasse og to bakgrunnsvariabler som tar for seg kjønn og alder. Disse vil brukes i oppgavens analyser og vil alle fungere som oppgavens avhengige- og uavhengige variabler, mer om dette i del 4.6.1 og 4.6.2.

4.5.1 Multippel regresjonsanalyse

Multivariate metoder er blitt stadig mer populære blant samfunnsforskere, og flere surveyer i ulike størrelser krever i dag bruk av slike metoder (Clausen, 2009, s. 13). Multivariate metoder inkluderer modeller som tar i bruk både én avhengig og minst to uavhengige variabler, men også metoder hvor man bruker flere avhengige og flere uavhengige variabler samtidig. I samfunnsvitenskapen forskes det ofte på komplekse sosiale fenomener. Multivariate metoder er viktig når det arbeides med slike fenomener fordi individers adferd er påvirket av og samvarierer med mange forhold. Dette tar multivariate metoder hensyn til, og gjennom ulike modeller kan en rekke variabler analyseres samtidig (Clausen, 2009, s. 14).

I denne oppgaven anvender jeg regresjonsanalyser. I følge Ole-Jørgen Skog (2004) er det åtte grunner til hva man kan oppnå ved bruk av regresjonsanalyse, og grunn nummer 1: «Å kunne beskrive styrken og retningen av sammenhengen mellom den avhengige og de uavhengige variablene» er den viktigste grunnen til at jeg velger å bruke regresjonsanalyse i min oppgave. Hensikten med analysene er i min oppgave, som Skog (2004) også presiserer, er å undersøke hvorvidt og i hvilken grad et sett med variabler er årsaker til en annen variabel (Skog, 2004, s. 214). I en multippel regresjonsanalyse tas det i bruk minst to x-variabler. Hensikten med å ta i bruk flere x-variabler er for å gjøre modellen mer realistisk, kontrollere for andre variabler og redusere residualene (restleddet/feilleddet) (Ringdal, 2007, s. 373).

Regresjonsanalyse bygger på lineære sammenhenger mellom X og Y og kan presenteres i enten en tabell, likning eller diagram (Ringdal, 2007, s. 363). Den generelle formelen på lineær regresjon er:

$$Y = a + bX$$

I denne formelen fungerer a som regresjonskonstanten og b som regresjonskoeffisienten. Visuelt kan man ved hjelp av denne formelen se for seg en lineær regresjon i form av en linje. Når det gjennomføres en multippel regresjonsanalyse, vil likningen se annerledes ut. Likningen beskriver

ikke lenger en linje, men et plan i et flerdimensjonalt rom. Siden dette kan være vanskelig å se for seg, forenkles ofte regresjonslinjen også når det er snakk om flere x-variabler (Ringdal, 2007, s. 373).

$$Y = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \varepsilon$$

Likningen ovenfor inneholder tre variabler som er antall regresjonskoeffisienter som jeg bruker i noen av mine analyser. Y viser til avhengig variabel, b_0 er regresjonskonstanten som viser skjæringspunktet i Y , b_1 viser til regresjonskoeffisienten (uavhengig variabel), X_1 i b_1X_1 viser til regresjonskoeffisientens verdier og ε viser til likningens restledd som grafisk beskriver avstanden mellom y -linjen og hvert enkelt datapunkt (Ringdal, 2007, s. 366). Med kunnskap om likningen som brukes i oppgavens analyser vil jeg i videre fremstilling gjøre rede for hvilke variabeltyper som brukes i analysen og hvorvidt variablene fungerer til sitt tiltenkte bruk.

4.6 Variabelinndeling

Ifølge Ringdal (2004, s. 362) har vi grovt sett tre typer variabler. Det finnes variabler som bare kan være x-variabler, variabler som kan være både x- og y-variabler og de som bare kan være y-variabler. Variablene jeg bruker i mine analyser treffer innenfor alle de tre variabeltypene.

Eksempler på x-variabler jeg bruker i analysen er alder og kjønn. Jeg bruker også variabler som beskriver yrkesaktivitet i form av lønn som fungerer som både x- og y-variabler.

Spørreundersøkelsen inneholder flere variabler som kan kategoriseres som y-variabler, men disse er ikke en del av oppgavens analyser. Spørsmål som måler holdninger og verdier er gode eksempler på y-variabler (Ringdal, 2007, s. 362). Y-variabler bør i regresjonsanalyser opptre som avhengig variabler fordi det er vanskelig å trekke noen eventuelle årsaksrekkefølger mellom dem. Variabler som tar sikte på holdninger og verdier kan brukes som x-variabler, men da bør det baseres på sterk teori og analysen bør baseres på tidsdata med minst to måletidspunkter (Ringdal, 2007, s. 362).

4.6.1 Avhengig variabel

Opgavens analyser består av fire *avhengige* variabler, også omtalt som «AVAR». «Hvor ofte drikker du alkohol?», «Hva pleier du oftest å drikke når du er på fest?», «Hvor mange enheter øl/rusbrus/cider pleier du sånn cirka å drikke på fest?» og «Hvor mange liter sprit/vin pleier du sånn cirka å drikke på fest?» utgjør disse fire avhengige variablene. De to sistnevnte variablene var

tiltenkt å være én variabel, men siden måleenheten for øl og rusbrus/cider er annerledes operasjonalisert enn vin og sprit har jeg valgt å holde de separat som to individuelle variabler.

AVAR 1: «Hvor ofte drikker du alkohol?» er operasjonalisert etter WHO's AUDIT-test. AUDIT-testen er et internasjonalt instrument som brukes til å identifisere og klassifisere alkoholbruk (Saunders et al., 1993, s. 792). Variabelen tar sikte på respondentens alkoholbruk i form av hyppighet, altså hvor ofte respondenten drikker. Variabelen er kodet med verdiene 1 – aldri, 2 – 1 gang i måneden eller sjeldnere, 3 – 2-4 ganger i måneden og 4 – 2-3 ganger i uken. 3 respondenter (1,6%) oppgir at de aldri drikker alkohol, 17 respondenter (9%) oppgir at de drikker 1 gang i måneden eller sjeldnere, 127 respondenter (67,6%) oppgir de drikker 2-4 ganger i måneden, mens 41 respondenter (21,8%) oppgir de drikker 2-3 ganger i uken.

AVAR 2: «Hva pleier du oftest å drikke på fest?» er operasjonalisert etter hvilke typer alkohol som selges i Norge og inndelt med hensyn til respondentgruppen. I undersøkelsen fungerer de ulike alkoholtypene som variabelens verdier, men i oppgavens analyser vil hver enkelt alkoholtipe fungere som avhengig variabel. Dette er for å kunne nyansere kapitalmengden mot spesifikke alkoholtyper. Variabelen tar sikte på respondentens alkoholpreferanser og verdiene er delt inn på en måte som gjør at ingen alkoholtyper er utelatt, men forskjeller og nyanser innenfor samme alkoholtipe uteblir. Alkoholtypene er valgt på bakgrunn av tidligere forskning på studenters alkoholbruk og egne refleksjoner. Alkoholtipeinndeling i Tefre et al. (2007) sin rapport har en relativt grov inndeling av alkoholtypene, men forskjellene mellom dem kommer tydelig fram. Min operasjonalisering av variabelen er sammenlignet med Tefre et al. (2007) relativt nyansert og innlemmer flere alkoholtyper. Variabelen er i min undersøkelse gitt flervalgsmulighet, dette gjør at respondentenes alkoholpreferanser i større grad gjenspeiler virkeligheten. Hvis en av respondentene ofte har med både øl og vin på fest, men bare kunne valgt en av dem, ville ikke respondentens svar gjenspeilet virkeligheten fordi han eller hun hadde blitt tvunget til å velge mellom to likestilte alkoholtyper.

AVAR 3: «Hvor mange enheter øl/rusbrus/cider pleier du sånn cirka å drikke på fest?» er operasjonalisert etter designet til Knapstad (2018) og Sivertsen (2021). Denne variabelen er omkodet fra 15 til 5 verdier. I undersøkelsen valgte respondentene hvor mange enheter de drakk på en skala fra 1 til 15 eller flere, mens i analysen er variabelen omkodet til 5 nye verdier. 1-2 enheter er kodet 1, 3-4 enheter er kodet 2, 5-6 enheter er kodet 3, 7-9 enheter er kodet 4 og 10 eller flere enheter er kodet som 5. Av undersøkelsens 211 respondenter var det 158 som oppga at de drakk øl, rusbrus,

cider eller en kombinasjon av disse på fest. 14 respondenter (8,9%) oppgav de drakk 1-2 enheter, 29 respondenter (18,4%) oppgav at de drakk 3-4 enheter, 37 respondenter (23,4%) oppgav de drakk 5-6 enheter, 51 respondenter (32,3%) oppgav de drakk 7-9 enheter og 27 respondenter (17,1%) oppgav de drakk 10 eller flere enheter på fest.

AVAR 4: «Hvor mange liter vin/sprit pleier du sånn cirka å drikke på fest?» er operasjonalisert til lavt-, middels- og høyt alkoholkonsum. Respondentenes svar fordelte seg i undersøkelsen over 7 verdier, disse er omkodet til 3 nye verdier som utgjør variabelen i analysen. Respondentenes inntak av vin eller sprit fordeles i variabelen etter 0,25l, 0,5-0,7l og 1l eller mer. De tre nye verdiene er operasjonalisert etter AUDIT-testens indikatorer på lavt, middels og høyt inntak av alkohol. Av undersøkelsens 211 respondenter er det 128 som oppgir at de drikker vin, musserende vin, sprit under 22%, sprit over 22% eller en kombinasjon av disse. 26 respondenter (20,3%) drikker 0,25l, 78 respondenter (60,9%) drikker 0,5-0,7l og 24 respondenter (18,8%) drikker 1l eller mer sprit eller vin når de er på fest.

4.6.2 Uavhengig variabel

I analysen brukes det syv *uavhengige* variabler, videre omtalt som UVAR. Fem av dem fungerer som indikatorer på sosial klasse, mens de to resterende uavhengige variablene er bakgrunnsvariablene alder og kjønn. Alle de uavhengige variablene er omkodet i SPSS med hensikt å fungere best mulig i regresjonsanalysene. Flere av variablene er allerede redegjort for i del 4.3.1, derfor vil dette delkapitlet legge vekt på variabelens omkoding og oppslutning fra undersøkelsen.

UVAR 1: «Eier dine foreldre eller øvrig foresatte hytte eller fritidsbolig?». Spørsmålet tar sikte på respondentens økonomiske kapital i form foreldrenes eiendommer. Variabelen er omkodet til en «dummy»-variabel som er dikotomisert mellom «ja» og «nei». Verdiene «vet ikke» og «ønsker å ikke svare» er ekskludert som verdier på grunn av få svar. 105 respondenter oppgir at foreldrene deres eier hytte eller fritidsbolig, mens 90 respondenter oppgir deres foreldre ikke eier fritidsbolig eller hytte. Totalt 195 svar og 16 missing av 211 respondenter.

UVAR 2: «Hvor lang utdanning har din far?». Denne variabelen har som hensikt å skape en forståelse rundt respondentens institusjonaliserte kulturelle kapital i form av foreldrenes utdanningsnivå, i dette tilfelle far. Variabelen er dikotomisert til en «dummy»-variabel som skiller mellom de som har tatt høyere utdanning, og de som ikke har tatt høyere utdanning. 122

respondenter har en far med høyere utdanning, mens 76 respondenter oppgir at deres far ikke har tatt høyere utdanning. Totalt 198 svar og 13 missing av 211 respondenter.

UVAR 3: «Hvor lang utdanning har din mor?». Denne variabelen har som hensikt å skape en forståelse rundt respondentens kulturelle kapital i form av foreldrenes utdanningsnivå, i dette tilfelle mor. Variabelen er dikotomisert til en «dummy»-variabel som skiller mellom de som har tatt høyere utdanning, og de som ikke har tatt høyere utdanning. 129 respondenter har en mor med høyere utdanning, mens 69 respondenter oppgir at deres mor ikke har tatt høyere utdanning. Totalt 198 svar og 13 missing av 211 respondenter.

UVAR 4: «Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?». Variabelen tar sikte på respondentens økonomiske kapital i form av far eller øvrig foresattes cirka årsinntekt. Verdiene «vet ikke» og «ønsker å ikke svare» er ekskludert fra variabelen av analytiske hensyn. «Ønsker å ikke svare» er fjernet på grunn av få svar (1,6%), og «vet ikke» er fjernet så variabelens verdier kun inkluderer lønnsintervaller. Det var 12,6% som oppgav at de ikke visste hva deres fars cirka årsinntekt var. 21 respondenter oppgav at deres far hadde en cirka årsinntekt på 0,499.999kr, 72 respondenter oppga 500.000-799.999kr og 70 respondenter oppga 800.000kr eller mer. Totalt 190 svar og 21 missing av 211 respondenter.

UVAR 5: «Hender det at du får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer?». Denne variabelen tar også sikte på respondentens økonomiske kapital i form av respondentens pengestøtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer. Denne variabelen er dikotomisert til en «dummy-variabel» som skiller mellom de som i ulik grad får støtte fra foreldre eller foresatte (kodet «ja»), og de som oppgir at de ikke får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer (kodet «nei»). Ingen respondenter svarte «ønsker å ikke svare», denne verdier er derfor ekskludert fra den omkodede variabelen. Verdiene «ja, ofte» og «ja, av og til» er slått sammen til «ja» fordi begge verdiene indikerer grad av økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige foresatte. Ved å dikotomisere mellom «ja» og «nei» kommer et tydeligere (klasse)skille mellom respondentene fram. 140 respondenter oppgir at de får økonomisk støtte, mens 54 respondenter oppgir de ikke får det. Totalt 194 svar og 17 missing av 211 respondenter.

UVAR 6: «Hvilket kjønn identifiserer du deg med?». Denne bakgrunnsvariabelen er inkludert for å kunne kartlegge forskjeller mellom de mannlige og kvinnelige respondentene i undersøkelsen. Variabelen er dikotomisert mellom «menn» og «kvinner» fordi ingen respondenter valgte verdien

«ønsker å ikke svare» som derfor er ekskludert. Undersøkelsen innlemmer 82 mannlige og 121 kvinnelige studenter. Totalt 203 svar og 8 missing av 211 respondenter.

UVAR 7: «Hva er din alder?». Denne bakgrunnsvariabelen er inkludert for å kunne se tendenser mellom studentene på bakgrunn av deres alder. Med kunnskap om respondentgruppen er variabelen operasjonalisert fra 18 år og oppover. Jeg har valgt å bruke aldersinndelingen til Knapstad et al. (2018) og Sivertsen (2021) for å lettere kunne sammenligne mine funn med resultatene fra SHoT-undersøkelsene. «Alder» er derfor operasjonalisert med fem verdier: *18-20 år, 21-22 år, 23-25 år, 26-28 år og 29 år eller eldre*. Majoriteten av respondentene befinner seg i aldersgruppen 23-25 år, men fordeler seg med 10 respondenter i alderen 18-20 år, 42 respondenter i alderen 21-22 år, 128 respondenter i alderen 23-25 år, 14 i alderen 26-28 år og 6 respondenter som er 29 år eller eldre. Totalt 200 svar og 11 missing av 211 respondenter.

4.7 Metodologisk drøfting

I et forskningsprosjekt er det nødvendig at forskeren reflekterer systematisk over to forhold: *validitet* og *reliabilitet*. Innenfor den kvantitative forskningstradisjonen har disse begrepene stått sentralt og vært viktig for forskningsprosessen. Forskere innenfor det kvalitative forskningsfeltet har valgt å bruke andre begreper som troverdighet i stedet for validitet og pålitelighet og bekreftbarhet i stedet for reliabilitet (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 222). I denne oppgaven vil jeg i tråd med den kvantitative forskningstradisjonen operere med begrepene validitet og reliabilitet.

4.7.1 Validitet

Validitet handler om oppgavens gyldighet og at forskeren faktisk måler det hen skal måle (Ringdal, 2007, s. 86). Validitet er et gradsspørsmål, men vil ikke som reliabilitet kunne uttrykkes i form av et tall. Det er flere måter å vurdere validitet på, og de ulike måtene har fått ulike navn. I min oppgave ser jeg det som hensiktsmessig å reflektere rundt *begrepsvaliditet, innholdsvaliditet og målefeil*. Begrepsvaliditet handler om at man måler de teoretiske begrepene man faktisk ønsker å måle, mens innholdsvaliditet viser til hvorvidt de teoretiske begrepene som anvendes i oppgaven dekkes av indikatorene som er satt (Ringdal, 2007, s. 87). Det er forskerens subjektive vurderinger som danner grunnlag for indikatorene og de kriteriene som legges til grunn, disse er nødvendig å reflektere rundt.

Begrepsvaliditet kan brukes i smal og bred betydning. Den smale betydningen knyttes til måling av variabler og handler om man har lykkes med operasjonaliseringen: er det man ønsker å måle faktisk målt på en pålitelig og adekvat måte? I min oppgave har målet vært å kartlegge UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser for senere å forstå dette i lys av sosial klasse. I min forståelse av sosial klasse har jeg brukt Bourdieus begreper om økonomisk og kulturell kapital, habitus og felt. Disse har vært sentrale i utarbeidelsen av undersøkelsens spørsmål. Med kunnskap om Bourdieus kapitalformer og hva som indikerer høy eller lav grad av økonomisk og kulturell kapital har flere av spørsmålene i undersøkelsen vært utformet med intensjon om å fange opp nettopp mengde kapital. Spørsmålene i undersøkelsen har plukket opp forskjellen mellom respondentene med hensyn til deres økonomiske og kulturelle kapital, men i ulik grad. Det er tidligere redegjort for at eneste indikator på kulturell kapital er utdanningsnivået til respondentens foreldre. Med henblikk til Bourdieus definisjon av kulturell kapital så jeg det ikke som hensiktsmessig å innlemme flere spørsmål om kulturell kapital. Utdanning er den sterkeste indikatoren på institusjonalisert kulturell kapital som også er viktig i en videre forståelse av mengde kroppsliggjort kulturell kapital og habitus. Et klassisk eksempel på kulturell kapital i en Bourdieusk forståelse er hvor mange bøker foreldrene dine har i bokhylla. Denne objektiverte formen for kulturell kapital ser ikke jeg som hensiktsmessig i min oppgave av flere grunner. Majoriteten av målgruppen bor ikke lenger hjemme hos sine foreldre og vil kunne slite med å ta stilling til spørsmålet. Som studenter med aktiv utdanning hos UiA ser jeg det som langt mer hensiktsmessig å spør om foreldrenes utdanning hvor respondenten selv befinner seg i en utdanningsfase av livet.

Med henblikk til oppgavens forståelse av sosial klasse og økonomisk kapital mener jeg denne kapitalformen er adekvat operasjonalisert i undersøkelsen. Med mål om å skape et best mulig bilde av respondentenes sosiale klasse har det blitt operasjonalisert tre spørsmål som tar sikte på respondentens økonomiske kapital. Fars inntekt, familiens eiendommer i form av hytte eller fritidsbolig og respondentens tilgang til økonomisk støtte er alle indikatorer på økonomisk kapital. Økonomisk kapital forbindes ofte med penger. Jeg har i min undersøkelse brukt eiendom som indikasjon på økonomisk kapital for å skape en bredere forståelse av respondentens økonomiske kapital.

Den brede betydningen av begrepsvaliditet knyttes til utvalget og hvorvidt det er trukket på en adekvat og korrekt måte. Her velger jeg å trekke inn oppgavens innholdsvaliditet. Metodiske valg og undersøkelsens utvalg er redegjort for i del 4.3, men som nevnt tidligere har ikke målet med undersøkelsen vært å kunne generalisere funnene til hele studentgruppen ved UiA. Når kulturelle

fenomen studeres er det nødvendig å velge ut noen aspekter man ønsker å analysere (Skog, 2004, s. 90), og jeg har i fravær av tidligere forskning på feltet valgt et ikke-sannsynlighetsutvalg som har gjort det mulig å skaffe mange respondenter. Innholdsvaliditeten kan med henblikk til respondentfordelingen på tvers av ulike fagområder ses som dårlig. Respondentgruppen bærer preg av min tilhørighet til UiA hvor over halvparten av respondentene tilhører lærer- eller pedagogisk utdanning. Hvis innholdsvaliditeten skulle vært bedre hadde jeg vært nødt til å skaffe respondenter på tvers av flere fagområder og utdanningsprogram. Med hensyn til studiens hensikt i å forstå studenters alkoholbruk i lys av sosial klasse, mangel på tidligere forskning og oppgavens omfang anser jeg undersøkelsens utvalg som rettfærdiggjort, men anerkjenner på samme tid undersøkelsens manglende grunnlag til å generalisere.

En forutsetning for god validitet er fravær av systematiske og tilfeldige målefeil (Tuft, 2018, s. 149). Rent generelt er systematiske målefeil mer alvorlig enn tilfeldige målefeil. Hvis undersøkelsen din måler noe annet enn det du tror du måler vil resultatene som analyseres og fortolkes ikke ha noen relevans for problemstillingen (Tuft, 2018, s. 149). I min analyse fungerer studentenes alkoholbruk som avhengig variabel. Studentene oppgir i undersøkelsen hvor mye og hvor ofte de drikker, dette utgjør deres alkoholbruk, mens hva de drikker utgjør alkoholpreferansene. Hvis studentene underrapporterer hvor mye eller hvor ofte de drikker vil dette gi utslag i analysen. Hvis studenter med tilhørighet til helse-, sosial- og idrettsfag underrapporterer mer enn andre studenter vil ikke undersøkelsen få fram den reelle forskjellen mellom studentene (Tuft, 2018, s. 150). Ved målefeil i uavhengig variabel kan sammenheng eller effekten skyldes en annen teoretisk variabel enn det man tror. Sammenhengen mellom hvor ofte studentene drikker (AVAR1) og fars eller øvrige foresattes cirka årsinntekt (UVAR4) kan være et eksempel. Hvis studentene underrapporterer fars cirka årsinntekt vil ikke undersøkelsen kunne gi et riktig bilde av i hvor stor grad fars cirka årsinntekt (UVAR4) påvirker hvor ofte studentene drikker (AVAR1) (Tuft, 2018, s. 150).

Tiltak for å redusere målefeil kan være å gjenta undersøkelsen, gjennomføre undersøkelsen på en litt annerledes måte enn tidligere eller å kombinere ulike mål av fenomenet som studeres (Tuft, 2018, s. 151). På grunn av oppgavens omfang har ikke noen av tiltakene vært tatt i bruk, men siden det ikke skal trekkes noen kausale slutninger i analysen kan det rettfærdiggjøre mulige målefeil i undersøkelsen. Det er viktig å presisere at målefeil ikke er «greit» selv om funnene ikke skal generaliseres, men eventuelle målefeil vil i min undersøkelse vil ikke ha følger for noen andre enn selve utvalget. Hvorvidt respondentene i undersøkelsen har under- eller overrapportert sin alkoholbruk er vanskelig å si når re-testing ikke gjennomføres.

4.7.2 Reliabilitet

Postholm & Jacobsen (2018, s. 224) knytter reliabilitet eller pålitelighet til refleksjon over hvordan forskeren og undersøkelsen kan ha påvirket resultatet. Dette krever at forskeren selv reflekterer over sin egen påvirkning og gjør forskningsprosessen synlig så andre kan reflektere over den. Det er med hensyn til oppgavens reliabilitet viktig at forskeren er oppmerksom på egen subjektivitet. Postholm & Jacobsen (2018) trekker frem jevnlig føring av loggbok som gir forskeren et metablikk på egen rolle i forskningsprosessen som et godt tiltak mot egen subjektivitet i oppgaven. Jeg har i forkant og under gjennomføringen av spørreundersøkelsen valgt å ikke uttale meg om egne meninger og holdninger knyttet til studiens tematikk. Jeg har valgt å holde dette for meg selv fordi store deler av respondentgruppen kan være venner og bekjente av meg siden jeg studerer ved organisasjonen jeg gjennomfører undersøkelsen på. Jeg har aktivt arbeidet med å holde en viss avstand til undersøkelsen i dialog med venner og medstudenter så ikke mine meninger og holdninger påvirker dem. Et kjent fenomen er at respondenter ofte svare det de tror intervjueren ønsker å høre (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 225), dette har jeg aktivt prøvd å unngå.

I del 4.3.1 ble det redegjort for undersøkelsens spørsmålsutforming. Nybegynnere ønsker ofte å lage nye og originale spørsmålsformuleringer. Ringdal (2007) presiserer at «plagiering» av andre ofte er bedre enn egne spørsmålsformuleringer. Spørsmål som allerede er testet og har fungert gir trygghet (Ringdal, 2007, s. 181). AVAR1 «Hvor ofte drikker du alkohol?» ble operasjonalisert på bakgrunn av WHO sin AUDIT-test. Testen er et velfungerende instrument som brukes til identifisering av individers alkoholbruk (Saunders et al., 1993, s. 792). En av Ringdal (2007) sine tre måter å vurdere reliabilitet på er allmenn kildekritikk som ble brukt i tråd med AUDIT-testen. Hvorvidt passer spørsmålet til min undersøkelse? Er testen troverdig? Etter å ha stilt meg selv disse spørsmålene konkluderte jeg med at spørsmålet var godt egnet til min undersøkelse. WHO er en etablert og troverdig organisasjon som gir testen troverdighet, og spørsmålets utforming går godt overens med ønske om å kartlegge hvor ofte studentene drikker alkohol.

I utformingen av spørsmålet: «Hva pleier du oftest å drikke når du er på fest?» er oppfølgingsspørsmålene som tar sikte på antall enheter og liter respondentene drikker på fest ikke operasjonalisert etter AUDIT-testen sine mål. WHO har i AUDIT-testen operasjonalisert all type alkohol i enheter (se vedlegg 2), mens jeg har valgt å operasjonalisere alkoholtypene som enheter (0,5l) og antall liter. Jeg har valgt å se bort ifra WHO's operasjonalisering av enheter med tanke på respondentgruppen. Med kjennskap til studentmiljøet, studentdrikkekulturen og alkoholtypenes

tilgjengelighet i butikk og vinmonopol har jeg valgt å operasjonalisere alkoholtypene på en måte jeg anser som best for respondentgruppen. AUDIT-testens standardiserte mål for en alkoholenhet er i mange sammenhenger god, men med ønske om å kartlegge studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser anser jeg enhetsinndelingen til AUDIT-testen for suboptimal. AUDIT-testens mål på en alkoholenhet samsvarer dårlig med mengden alkohol studentene drikker, og derfor har jeg valgt en enklere og bedre tilpasset måte å måle alkoholkonsum på. Med henblikk til undersøkelsens fraværende frafall kan det se ut som at spørsmålsutformingene i stor grad har fungert. En analytisk følge denne operasjonalisering medbringer er at funn fra undersøkelsen ikke kan sammenlignes med tidligere forskning på samme måte som tiltenkt. Studentenes alkoholkonsum måles i min undersøkelse annerledes enn tidligere forskning, derfor vil det kun trekkes frem samsvarende eller stridende tendenser blant studentene. Faktiske forhold mellom undersøkelsens funn og tidligere forskning har jeg ikke dekning til å drøfte.

Med kunnskap av om mangler i undersøkelsen, målefeil og tilbakemeldinger fra utvalget er det nødvendig å reflektere rundt undersøkelsens pålitelighet. I etterkant av undersøkelsen fikk jeg fire henvendelser fra fire forskjellige respondenter som spurte meg om svaralternativene tilknyttet spørsmålet «Hvor ofte drikker du alkohol?». De mente at spranget fra *2-4 ganger i måneden* til *2-3 ganger i uken* var veldig stort, og at det kunne vært behov for et ekstra alternativ. AUDIT-testen er ikke utformet med noe alternativ mellom *2-4 ganger i måneden* og *2-3 ganger i uken*. Alle fire respondentene valgte svaralternativet *2-4 ganger i måneden* fordi de følte *2-3 ganger i uken* ble altfor ofte. I dette tilfelle gjenspeiler ikke respondentenes svar virkeligheten. Etter refleksjon ser jeg at *4-8 ganger i måneden* hadde vært et passende svaralternativ. *4-8 ganger i måneden* befinner seg midt mellom de *2-4 ganger i måneden* og *2-3 ganger i uken* og ville vært dekkende for de som drikker alkohol 1-2 ganger i uken.

I etterkant undersøkelsen oppdaget jeg at et spørsmål og en verdi var falt bort. Uten å nøyaktig vite hvordan dette skjedde ble det kun spurt om fars inntekt i undersøkelsen istedenfor far og mors inntekt. I utformingen av undersøkelsen var «samlet husholdningsinntekt» oppe til vurdering, men jeg valgte heller å spør om foreldrenes inntekt hver for seg. Mors inntekt falt dermed bort, en feil som påvirker oppgavens validitet. Respondentens grad av økonomiske kapital gjenspeiler ikke nødvendigvis virkeligheten fordi en av foreldrenes inntekter ikke er oppgitt. Respondenten kan ha en mor med høy inntekt sammenlignet med far, men dette har ikke undersøkelsen klart å fange opp.

Verdien *alkoholfritt* tilknyttet spørsmålet «Hva pleier du oftest å drikke når du er på fest?» mangler i undersøkelsen oppfølgingsspørsmål. Etter å ha oppgitt hva de drikker på fest skulle de oppgi hvor mye de drikker. Når de ulike alkoholtypene i undersøkelsene ble tildelt oppfølgingsspørsmål i SurveyXact ble alkoholfritt glemt. Verdien var i undersøkelsens utforming operasjonalisert med øl og rusbrus/cider og skulle måles i enheter. Følgen av denne feilen er at de fire respondentene som valgte alkoholfritt ikke fikk oppgitt hvor mange enheter de som oftest drikker på fest. På grunn av denne feilen har jeg valgt å ekskludere «alkoholfritt» fra analysen. Det var kun 1,9% av utvalget som oppga å drikke alkoholfritt. De som oppga å drikke alkoholfritt på fest og de som oppga å aldri drikke henger tett sammen. Samtlige studenter som oppga å aldri drikke alkohol (3 respondenter) konsumerte alkoholfritt på fest.

Den siste og kanskje viktigste observasjonen jeg har gjort meg i etterkant av undersøkelsen er operasjonaliseringen av alkoholspørsmålene som tar sikte på hvor mye studentene drikker. Som oppfølgingsspørsmål til «hva» studentene drikker skulle de oppgi «hvor mye» de cirka drikker på fest. I etterkant av undersøkelsen oppdaget jeg en relativt grov feil i spørsmålsutformingen, denne feilen har gjort oppgavens analyse noe annerledes. Oppgavens problemstilling til i tillegg til alkoholbruk sikte på studentenes alkoholpreferanser. Som en følge spørsmålsoperasjonalisering vil ikke nyansene mellom alkoholtypene vises på samme måte som tiltenkt. Feilen knyttet til spørsmålsoperasjonalisering i undersøkelsen gjør at alkoholtypene som deler samme måleenhet ikke separeres når respondenten oppgir hvor mye alkohol de drikker. La meg illustrere med et eksempel. Hvis en av undersøkelsens respondenter oppgir å oftest drikke øl og cider på fest vil oppfølgingsspørsmålet spør om antall enheter han eller hun drikker på fest. Når respondenten velger alkoholtipe med samme måleenhet, blir ikke type alkohol differensiert. Hvis respondenten som oftest drikker øl og cider på fest oppgir å drikke 8 enheter er det ikke mulig å vite fordelingen mellom disse. Hadde hver enkelt alkoholtipe vært operasjonalisert med hvert sitt oppfølgingsspørsmål hadde dette vært unngått. Selv om denne operasjonaliseringsfeilen fjerner muligheten for nyansering mellom alkoholtypene, vil tendenser hos studentenes alkoholpreferanser fremdeles vises.

Med kunnskap om disse feilene ville det vært hensiktsmessig å gjennomføre en re-test av undersøkelsen. AVAR1 kunne fått en helt annen fordeling hvis *4-8 ganger i måneden* hadde vært lagt til som svaralternativ, noe som hadde gitt utslag i analysen. Hvis AVAR 3 og AVAR 4 hadde vært operasjonalisert annerledes, ville respondentenes alkoholpreferanser og alkoholkonsum kommet frem på en bedre måte. Hvis mors inntekt hadde vært inkludert som et spørsmål i undersøkelsen

hadde analysen hatt enda indikator på sosial klasse i form av økonomisk kapital. I fravær av mors inntekt er det rimelig å si at respondentens grad av økonomisk kapital ikke gjenspeiler virkeligheten. Selv om mors inntekt ikke er med i undersøkelsen inneholder den likevel flere spørsmål som tar sikte på foreldrenes og respondentens økonomiske kapital. Selv om oppgaven bærer preg av målefeil ser jeg likevel oppgavens validitet som tilstrekkelig hvor de resterende spørsmålene i stor grad dekker respondentens grad av økonomisk kapital. AVAR 1, AVAR 3 og AVAR 4 er alle viktige variabler i oppgavens analyse. Selv om noen av variablene bærer preg av ugunstig operasjonalisering anser jeg dem fremdeles som funksjonelle med hensyn til analysen, og som gode indikatorer på studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser.

5.0 PRESENTASJON OG DISKUSJON AV FUNN

Jeg har frem til nå presentert studentrelatert alkoholforskning og sosiologiske begreper som er relevante for studiens problemstilling og empiriske funn. Resultater og funn fra landsdekkende undersøkelser på studenters alkoholkonsum (Knapstad et al. 2018; Sivertsen 2021) er presentert for å kunne skape en forståelse rundt studiens forskningsobjekt. Ulike sosiologiske begreper er presentert, og Bourdieus begreper står igjen som oppgavens teoretiske grunnlag. Begreper som kulturell og økonomisk kapital, habitus og felt skal brukes til å forstå UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser. Jeg vil i dette kapitlet starte med å presentere de alder- og kjønnsrelaterte resultatene fra undersøkelsen. Disse resultatene vil drøftes opp mot aktuell studentrelatert alkoholforskning. Etter å ha sett på alder og kjønn tar jeg fatt på oppgavens regresjonsanalyser og sammenhengen mellom studentenes sosiale bakgrunn, alkoholbruk og alkoholpreferanser. Resultatene fra regresjonsanalysene vil drøftes opp mot, og i lys av, Bourdieus ulikhetsbegreper med ønske om å skape en forståelse rundt studentenes alkoholvaner som avslutningsvis samles i en avsluttende drøfting.

5.1 Studentenes alkoholbruk på tvers av alder og kjønn

Kartlegging av studenters trivsel og helse har vært gjennomført hvert fjerde år i form av *Studentenes helse- og trivselsundersøkelse* (Knapstad et al. 2018; Sivertsen, 2021). Det har også vært gjennomført undersøkelser på oppdrag av større organisasjoner og bedrifter som ønsker innblikk i ulike studentgruppers alkoholbruk med hensikt å utarbeide rusforebyggende programmer (Lie & Kahlbom, 2011; Tefre et al. 2007). Forskning på studenters alkoholbruk er gjennomført med ulike mål og midler, men fellesnevneren er at alle legger stor vekt på alder og kjønn. Før jeg presenterer undersøkelsens funn er det viktig å nevne at de bør tolkes med forsiktighet. Metodiske valg og metodologiske utfordringer har gjort det vanskelig å generalisere mine funn til tidligere forskning og vil kun representere tendenser fremfor faktiske forhold og årsakssammenhenger.

5.1.1 Alder og kjønns betydning for hvor ofte studentene drikker

Tabell 3: Hvor ofte drikker du alkohol? Prosent.

	Kjønn			Alder				
	Totalt	Mann	Kvinne	18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-28 år	29 år eller eldre
Aldri	1,6	1,3	1,8	0	0	1,7	0	16,7
Månedlig eller sjeldnere	9	5,3	11,5	0	7,3	10,2	0	33,3
2-4 ganger i måneden	67,6	66,7	68,1	44,4	73,2	66,1	92,9	33,3
2-3 ganger i uken	21,8	26,7	18,6	55,6	19,5	22	7,1	16,7
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	188	75	113	9	41	118	14	6

I tabell 3 ser man vertikalt hvor ofte studentene drikker fordelt på alder og kjønn. De mannlige studentene drikker oftere enn de kvinnelige studentene og det er de yngste studentene som drikker oftest. Andelen studenter som drikker 2-4 ganger i måneden er jevnt fordelt mellom menn og kvinner, men det er flere mannlige studenter som oppgir å drikke 2-3 ganger i uken enn kvinnelige studenter. Disse tendensene viser dermed at det er de mannlige studentene som drikker oftest. Med henblikk til alder er det studentene i alderen 18-20 år som drikker oftest. Over halvparten av studentene i denne aldersgruppen oppgir å drikke minst 2-3 ganger i uken, mens majoriteten av studentene i de andre aldersgruppene drikkes 2-4 ganger i måneden.

UiA-studentenes alkoholbruk både samsvarer og strider med funnene i SIRUS-rapporten 2006 og SHoT-undersøkelsene 2018 og 2021. Tefre et al. (2007, s. 34) ser blant sitt utvalg fra UiO at de mannlige studentene drikker oftere enn de kvinnelige. Denne tendensen er også å spore hos Knapstad et al. (2018) og Sivertsen (2021). I SHoT-undersøkelsen fra 2018 kommer det frem at det er utenlandsstudentene som drikker oftest, en studentgruppe som ikke nevnes i 2021-undersøkelsen. Sett bort i fra utenlandsstudentene er det de mannlige studentene som drikker oftest i både 2018- og 2021-undersøkelsene. Mannlige studenter i Norge ser klart ut til å drikke oftest, en tendens som har vedvart siden SHoT-undersøkelsen i 2010. Denne landsdekkende tendensen er også å spore blant utvalget i min undersøkelse. Andelen studenter som oppgir at de aldri drikker er svært lav i min undersøkelse med kun 1,6%. På landsbasis er andelen studenter som aldri drikker relativt lav, men

den har økt de siste årene. I SHoT-undersøkelsen fra 2021 oppgir 10% at de aldri drikker alkohol, mens i 2010 var det 8% som aldri drakk alkohol (Sivertsen, 2021, s. 47).

Andre studier har vist at det er de yngste studentene som drikker sjeldnest (Knapstad et al., 2018, s. 106; Sivertsen, 2021, s. 47). Andelen som drikker ukentlig eller oftere stiger med økende alder, altså helt motsatt fra funnene i min undersøkelse. SHoT-undersøkelsene har et stort utvalg og bærer preg av en jevnere aldersfordeling enn min undersøkelse hvor antall respondenter i den øverste aldersgruppen var relativt få. På landsbasis kan denne tendensen spores helt tilbake til Truls Nedregård og Rune Olsen sin SHoT-undersøkelse fra 2010. Denne tendensen har vært stabil blant studentgruppen på landsbasis de siste 20 årene, men blant studentene i mitt utvalg er tendensene helt motsatt. Flere faktorer kan spille inn på hvorfor tendensene er så motstridende, men aldersfordelingen blant respondentene står nok fram som den tydeligste faktoren når undersøkelsene sammenlignes.

Kort oppsummert viser tabell 3 at det er de mannlige studentene som drikker oftest blant UiA-studentene, mens det med henblikk til alder er de yngste studentene i utvalget som oppgir å drikke oftest.

5.1.2 Alder og kjønns betydning for hvor mye studentene drikker

Tabell 4: Hvor mange alkoholenheter drikker du? Prosent.

Antall enheter (0,5l)	Totalt	Kjønn		Alder				
		Mann	Kvinne	18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-28 år	29 år eller eldre
1-2	8,9	1,4	15,3	14,3	6,1	10,9	0	0
3-4	18,4	4,1	30,6	42,9	30,3	14,9	8,3	0
5-6	23,4	12,3	32,9	0	21,2	28,7	8,3	0
7-9	32,3	47,9	18,8	14,3	36,4	27,7	50	80
10 eller flere	17,1	34,2	2,4	28,6	6,1	17,8	33,3	20
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	158	73	85	14	29	37	51	27

I tabell 4 ser man vertikalt hvor mange enheter alkohol studentene drikker fordelt på alder og kjønn. I min undersøkelse er alkoholtypene som tidligere nevnt operasjonalisert med to forskjellige måleenheter: *enheter* og *liter*. Øl og cider/rusbrus måles i 0,51 enheter, mens de resterende alkoholtypene måles i antall liter. Dette skiller seg fra tidligere forskning på feltet hvor det opereres med enheter uavhengig av alkoholtipe. For å unngå misforståelser er undersøkelsen utformet med to måleenheter for å gjøre det enklere for respondentene å svare på spørsmålet.

De mannlige studentene drikker betydelig mer enn de kvinnelige studentene og det er studentene i alderen 26-28 år som drikker flest enheter på fest. Andelen studenter som drikker 7 eller flere enheter på fest er langt større blant de mannlige studentene enn blant de kvinnelige studentene. Blant de kvinnelige studentene er det mest vanlig å drikke mellom 3-6 enheter på fest, mens blant de mannlige er det over 80% som drikker 7 eller flere enheter på fest. Disse tendensene viser dermed at de mannlige studentene helt klart drikker mest. Med henblikk til alder er det de eldste studentene som drikker mest. Alle respondentene i alderen 29 år eller eldre oppgir å drikke 7 eller flere enheter på fest, mens over 80% av studentene i alderen 26-28 år drikker 7 eller flere enheter.

De sterke tendensene fra min undersøkelse er også å spore i tidligere forskning. Menn drikker flere enheter enn kvinner, og denne tendensen utjevnes ikke før man sammenligner de som drikker 5-6 enheter (Tefre et al., 2007, ss. 33-34; Knapstad et al., 2018, s. 108; Sivertsen, 2021, s. 48). Med hensyn til biologiske forskjeller mellom kvinner og menn er det bred forskningsmessig støtte for at menn har høyere toleranse for alkohol enn kvinner. Lie & Kahlbom (2011) redegjør for dette i tråd med risikofylt alkoholbruk blant kvinner og menn. Skalaen for kvinner og menn er ikke lik fordi kvinner tåler mindre enn menn på grunn av ulike væsketilførsel i kroppen (Tefre et al., 2007, s. 42). Kvinner trenger dermed å konsumere mindre alkohol før alkoholinntaket innebærer noen «risiko» (Lie & Kahlbom, 2011, s. 48).

Studentenes alkoholkonsum kontrollert for kjønn samsvarer godt med tidligere forskning, men teori og empiri virker å sprike når studentenes alkoholkonsum ses i lys av alder. Tidligere forskning viser at det er de yngste studentene som helt klart drikker mest (Tefre et al., 2007, ss. 33-34; Knapstad et al., 2018, s. 108; Sivertsen, 2021, s. 48), men i min undersøkelse kommer det frem at det er de eldste studentene som drikker flest enheter. Det kan være flere grunner til hvorfor det er de eldste studentene som drikker mest alkohol blant studentene i min undersøkelse. I del 4.7.1 ble det redegjort for undersøkelsens lave innholdsvaliditet på tvers av studentenes fagområder. Innholdsvaliditeten kan med henblikk til alder ses som lav fordi majoriteten av studentene er i

alderen 21-25 år. Respondentene i alderen 18-22 år er svært kvinnedominert i min undersøkelse, hvor 80% av respondentene i alderen 18-20 år er kvinner. Med kunnskap om menn og kvinners terskel for alkohol er det forståelig at kvinnelige studenter drikker færre enheter enn de mannlige studentene fordi de trenger mindre mengder alkohol for å oppnå en beruset tilstand enn det menn gjør. Hadde fordelingen mellom kvinner og menn blant de yngste studentene vært jevnere i mitt utvalg kunne tendensene ha lignet mer på tendensene fra SHoT-undersøkelsene. Fordelingen mellom de kvinnelige og mannlige studentene i alderen 26-28 år og 29 år eller eldre er i mitt utvalg svært jevn. Hadde studentene i alderen 26 år eller eldre vært overrepresentert av menn hadde funnene vært enda mer forståelig med henblikk til overnevnt diskusjon.

Tabell 5: Hvor mange liter alkohol drikker du på fest? Prosent

		Kjønn		Alder				
Antall liter	Totalt	Mann	Kvinne	18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-28 år	29 år eller eldre
0,25 liter	20,3	26,7	18,4	25	17,6	18,9	30	50
0,5-0,7 liter	60,9	63,3	60,2	50	61,8	64,9	40	50
1 liter eller mer	18,8	10	21,4	25	20,6	16,2	30	0
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall (N)	128	30	98	8	34	74	10	2

I tabell 5 ser man vertikalt hvor mange liter studentene drikker på tvers av alder og kjønn. Respondentene som oppgir å drikke vin, musserende vin, sprit under 22% og sprit over 22% er innlemmet i tabellen. Det er 128 respondenter som har oppgitt å drikke én eller flere av de nevnte alkoholtypene, samtlige av disse har oppgitt kjønn og alder. Tidligere forskning tar som nevnt ikke sikte på denne operasjonaliseringen av alkohol, men interessante tendenser utspiller seg likevel i tabellen. Fordelingen mellom menn og kvinner er relativt skjev med 23,4% menn og 76,6% kvinner. Dette bygger opp under studentenes alkoholpreferanser fra SIRUS-rapporten hvor menn oftest drikker øl og kvinner oftest drikker vin (Tefre et al., 2007, s. 40). Mer om dette i tråd med funnene fra tabell 6.

Blant de respondentene som oppgir å drikke vin, sprit eller en kombinasjon av disse er det kvinnene som drikker mest. Over 20% av de kvinnelige studentene oppgir å ha med seg 1 liter drikke eller mer

på fest, mens fordelingen blant de som drikker mellom 0,5-0,7 liter på fest er jevn. De mannlige studentene har i større grad enn de kvinnelige med seg 0,25 liter drikke på fest. Majoriteten av de som oppgir å drikke vin og/eller sprit på fest befinner seg i alderskohortene 21-22 år og 23-25 år. Respondentene i disse to alderskohortene fordeler seg ganske likt på tvers av mengde alkohol de drikker. Prosentvis er det studentene i alderen 26-28 år som drikker mest på fest, mens de eldste studentene i alderen 29 år eller eldre drikker minst. Tidligere forskning samsvarer i liten grad med tendensene i tabell 5 hvis man kun ser på alkoholkonsumet.

Tabell 4 og 5 viser kort fortalt at det er de mannlige som drikker flest enheter øl og/eller rusbrus/cider på fest, mens de kvinnelige studentene drikker flest liter sprit og/eller vin på fest. Studentenes alder viser at det er de eldste studentene i utvalget som drikker flest enheter øl og/eller rusbrus/cider, mens det er studentene i alderen 26-28 år som drikker flest liter sprit og/eller vin på fest.

5.1.3 Alder og kjønns betydning for studentenes alkoholpreferanser

Tabell 6: Hva pleier du oftest å drikke på fest? Prosent.

	Prosentvis hvor mange som oppgir å drikke de ulike alkoholtypene	Mann	Kvinne	18-20 år	21-22 år	23-25 år	26-28 år	29 år eller eldre	Totalt	Antall (N)
Øl	51,7	62,4	37,6	3,7	26,4	62,6	3,3	1,1	100	109
Rusbrus/cider	34,6	19,2	80,8	5,5	30,1	61,6	2,7	0	100	73
Vin	42,2	14,6	85,4	3,4	25,8	61,8	9	0	100	89
Musserende vin	9,5	20	80	5	35	50	10	0	100	20
Sprit under 22%	3,8	50	50	0	25	75	0	0	100	8
Sprit over 22%	35,5	33,3	66,7	8	26,7	56	6,7	2,7	100	75

I tabellen over ser man hvilke alkoholtyper respondentene oppgir å drikke på fest. Blant utvalgets 211 respondenter er det 203 som oppgir kjønn og 200 som oppgir alder. Samtlige av disse har også oppgitt hva de pleier å drikke på fest. Til forskjell fra tabell 3, 4 og 5 prosentueres kjønn og alder horisontalt i tabell 6. Hver enkelt alkoholtipe fungerer som avhengig variabel og opptrer isolert.

Tabellen viser dermed ikke andelene menn og kvinner drikker på tvers av alkoholtyper, kun fordelingen mellom kjønn og alder til hver enkelt alkoholtype. Dette gjelder også for alder, noe som gjør at alkoholtypene fremstår som «kvinnedominert».

Den mest populære alkoholtypen blant studentutvalget fra UiA er «øl» hvor 51% oppgir at de oftest drikker øl når de er på fest. «Vin» utgjør 42,2% etterfulgt av «rusbrus/cider» og «sprit over 22%» med henholdsvis 34,6% og 35,5%. Andelen studenter som oppgir at de drikker musserende vin (9,5%) og sprit under 22% (3,8%) kan sies å være relativt lav. Blant de mannlige studentene er det helt klart øl som er den mest prefererte alkoholtypen, mens det er vin som er mest foretrukket blant de kvinnelige studentene. Tendensene fra min undersøkelse samsvarer i stor grad med tidligere forskning. I SIRUS-undersøkelsen kommer det frem at halvparten av studentene drikker øl, mens 36% foretrakk vin (Tefre et al., 2007, s. 40). I min undersøkelse er det 51,7% som oppgir at de oftest pleier å drikke øl på fest, mens 42,2% oppgir at de oftest drikker vin. At øl er den mest konsumerte alkoholtypen blant studentene bygger også opp under funnene til Horverak & Bye (2007, s. 45) som fant samme tendenser i sin undersøkelse. Alkoholpreferansene blant UiA-studentene kan i min undersøkelse sies å være svært like UiO-studentenes alkoholpreferanser fra SIRUS-undersøkelsen til Tefre et al. (2007). Tre av fire (76%) av de mannlige studentene fra SIRUS-undersøkelsen drakk oftest øl, mens i min undersøkelse er det 82,9% som foretrekker øl. Blant de kvinnelige studentene var det bare litt over hver tredje student (36%) som foretrakk øl, samme tendens utspiller seg i min undersøkelse hvor 33,9% av de kvinnelige studentene oftest drikker øl på fest. Blant de kvinnelige studentene i min og Tefre et al. (2007) sin undersøkelse er vin den foretrukne alkoholtypen blant de kvinnelige studentene med henholdsvis 62,8% og 51%.

Et funn i undersøkelsen som skiller seg fra SIRUS-undersøkelsen er spritens popularitet blant UiA-studentene. Tefre et al. (2007, s. 40) ser at spriten nærmest er utelukket som førstevalg blant studentene ved UiO, mens i min undersøkelse kommer det frem at 35,5% som oftest drikker «sprit over 22%» på fest. Et interessant funn er at spriten er mest populær blant de kvinnelige studentene. I min undersøkelse oppgir 41,3% av de kvinnelige studentene at de foretrekker å drikke «sprit over 22%» på fest, mens 30,5% av de mannlige studentene oppgir det samme.

Kort oppsummert viser det seg at de mannlige UiA-studentene foretrekker å drikke øl på fest, mens de kvinnelige studentene foretrekker å drikke vin på fest. Med kunnskap om utvalgets aldersfordeling forteller tabell 6 lite om alder. Alders betydning for studentenes alkoholpreferanser kommer tydeligere fram i tabell 8 i delkapittel 5.3.2

5.2 Drøfting og refleksjon rundt alder og kjønns betydning for studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser

I kapittel 5.1 er det gjort en nøyere gjennomgang av alder og kjønns betydning for UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. Flere av tendensene som utspiller seg blant utvalget i min undersøkelse samsvarer og strider med tendensene blant studentgruppen i Norge (Knapstad et al. 2018; Sivertsen 2021), og mindre studentgrupper fra ulike steder i landet (Tefre et al. 2007; Lie & Kahlbom 2011). Det er disse tendensene jeg vil drøfte og reflektere rundt i videre framstilling av undersøkelsens resultater.

Med henblikk til hvor ofte studentene drikker utspiller det seg noen klare tendenser i mitt utvalg. Av 188 respondentene som tok stilling til spørsmålet «Hvor ofte drikker du alkohol?» oppgir 89,4% av respondentene å drikke flere ganger i måneden⁴. I SHoT-undersøkelsen fra 2021 oppgir 55,3% at de drikker flere ganger i måneden, mens i SIRUS-undersøkelsen drikker 81% av studentene flere ganger i måneden (Tefre et al., 2007, s. 35; Sivertsen, 2021, s. 47). Drikkekultur ble i delkapittel 4.1 definert som et kulturelt fenomen som er i kontinuerlig endring, og jeg kan ikke bruke mitt materiale til annet enn å antyde noen sammenhenger og tendenser. Tidligere forskning viser at «hvor ofte» studenter drikker endrer seg over tid, uten å redegjøre for hvilke faktorer som kan spille inn på studentenes endring i alkoholhyppighet. I 2018 fant Knapstad et al. (2018, s. 106) ut at 60,2% av studentene drakk flere ganger i måneden. På tre år sank denne andelen til 55,3%, en nedgang som er nødvendig å se i lys av koronapandemien. Et stengt samfunn gjorde det i lang tid vanskelig for studentene å feste, noe som har resultert i nedgang i hvor ofte studentene i Norge drikker (Sivertsen, 2021, s. 47).

Min undersøkelse ble gjennomført en drøy måned etter at de fleste koronarestriksjonene ble opphevet denne våren. Tidspunktet for gjennomføringen av undersøkelsen kan ha spilt inn på svarene til respondentene. Perioden før undersøkelsen var preget av frihetsfølelse blant studentene hvor campus og samfunnet på nytt åpnet opp, og mulighet for fri festing og ferdsel på byen var igjen mulig. Når respondentene skulle ta stilling til «hvor ofte de drikker alkohol» baserte de hyppigheten av alkoholinntaket sitt på den siste måneden, en måned som kan ha vært preget av mer drikking enn vanlig. Det er nødvendig å se den prosentvise nedgangen i antall studenter som drikker «flere ganger

⁴ «Flere ganger i måneden» viser til andelen studentene som oppgir å drikke «2-4 ganger i måneden», «2-3 ganger i uken» og «4 ganger i uken eller mer».

i måneden» i perioden 2018 til 2021 fra samme perspektiv, men med motsatt utfall. I motsetning til det åpne samfunnet under gjennomførelsen av min undersøkelse var det under store deler av Sivertsens SHoT-undersøkelse 2021 et nedstengt samfunn med få muligheter for festing og ferdsel på byen, noe funnene fra SHoT-undersøkelsen 2021 tydelig indikerer (Sivertsen, 2021, s. 47).

Utenlandsstudentene skiller seg ut som den studentgruppen som drikker oftest (Sivertsen, 2021, s. 47). Hva et individ definerer som «drikke alkohol» varierer, og tolkningen av hva det vil si «å drikke» er subjektivt. Hvordan et individ vil definere «å drikke alkohol» henger ofte sammen med drikkekulturen. I Norge er drikkekulturen sterkt preget av helgefyll eller «binge-drinking» (Erevik et al., 2017, s. 417; Heradstveit et al., 2021, s. 403; Kessler & Kurtz, 2019, s. 106), mens middelhavsdrikkekulturen preges av et hyppigere alkoholinntak, men mindre alkohol per drikkesituasjon (Beccaria & Pretto, 2021, s. 68). Uten av undersøkelsen til Sivertsen (2021) oppgir hvor utenlandsstudentene kommer fra, er det rimelig å tro at en del av de kommer fra europeiske middelhavsland. Disse studentene oppgir å drikke oftere enn norske studenter fordi de regner ett glass vin til maten som «å drikke alkohol». Norske studenter, i «binge-drikkingens» ånd, vil trolig definere «å drikke» som fyll eller festing. Utenlandsstudentenes alkoholkonsum er relativt jevnt, men det fordeles mer utover uken enn hva de norske studentene gjør. Ved å utelukkende se på «hvor ofte drikker du alkohol» kan det se ut som utenlandsstudentene helt klart drikker mest, men i realiteten drikker de om lag like mye som de norske studentene, bare mindre alkohol oftere. Denne tendensen viser hvor viktig det er å skille mellom «hvor ofte» og «hvor mye» studentene drikker. Disse to har en tendens til å bli brukt om hverandre, og følgene av det blir en feil fremstilling av alkoholbruken.

Med henblikk til kjønn- og aldersforskjeller er det ulike tendenser som utspiller seg. Det er interessant at det er de yngste studentene som drikker mest i min undersøkelse. Over halvparten av studentene i alderen 18-20 år drikker «2-3 ganger i uken», en tendens som er helt motsatt av SHoT-undersøkelsene fra de siste 20 årene og SIRUS-undersøkelsen. Den sterke tendensen blir ikke like sterk når studentene som drikker «2-3 ganger i uken» slås sammen med de som drikkes «2-4 ganger i måneden». Hvor ofte studentene drikker viser seg som langt jevnere blant de ulike aldersgruppene, utenom den eldste aldergruppen, når «2-3 ganger i uken» slås sammen med «2-4 ganger i måneden» og tendensene sammenlignes med SIRUS-undersøkelsen 2006 og SHoT-undersøkelsene i 2018 og 2021.

Tabell 6 viser at de mannlige studentene foretrekker øl, mens de kvinnelige studentene foretrekker vin. Om det er noen sammenheng mellom alkoholpreferanser og hvor ofte man drikker er vanskelig

å si uten forskning eller empiri i bunn. Drikkekulturen blant norske studenter bygger på kollektivismen der alkoholkonsumering skjer sammen med andre (Kropp et al., 2004, s. 5). Om det er noen sammenheng mellom kjønn, hvor ofte studentene drikker og hvor ofte man møtes er også vanskelig å drøfte uten empiri. Menns terskel for «å ta en øl» kan være lavere enn kvinners terskel for å «ta et glass vin». Pappvinens inntak har gjort det mer vanlig å spørre om å «ta et glass vin» til fordel for den mer tradisjonelle «kom over på en kopp te eller kaffe», men som Tefre et al. (2007) sier er det enkeltsituasjoner hvor det nærmest er utenkelig å ikke «ta seg en øl». Når favorittfotballaget spiller kamp, uavhengig av ukedag, er det å ta seg en halvliter helt naturlig (Tefre et al., 2007, s. 44). Terskelen for å «ta et par øl» eller «ta et glass vin» bygger i liten grad opp under studentdrikkekulturen og det faktum at alkohol oftest inntas i store mengder få ganger i uken (Erevik et al., 2017, s. 417; Heradstveit et al., 2021, s. 403; Kessler & Kurtz, 2019, s. 106), men kan forsvares med henblikk til studenttilværelsens færre forpliktelser til familie og jobb (Erevik et al., 2017, s. 416; Jensen et al., 2021, s. 2; Borsari et al., 2007, s. 2063). Det å «ta et par øl» eller «ta et glass vin» midt i uka kan for studenter ses som helt uproblematisk, men har man barn eller er i jobb er det kanskje ikke like lett. Tefre et al. (2007) viser til pappvinens inntak og fotballkamp på TV som mulige faktorer som samvarierer med kjønn. Forskning har i liten grad satt søkelys på årsakssammenhenger mellom kjønn og alkoholhyppighet, heller på kartlegging og differensiering.

Studentenes alkoholkonsum viser seg som svært stridene med tidligere forskning. Tendensene i mitt utvalg viser at studentene ved UiA drikker langt mer enn studentgruppen på landsbasis og Osloutvalget fra SIRUS-undersøkelsen. Av de 158 respondentene som oppgir å drikke øl og/eller rusbrus/cider på fest oppgir 49,4% av dem å drikke 7 eller flere enheter på fest. Sammenlignes denne tendensen med SHoT-undersøkelsene ser man at alkoholkonsumet blant UiA-studentene er høyt. I tråd med disse tendensene er det nødvendig å gjenta at studentene i min undersøkelse oppgir alkoholkonsumet sitt i 0,5 liters enheter, mens SHoT-undersøkelsene bruker AUDIT-testens skala. Skalaen nyanserer ikke alkohol i samme grad som i min undersøkelse, men med henblikk til alkoholprosent kan rusbrus/cider kategoriseres med øl. 1 øl tilsvarer 33cl eller 0,33l. Én alkoholenhet er derfor større i min undersøkelse enn i SHoT-undersøkelsene. Dette forsterker tendensene fra min undersøkelse når de sammenlignes med SHoT-undersøkelsen 2018 og 2021 der henholdsvis 23% og 16% oppga å drikke 7 eller flere enheter (Knapstad et al., 2018, s. 108; Sivertsen, 2021, s. 48).

I tidligere forskning er studentenes alkoholkonsum ofte diskutert i et helseperspektiv. Jeg har i mitt studium valgt å legge bort dette perspektivet. Mitt fokus har vært å kartlegge studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser for senere å forstå den ved hjelp av sosiologiske begreper. Dette

er en tilnærming til tematikken som ligger langt fra tidligere studentrelatert alkoholforskning. Det er likevel nødvendig å nevne risikograden av UiA-studentenes alkoholbruk. Hvordan tidligere forskning velger å skalere studenters alkoholkonsum varierer, men mange velger å bruke AUDIT-testens inndeling. Tefre et al. (2007), Lie & Kahlbom (2011), Knapstad et al. (2018) og Sivertsen (2021) bruker alle AUDIT-testens inndeling. Alkoholkonsumet blant UiA-studentene i mitt utvalg vil med AUDIT-verdiene fremstå som risikofylt og skadelig. Flere studenter fra mitt utvalg vil etter AUDIT-testens verdier ha en alkoholbruk som kategoriseres som skadelig eller risikofylt, en kategorisering som ikke gjenspeiler virkeligheten. Selv om studien er avgrenset til en sosiologisk forståelse av UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser er studiens funn fra et helseperspektiv urovekkende og det er nødvendig med mer forskning på UiA-studenters alkoholbruk.

Jeg ønsker å trekke frem funnene fra tabell 5 som eksempel på hvorfor AUDIT-testens mål ikke er en representativ indikator på studenters alkoholbruk, og hvordan funnene fra tabell 5 utspiller seg etter AUDIT-testens mål. I delkapittel 4.7.2 redegjøres det for en operasjonaliseringsfeil i utformingen av spørsmålet «Hva pleier du oftest å drikke når du er på fest?». Denne feilen gjør at type vin og sprit ikke er mulig å skille fra hverandre. Selv om det ikke er mulig å skille de ulike alkoholtypene utspiller det seg likevel tendenser jeg ønsker å trekke fram. Av de 128 respondentene som oppgir å drikke vin og/eller sprit på fest oppgir godt over halvparten å drikke mellom 0,5l og 0,7l. Etter AUDIT-testens mål tilsvarer de mengdene cirka 4-6 enheter vin (0,48l-0,72l) eller 13-17 enheter brennevin (0,52l-0,68l). Av samme antall respondenter oppgir 18,8% at de drikker 1 liter eller mer på fest. Det tilsvarer cirka 8 enheter vin (0,96l) eller 25 enheter brennevin (1l). Dette er alkoholmengder som befinner godt over det tidligere forskning definerer som høykonsumdrikkning eller beruselsesorientert drikkemønster som tilsvarer 6 enheter vin (Tefre et al., 2007, ss. 36-37; Lie & Kahlbom, 2011, ss. 52-53). Om det er mer vanlig å drikke en flaske vin (6 enheter) enn en halvliter sprit (12 enheter) er vanskelig å svare på uten empiri eller forskning, men med henblikk til studentenes alkoholpreferanser fremstår det å drikke en flaske vin som mer vanlig enn en halvliter sprit. Selv om studentenes alkoholkonsum er høyt, mener jeg tallene og kategoriseringene til AUDIT-testen er for ekstreme. AUDIT-testens mål som nevnt en universal skala for klassifisering og kategorisering av alkohol (Saunders et al., 1993, s. 792), men i en studentrelatert kontekst mener jeg det er nødvendig å modifisere eller endre målene.

Andelen som oppgir å drikke vin og/eller sprit på fest er som nevnt svært kvinnedominert og utgjør 76,6%. Den høye andelen kvinner og lave andelen menn bør ses i lys av hvordan

alkoholpreferansene utspiller seg i tabell 6. Tabell 4 og 5 forteller implisitt om studentenes alkoholpreferanser i form av undersøkelsens to måleenheter og hvordan de ulike alkoholtypene er operasjonalisert forskjellig. Tabell 4 innlemmer *øl* og *rusbrus/cider* som måles i enheter, mens tabell 5 innlemmer alkoholtypene *vin*, *musserende vin*, *sprit under 22%* og *sprit over 22%* som alle måles i liter. I tabell 6 kommer det tydelig fram at vin og musserende vin foretrekkes av kvinner, mens fordelingen mellom kjønn er jevnere med henblikk til sprit. Selv om respondentgruppen består av flere kvinner (59,6%) enn menn (40,4%) er alkoholtendensene på tvers av kjønnene likevel tydelige, og samsvarer godt med tendensene fra tidligere forskning. Av de 82 mannlige respondentene er det 82,9% som oppgir å som oftest drikke øl på fest, en andel som må sies å være relativt høy. Av undersøkelsens 121 kvinnelige respondenter er det 81% som oppgir å som oftest drikke vin på fest, en prosentandel som også kan sies å være høy. Med kunnskap om utvalgets alkoholkonsum og alkoholpreferanser står øl og vin frem som respondentgruppens foretrukne alkoholtyper, en tendens som samsvarer med tidligere forskning på studenters alkoholpreferanser (Tefre et al., 2007, s. 40).

5.3 Sammenheng mellom UiA-studenters sosial klasse, alkoholbruk og alkoholpreferanser

Studentene som deltok i undersøkelsen ble bedt om å svare og ta stilling til flere spørsmål knyttet til deres alkoholkonsum og alkoholpreferanser, men også bakgrunnsinformasjon som i analysen fungerer som indikatorer på respondentenes sosiale klasse. Tidligere forskning har i svært liten grad tatt sikte på sammenhengen mellom studenters alkoholbruk og sosial bakgrunn, noe som gjør at mine funn i liten grad kan sammenlignes med tidligere forskning. Mine funn er derfor blitt tolket og forstått i lys av etablert klasseteori. Pierre Bourdieus begreper utgjør det teoretiske rammeverket og danner forståelsesgrunnlaget i oppgavens analyse.

Før analysene vil jeg i korte trekk gjenta variablenes verdiinndeling. Verdiinndelingen er allerede gjennomgått og redegjort i delkapittel 4.6.1 og 4.6.2, men jeg ønsker for ordens skyld å gjenta de i korte trekk før analysegjennomgangen. Regresjonsanalysene er gjennomført i form av samletabeller, men også i tre trinn bestående av tre modeller⁵. Modellene vil i de ulike analysene vise til de samme variablene. Dette er for å unngå misforståelser. Den første modellen, videre omtalt som M1, viser betydningen bakgrunnsvariablene kjønn og alder har på avhengig variabel. Mann er kodet «0», mens

⁵ Analysedesignet er inspirert av Botvar & Urstad (2012) sin rapport *Fra vann til vin?: bruk av rusmidler blant aktive i kristne ungdomsmiljøer*.

kvinne er kodet «1». Alder består av fem verdier der laveste aldersverdi 18-20 år er kodet «1», mens høyeste aldersverdi 29 år eller eldre er kodet «5». Den andre modellen, videre omtalt som M2, viser respondentens kulturelle kapital i form av foreldrenes utdanningsnivå og dens betydning for avhengig variabel. Mor og fars utdanningsnivå er dikotomisert mellom de som ikke har gjennomført høyere utdanning som er kodet «0», mot de som har tatt høyere utdanning som er kodet «1». Den tredje og siste modellen, videre omtalt som M3, viser respondentens økonomiske kapital og dens betydning for avhengig variabel. Fars inntekt som indikator på økonomisk kapital er kodet fra «0» (0-499.999kr) til «2» (800.000kr eller mer). Økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige foresatte er dikotomisert mellom de som får økonomisk støtte som er kodet 0 - «ja», og de som ikke får det som er kodet 1 - «nei». Foreldrenes eiendommer i form av hytte eller fritidsbolig er dikotomisert på samme måte som økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige foresatte der: 0 - «ja» og 1 - «nei».

5.3.1 Hvor ofte drikker studentene?

Tabell 7: Trinnsvis regresjonsanalyse med "Hvor ofte drikker du alkohol?" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians. (N=188)

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Kjønn	-0,169	0,021				
Alder	-0,229	0,002				
Hvor lang utdanning har din far?			0,106	0,177		
Hvor lang utdanning har din mor?			0,006	0,942		
Eier dine foreldre eller foresatte hytte eller fritidsbolig?					0,053	0,540
Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?					0,090	0,297
Hender det at du får økonomisk støtte fra foreldre					-0,047	0,567

eller øvrige familiemedlemmer?					
R²	0,065		0,012		0,010
Antall (N)	188		188		188

I tabell 7 ser man hvilken effekt de ulike modellene har på avhengig variabel. Resultatene fra M1 viser at kjønn har effekt på hvor ofte studentene drikker. Menn drikker oftere enn kvinner, denne tendensen ser man på den negative betakoeffisienten. Alder har også effekt på hvor ofte studentene drikker. Synkende alder resulterer i et hyppigere alkoholinntak som indikerer at de yngste studentene drikker oftest. Begge bakgrunnsvariablene er signifikante med en signifikans verdi lavere enn 0,05⁶. I tråd med tabell 7 er det nødvendig å nevne at forklaringskraften (R²) til M1 ikke er spesielt høy: 6,5%. Det vi si at de uavhengige variablene samlet sett forklarer 6,5% av variasjonen i den avhengige variabelen.

M2 viser betydningen av kulturell kapital. Resultatene viser at verken mor eller fars utdanningsnivå har noen signifikant effekt på hvor ofte studentene drikker. Høyere utdanning hos far viser derimot til en svak økning i alkoholhyppighet, men ikke i den grad det er signifikant. Forklaringskraften til M2 kan derfor betegnes som svært lav. De uavhengige variablene viser samlet sett 1,2% av variasjonen i den avhengige variabelen. M3 viser betydningen av økonomisk kapital. Resultatene viser at de ulike indikatorene på økonomisk kapital har svært lav effekt på hvor ofte studentene drikker. Blant de ulike indikatorene på økonomisk kapital er det fars inntekt som viser seg så ha mest effekt. Økende grad av inntekt viser til en svak økning i hvor ofte studentene drikker. Ingen av de uavhengige variablene er signifikante og forklaringskraften til modellen er i likhet med M2 svært lav: 1%. Samlet sett forklarer de uavhengige variablene kun 1% av variasjonen i den avhengige variabelen.

Samlet sett forteller tabell 7 at kjønn og alder har signifikant effekt på hvor ofte studentene drikker, altså kjønn og alder har betydning for studentenes inntak av alkohol. Kulturell og økonomisk kapital har ikke signifikant effekt på hvor ofte studentene drikker. Det betyr at kapitalformene ikke har betydning for hvor ofte studentene drikker. Av de ulike uavhengige variablene er det alder som viser seg å ha størst betydning for hvor ofte studentene drikker.

⁶ Signifikantnivå som ofte brukes i samfunnsvitenskapelig metode og analyser (Midtbø, 2007, s. 65)

5.3.2 Hvilke alkoholpreferanser har studentene?

I dette delkapitlet er studentenes alkoholpreferanser og betydningen av kjønn og alder (M1), kulturell kapital (M2) og økonomisk kapital (M3) skilt ut i tre tabeller. Jeg har valgt å skille ut de ulike modellene til individuelle tabeller for å gi en best mulig framstilling av forklaringsvariablenes effekt på de ulike alkoholtypene.

Tabell 8: Samletabell med "Spesifikk alkoholtipe" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians. (N=211)

		Øl	Rusbrus/cider	Vin	Musserende vin	Sprit under 22%	Sprit over 22%
Kjønn	Beta	-0,468	0,299	0,48	0,129	-0,046	0,090
	Sig.	0,000	0,000	0,000	0,075	0,533	0,215
Alder	Beta	0,096	-0,142	0,035	-0,048	-0,029	-0,111
	Sig.	0,129	0,039	0,591	0,506	0,695	0,123
R²		0,247	0,128	0,224	0,022	0,002	0,025
Antall (N)		109	73	89	20	8	75

Tabell 8 viser hvilken betydning alder og kjønn har for valg av alkoholtipe på fest. I tabellen fordeler alkoholtypenes beta- og signifikansverdier seg horisontalt. Resultatene viser at kjønn har tydelig effekt øl, rusbrus/cider og vin. Menn drikker helt klart mest øl, mens de kvinnelige studentene drikker klart mest vin og rusbrus/cider. Kjønn viser seg derimot å ha liten effekt på musserende vin og sprit over- og under 22%. Alder har også effekt på hva studentene drikker. Øl og vin er mest foretrukket blant de eldre studentene i utvalget, mens rusbrus/cider, musserende vin og sprit over- og under 22% viser seg mest foretrukket blant de yngre studentene. Alder har signifikant effekt på rusbrus/cider og viser ganske enkelt at denne alkoholtypen drikkes mest blant de yngste studentene. Forklaringskraften (R²) til bakgrunnsvariablene varierer, men er helt klart størst hos øl (24,7%) og vin (22,4%).

Tabell 8.1: Samletabell med "Spesifikk alkoholtype" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians. (N=211)

		Øl	Rusbrus/cider	Vin	Musserende vin	Sprit under 22%	Sprit over 22%
Fars utdanningsnivå	Beta	0,137	-0,109	-0,130	0,103	0,009	-0,030
	Sig.	0,071	0,152	0,085	0,172	0,910	0,689
Mors utdanningsnivå	Beta	0,017	0,068	0,087	0,070	-0,014	0,013
	Sig.	0,819	0,367	0,250	0,357	0,851	0,862
R²		0,021	0,011	0,017	0,020	0,000	0,001
Antall (N)		109	73	89	20	8	75

Tabell 8.1 viser hvilken betydning kulturell kapital har på de ulike alkoholtypene. Resultatene viser ganske enkelt at far og mors utdanning ikke har noen signifikant effekt på valg av alkoholtype. Blant de effektene som utspiller seg ser man at øl og musserende vin er mest foretrukket blant de studentene med høyere utdanning hos far, men ikke i den grad det er signifikant. Kulturell kapitals forklaringskraft (R²) er lav på samtlige alkoholtyper og forklarer svært lite om studentenes alkoholpreferanser.

Tabell 8.2: Samletabell med "Spesifikk alkoholtype" som avhengig variabel. Standardiserte betakoeffisienter, signifikans og forklart varians. (N=211)

		Øl	Rusbrus/cider	Vin	Musserende vin	Sprit under 22%	Sprit over 22%
Fars inntekt	Beta	-0,078	0,017	-0,005	0,025	0,012	0,077
	Sig.	0,365	0,842	0,958	0,767	0,885	0,372
Økonomisk støtte	Beta	0,064	-0,068	-0,129	-0,168	-0,029	-0,075
	Sig.	0,431	0,408	0,112	0,039	0,726	0,360
Hytte/fritidsbolig	Beta	0,033	0,044	0,154	0,011	-0,104	0,085
	Sig.	0,702	0,607	0,071	0,901	-0,226	0,320
R²		0,011	0,006	0,033	0,030	0,014	0,014
Antall (N)		109	73	89	20	8	75

I tabell 8.2 vises hvilken effekt økonomisk kapital har på valg av alkoholtype. Resultatene fra tabell 8.2 viser at den samlede forklaringskraften (R²) økonomisk kapital har på de avhengige variablene er

lav der forklaringskraften varierer fra 0,6% til 3,3%. Selv om den samlede forklaringskraften til økonomisk kapital er lav, utspiller det seg likevel signifikante enkelteffekter som viser at økonomisk kapital har betydning for valg av alkoholtype.

Økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer viser seg å ha effekt på de som oppgir å drikke musserende vin. De som oppgir å drikke musserende vin på fest oppgir også at de får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer. Med et signifikansnivå på 0,039 viser det å få økonomisk støtte seg å ha signifikant effekt på musserende vin. Hvorvidt foreldre dine eier hytte/fritidsbolig viser i likhet med fars cirka inntekt å ha svært lav effekt på studentenes alkoholpreferanser og hva de pleier å drikke på fest.

Betydningen kjønn og alder, kulturell kapital og økonomisk kapital har på UiA-studentenes alkoholpreferanser viser seg å variere. Funnene fra tabell 8, 8.1 og 8.2 viser ganske enkelt at kjønn har stort betydning for valg av alkohol, spesielt øl, vin og rusbrus/cider. Alder viser seg å ha relativt liten betydning for valg av alkohol. Alder indikerer at rusbrus/cider er den mest foretrukne alkoholtypen blant de yngre studentene, men utover dette funnet viser alder å ha liten forklaringskraft på valg av alkoholtype. Kulturell kapital og økonomisk kapital viser samlet sett å ha liten effekt på studentenes alkoholpreferanser. Likevel utspiller det seg enkelteffekter i analysene. Studentene som oppgir å drikke musserende vin oppgir også å få økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer.

5.3.3 Hvor mye drikker studentene?

I de to foregående delkapitlene ble det redegjort for hvor ofte og hva studentene drikker. I dette delkapitlet vil det redegjøres for hvor mye studentene drikker. Studentenes alkoholkonsum vil presenteres i to tabeller som indikerer hvor mye studentene drikker av de forskjellige alkoholtypene. Jeg vil starte med å presentere hvor mye øl og rusbrus/cider UiA-studentene drikker.

Tabell 9: Trinnvis regresjonsanalyse med «Hvor mange enheter øl/rusbrus/cider drikker du sånn cirka å drikke på fest?» som avhengig variabel. Standardisert betakoeffisient, signifikans, samt forklart varians. (N=158).

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.

Kjønn	-0,591	0,000				
Alder	0,079	0,229				
Hvor lang utdanning har din far?			0,159	0,059		
Hvor lang utdanning har din mor?			-0,085	0,308		
Eier dine foreldre eller foresatte hytte eller fritidsbolig?					-0,217	0,024
Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?					-0,113	0,231
Hender det at du får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer?					0,074	0,402
R²	0,377		0,024		0,041	
Antall (N)		158		158		158

I tabell 9 viser M1 betydningen av alder og kjønn. Resultatene viser at kjønn har en betydelig effekt på hvor mange enheter studentene drikker. Verdiene viser at de mannlige studentene drikker klart flere enheter enn de kvinnelige studentene. Alder viser derimot å ha relativt liten effekt på hvor mange enheter studentene drikker. M1 sin forklaringskraft (R^2) er god der alder og kjønn forklarer 37,7% av variasjonen i studentenes alkoholkonsum.

Resultatene fra M2 viser at mors utdanningsnivå har svært liten effekt på hvor mange enheter studentene drikker på fest, mens høyere utdanning hos far viser til en liten økning i studentenes alkoholkonsum. Fars utdanning har en signifikansverdi på ,059 som er like utenfor signifikansgrensen på 0,05, mens mors utdanningsnivå har liten betydning for hvor mange enheter studentene drikker på fest. M3 viser betydningen av økonomisk kapital. Resultatene viser at de ulike indikatorene på økonomisk kapital har ulik effekt på hvor mange enheter studentene drikker. Hvorvidt foreldrene eller øvrige foresatte eier hytte eller fritidsbolig har størst effekt av de tre

uavhengige variablene. Det å ha foreldre som eier hytte eller fritidsbolig viser til et økende inntak av alkohol, det betyr altså at de studentene som drikker mest også har foreldre med hytte/fritidsbolig. Denne tendensen viser seg som betydningsfull med en signifikansverdi på 0,024. De to andre indikatorene på økonomisk kapital viser seg i M3 å ha liten effekt på hvor mye studentene drikker.

Tabell 10: Trinnvis regresjonsanalyse med "Hvor mange liter vin/sprit pleier du sann cirka å drikke på fest?" som avhengig variabel. Standardisert betakoeffisient, signifikans, samt forklart varians. (N=128).

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Kjønn	0,127	0,163				
Alder	-0,033	0,719				
Hvor lang utdanning har din far?			0,100	0,296		
Hvor lang utdanning har din mor?			0,059	0,536		
Eier dine foreldre eller foresatte hytte eller fritidsbolig?					-0,017	0,872
Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?					-0,023	0,831
Hender det at du får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer?					-0,034	0,748
R²	0,019		0,018		0,001	
Antall (N)	128		128		128	

I tabell 10 ser man hvilken effekt de ulike modellene har på hvor mange liter sprit/vin studentene drikker på fest. M1 viser at kjønn har en positiv effekt på avhengig variabel som indikerer at kvinner

drikker mer sprit og/eller vin enn menn, mens alder ikke har noen effekt på avhengig variabel. Forklaringskraften (R^2) til M1 er lav (1,9%) og forteller samlet sett lite om studentenes alkoholkonsum.

M2 viser betydningen av kulturell kapital, og resultatene viser at verken mor eller fars utdanningsnivå har noen nevneverdig effekt på hvor mange liter vin/sprit studentene drikker. Høyere utdanning hos far viser til en svak økning i studentenes alkoholkonsum, men ikke i den grad det er betydningsfullt. Mors utdanningsnivå har svært liten effekt på studentenes alkoholkonsum. M3 viser at de ulike indikatorene på økonomisk kapital ikke har noen effekt på avhengig variabel. Ingen av de uavhengige variablene er signifikante og forklaringskraften til M3 er ekstremt lav med 0,1%. Økonomisk kapital har dermed ingen effekt på hvor mye vin og/eller sprit studentene drikker studentene

I tabell 9 og 10 redegjøres det for hvilken betydning kulturell kapital, økonomisk kapital, alder og kjønn har på UiA-studentenes alkoholkonsum. Alkoholkonsumet er delt inn etter hvor mange enheter og hvor mange liter studentene drikker på fest. Når studentenes oppgir hvor mange enheter øl og/eller rusbrus/cider de drikker kommer det frem at menn drikker klart mest. Når studentene oppgir hvor mange liter vin og/eller sprit de drikker er det de kvinnelige studentene som drikker mest, men ikke i den grad det er signifikant. Selv om tendensen ikke er signifikant viser likevel verdiene fra tabell 10 at de kvinnelige studentene drikker mer vin og/eller sprit enn de mannlige studentene. Analysenes indikatorer på kulturell kapital og økonomisk kapital viser samlet sett å ha lav effekt på studentenes alkoholkonsum, men det utspiller seg likevel betydningsfulle enkelteffekter. Studenter med foreldre som eier hytte/fritidsbolig viser seg å ha et høyere alkoholkonsum enn de som ikke har det.

5.4 Drøfting av resultater

I dette kapitlet vil jeg drøfte i hvilken grad økonomisk kapital, kulturell kapital, habitus og felt kan brukes til å forstå UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser. Jeg skal altså besvare oppgavens problemstilling, og deretter diskutere i hvilken grad alkoholbruken varierer med alder og kjønn.

Innledningsvis i oppgaven ble behovet for mer forskning på sosial klasse og alkoholbruk adressert av Østhus et al. (2016). Jeg har i denne studien tatt for meg denne sammenhengen, men i en

studentrelatert kontekst. Med hensyn til studiens omfang har målet vært å skape en forståelse rundt studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser i lys av deres sosiale klasse. Svært lite forskning har sett på nettopp denne sammenhengen, og jeg har derfor plassert sosial klasse i en annerledes kontekst enn det Østhus et al. (2016) etterlyser i deres oppfordring om mer forskning på sammenhengen mellom sosial klasse og alkoholbruk. I stedet for å bruke sosial klasse som forklaringsfaktor til alkoholbruk har sosial klasse blitt brukt som et forståelsesgrunnlag. Bruksområdet til sosial klasse i sammenheng med studenters alkoholbruk har vært usikkert, og derfor har sosial klasse fungert som et «sett med briller» fremfor analytisk verktøy med mål om å avdekke årsakssammenhenger og faktiske forhold.

I delkapittel 3.3.1 ble Bourdieus forståelse av kulturell kapital redegjort for. Den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen skulle skape forståelse rundt individets smak og estetiske preferanser, mens den institusjonaliserte kulturelle kapitalen skulle skape en forståelse rundt foreldrenes akademiske kvalifikasjoner. Den institusjonaliserte kulturelle kapitalen er brukt som uavhengig variabel i regresjonsanalysene med mål om å skape forståelse av studentenes alkoholpreferanser (kroppsliggjort kapital), alkoholhyppighet og alkoholkonsum. I samtlige regresjonsanalyser kommer det frem at den institusjonaliserte kapitalen har liten effekt på studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. Med andre ord viser Bourdieus institusjonaliserte kulturell seg som en dårlig måte å forstå alkoholbruk på.

Kulturell kapital handler om å beherske samfunnets dominerende kulturelle koder (Aakvaag, 2008, s. 152). Den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen viser til at disse kulturelle kodene i sin grunnleggende tilstand må knyttes til kroppen som forutsetter kroppsliggjøring (Bourdieu, 2006a, ss. 9-10; Bourdieu, 1986, s. 18). Et individs habitus viser til kroppsliggjorte disposisjoner som gjør det mulig å sanse, vurdere og handle i den fysiske og psykiske verden (Aakvaag, 2008, s. 160; Bourdieu, 1977, ss. 82-83; Bourdieu, 2006c, s. 75; Calhoun, 2006, s. 372; Wacquant, 2016, ss. 66-67). Begrepene over danner som nevnt grunnlag for kulturell kapital som uavhengig variabel i analysene, en variabel som forklarte lite av variasjonen i de avhengige variablene. Det ble i delkapittel 4.7.1 redegjort for hvorfor og hvordan kulturell kapital er operasjonalisert som den er. Med ønske om å treffe Bourdieus definisjon av begrepet på best mulig måte valgte jeg å operasjonalisere institusjonalisert kulturell kapital etter foreldrenes utdanningsnivå fremfor andre alternativer som «samlet husholdningsinntekt» eller «yrke». Med mål om å skape forståelse om studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser fremfor forklarende funn mener jeg fremdeles foreldrenes utdanningsnivå har vært den en god indikator på Bourdieus begrep om institusjonalisert kulturell kapital. Analyseresultatene gir en

forståelse rundt kulturell kapitalens betydning for alkoholbruk og alkoholpreferanser, men jeg mener det er likevel nødvendig å drøfte betydningen av kulturell kapital i forståelsen av studenters alkoholbruk og hvorfor kapitalformen har så lav forklaringskraft som den har.

Kapitalformene til Bourdieu er utarbeidet i en tid og samfunn preget av sosial ulikhet på tvers av flere plan i samfunnet. Et av disse var utdanning hvor det var stor forskjell mellom de som tok høyere utdanning og de som ikke gjorde det. De som tok høyere utdanning tilegnet seg utdanningskvalifikasjoner som distanserte dem fra de uten høyere utdanning i det sosiale rom. De praksiser, ferdigheter og kunnskaper som tilegnes gjennom utdanning blir en del av personens habitus (Aakvaag, 2008, s. 160). Disse praksisene overføres gjennom generasjoner hvor foreldrenes kroppsliggjorte disposisjoner danner grunnlag for ens egne. Kulturell kapital ble opprinnelig brukt av Bourdieu til å forstå barns skolerresultater og hvorvidt akademisk suksess kunne relateres til fordelingen av kulturell kapital (Bourdieu, 2006a, s. 8; Bourdieu, 1986, s. 17).

Bourdieus bruk av institusjonalisert kulturell kapital er i stor grad brukt på samme måte i min analyse hvor foreldrenes akademiske kvalifikasjoner danner forståelsesgrunnlag rundt studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. En av grunnene til den svake forklaringsfaktoren til foreldrenes utdanningsnivå kan være høyere utdannings «plass» i samfunnet. Norge har blitt et utdanningssamfunn der stadig flere velger og tar utdanning (Frønes og Brusdal, 2000, ss. 50-51). Hvis stadig flere tar høyere utdanning og tilegner seg akademiske kvalifikasjoner vil de klare forskjellene mellom individer i det sosiale rom reduseres. Den institusjonaliserte kulturelle kapitalen er fordelt langt jevnere på tvers av kjønn enn tidligere. I undersøkelsen kommer det frem at respondentenes mødre i større grad enn fedre har tatt høyere utdanning. Foreldrenes akademiske kvalifikasjoner blir en del av egen habitus og kan ha innvirkning på valg av høyere utdanning, men som indikator på alkoholbruk og alkoholpreferanser viser foreldrenes utdanningsnivå seg som lite forklarende. Tidligere forskning har vist at ungdom med ikke-utdannede foreldre er mer utsatt for negativ og mer skadelig alkoholbruk (Pape et al., 2017, s. 793; Pape et al., 2018, s. 8). Denne tendensen er vanskelig å uttale seg om med hensyn til de svake effektene den institusjonaliserte kulturelle kapitalen har i min undersøkelse, men nesten samtlige verdier i analysene indikerer motsatt effekt. Det er studentene med utdannede foreldre som drikker oftest og mest blant UiA-studentene. Det faktum at flere og flere tar høyere utdanning kan endre denne tendensen, men det er vanskelig å trekke slutninger rundt den kulturell kapitalens effekt i min undersøkelse på grunn av den lave forklaringskraften den har i samtlige analyser.

Studentenes kroppsliggjorte kulturelle kapital utgjør deres estetiske preferanser og smak, og er i videre drøfting nødvendig å diskutere. Blant studentene utspiller det seg noen klare tendenser når det kommer til valg av type alkohol, disse tendensene må da ses i lys av de ulike forklaringsvariablene. Valg av alkohol kan i Bourdieus forståelse kobles til individets kroppsliggjorte smak som er en del av personens habitus (Bourdieu & Prier, 2005, ss. 8-10). Bourdieu mener smak kan avsløre aktørens posisjon i det sosiale rom. Smak klassifiserer, og smak klassifiserer de som klassifiserer (Horverak & Bye, 2007, s. 41; Bourdieu & Prieur, 2015, s. 28). Den bærende ideen for å eksistere i det sosiale rom er ved å adskille seg fra andre, det er mulig gjennom individets kroppsliggjorte smak. Denne bærende ideen om adskillelse fra andre er sentral i Bourdieus forståelse av det sosial rom. Når denne ideen plasseres i en studentrelatert kontekst, må ideen modifiseres. For å bruke Bourdieus strukturorienterte perspektiv mot han er det nødvendig i denne sammenhengen å se på de betingelsene som ligger til grunn i et studentsamfunn, studenttilværelse og studentdrikkekultur som alle er strukturer studentene må forholde seg til.

En students habitus vil ikke viskes ut når man trer inn i studenttilværelsen, men man vil inkorporere nye strukturer. Som Bourdieu selv sier er habitus «strukturerende», men også «strukturert». For at en student skal kunne fungere i et studentsamfunn og studenttilværelse er det nødvendig å tilegne seg de ferdigheter som trengs gjennom sosiale praksiser, koder og regler. Dette skjer gjennom de sosiale betingelser som kreves for å fungere i ulike sosiale miljø (Bourdieu, 1991, s. 634; Wacquant, 2016, ss. 68-69; Bourdieu, 2006b, s. 54; Bourdieu & Prieur, 2005, s. 10), og i dette tilfelle er det studentmiljøet. Studentdrikkekulturen legger relativt sterke føringer for hvordan festing blant studenter foregår. Alkoholinntaket er høyt, og noen bestemte alkoholtyper dominerer blant studentene. Hvis en students estetiske preferanser og smak strider med de dominerende alkoholtypene vil dette kunne skape utfordringer for aktøren. Egne preferanser kan stride med høykonsumkulturen som preger studentrelaterte drikkesituasjoner og kan skape ubehageligheter for aktøren. På grunn av disse praksisene og strukturene utspiller ikke forskjellige smaksretninger seg på den måten Bourdieu skisserer i sitt todimensjonale aksesystem (Bourdieu et al., 1995, s. 34; Bourdieu & Prieur, 2005, s. 7). Bourdieus tre univers av smak som svarer til institusjonalisert kulturell kapital og samfunnsklasse er nesten ikke mulig å spore i min undersøkelse fordi feltets strukturer kan virke så dominerende at studentenes habitus og smak ikke får utfoldet seg i frykt for å bryte med feltets praksiser (Bourdieu & Prieur, 2005, ss. 36-37)

Bourdieu teori om smak og hvordan den brukes til å adskille seg selv fra andre i det sosiale rom kan virke vanskelig med henblikk til de studentrelaterte strukturene. Drikking blant studenter skjer i den

kollektivistiske drikkekulturens ånd der studenter drikker i lag med hverandre (Kropp et al., 2004, s. 5) og studentdrikkekulturen legger føringer for mengden alkohol som i «binge-drinking»-tradisjonen er høy (Erevik et al., 2017, s. 417; Heradstveit et al., 2021, s. 403; Kessler & Kurtz, 2019, s. 106). Pittman & Richmond (2008) redegjør for hvordan studietilværelsen krever at man innordner seg nye normer og akademiske ferdigheter. Dette poenget er ikke alkoholrelatert, men det illustrerer hvordan et individ som steger inn i studenttilværelsen må tilegne seg nye [strukturende] praksiser som er nødvendig for å fungere i et studentmiljø, studentsamfunn og studenttilværelse (Pittman & Richmond, 2008, s. 344).

Etter å ha drøftet analyseresultatene opp mot Bourdieus begreper om sosial ulikhet har jeg utledet en hypotese der studentenes estetiske preferanser og habitus kort fortalt forstås som strukturert av studenttilværelsen, studentmiljøet og drikkekulturens betingelser og praksiser. Aktører som trer inn i studenttilværelsen synes kort fortalt å inkorporere de drikkenormer som ligger til grunn, og dermed begynne å drikke alkoholtyper som øl og vin. Disse alkoholtypene går bedre overens med høykonsumet og praksisene som preger studentrelaterte drikkesituasjoner og festing. Denne hypotesen eller resonnementet kan ikke støttes opp med tidligere forskning, men ved å bruke Bourdieus begreper om kulturell kapital, det sosiale rom, habitus og felt i forståelse av UiA-studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser er overnevnt hypotese utledet. Jeg kommer tilbake til dette poenget i oppgavens konklusjon.

Det å forstå UiA-studenters alkoholpreferanser i lys av Bourdieus kroppsliggjorte- og institusjonaliserte kulturelle kapital har gitt få håndfaste funn. Med mål om å skape en bedre forståelse rundt kulturell kapital som forståelsesgrunnlag i denne studien vil jeg i videre fremstilling redegjøre økonomisk kapital som Bourdieu selv anser som den viktigste kapitalformen.

Bourdieu definerer økonomisk kapital som ressurser som kan gi økonomisk avkastning (Aakvaag, 2008, s. 152; Bourdieu, 2006a, s. 8; Bourdieu, 1986, s. 16). Ressursene han viser til er blant annet penger og eiendom som er brukt som indikatorer på studentenes økonomiske kapital i min undersøkelse. Fars inntekt viser til økonomisk kapital i familien, denne forklaringsvariabelen henger tett sammen med økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer. Siste indikator på økonomisk kapital viser til familiens eiendommer i form av hytte eller fritidsbolig. Resultatene fra regresjonsanalysene viser at økonomisk kapital har varierende forklaringskraft på studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. I de ulike analysene utspiller det seg signifikante betydninger som viser at ulike indikatorer på økonomisk kapital har betydning for hvor mye og hva man drikker.

I tabell 8.2 og 9 utspiller det seg betydningsfulle effekter som viser at økonomisk kapital har noe å si for hva studentene drikker og hvor mye de drikker. I tabell 9 viser effekten av å eie hytte/fritidsbolig seg å være signifikant på hvor mange enheter øl og/eller rusbrus/cider studentene drikker. Dette betyr ganske enkelt at de UiA-studentene som oppgir å drikke flest enheter har foreldre som eier hytte/fritidsbolig. Økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer viste seg i tabell 8.2 å ha signifikant effekt på de som oppgir å drikke musserende vin på fest. Det betyr at UiA-studentene som oppgir å oftest drikke musserende vin på fest får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer.

De tre indikatorene på økonomisk kapital henger med henblikk til respondentenes svar svært tett sammen. Fars inntekt i form av penger må ses i sammenheng med det å eie fritidsbolig eller hytte. Uten inntekt er det vanskelig å eie hytte eller fritidsbolig, men unntak finnes så klart. Av de som oppgir å ha foreldre eller øvrige foresatte som eier hytte eller fritidsbolig oppgir over halvparten (56,8%) at far tjener 800.000kr eller mer i året. Blant de som oppgir å få økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer oppgir om lag halvparten (48,7%) at deres far tjener 800.000kr i året eller mer. Det kan virke som at høy inntekt hos far spiller en viktig rolle for om man eier hytte/fritidsbolig eller får økonomisk støtte hjemmefra. Bare for å illustrere kan man se på sammenhengen mellom de som oppgir å få økonomisk støtte og har foreldre som eier hytte. Denne andelen utgjør hele 80,8%.

Bourdieu redegjør for hvordan økonomisk kapital er den viktigste kapitalformen fordi den kan gi tilgang til ulike varer og tjenester umiddelbart. Studenter med høyere grad av økonomisk kapital vil kunne kjøpe varer og tjenester andre studenter ikke har mulighet til å kjøpe. I tabell 9 viser effekten av hytte/fritidsbolig seg som signifikant på hvor mange enheter man drikker. Det kan være vanskelig å skjønne hvordan foreldrenes hytte eller fritidsbolig henger sammen med hvor mange enheter man drikker på fest, men med kunnskap om den høye sammenhengen er mellom hytte/fritidsbolig og økonomisk støtte er sammenhengen mer forståelig. Eier foreldrene dine hytte er sjansen for at man får økonomisk støtte større, som igjen gjør det økonomisk mulig å handle mer drikke. Det er viktig å presisere at økonomisk støtte ikke nødvendigvis må komme fra foreldre, den kan også komme fra øvrige familiemedlemmer. I så tilfelle vil ikke sammenhengen mellom økonomisk støtte og foreldrenes hytte/fritidsbolig være like klar. Den signifikante effekten som utspiller seg i tabell 8.2 skyldes trolig samme grunn som i tabell 9. Tilgang til økonomisk kapital i form av penger gir muligheten til å kjøpe antatt dyrere alkoholvarer andre studenter ikke tar seg råd til. Musserende vin definerer ikke én type vin, men er en samlebetegnelse for flere typer vin. Innenfor denne

samlebetegnelsen befinner det seg vintyper av lav verdi og høy verdi. Uten å vite hvilke type(r) musserende vin respondentene drikker er det rimelig å anta at literprisen på musserende vin er høyere enn literprisen på øl og rusbrus/cider, samt flere typer rød- hvit- og rosévin.

For å forstå hvordan kapitalmengden utspiller seg i det sosiale rom er det nødvendig å trekke frem Bourdieus feltbegrep igjen. Noen typer kapital er feltspesifikk og gjør seg kun gjeldene innenfor ett bestemt felt (Bourdieu, 1993, s. 73). I forlengelse av den overnevnte drøftingen mener jeg den lave forklaringskraften til kulturell kapital, og varierende forklaringsfaktoren til økonomisk kapital, må ses i lys av feltet det forskes på. Lie & Kahlbom (2011) redegjør for det de kaller «festkapital» som viser til hvordan individets alkoholvaner er en innlemmet del av den kulturelle kapitalen (Lie & Kahlbom, 2011, s. 34). De definerer studiemiljøet som et eget felt der festkapital fungerer som feltspesifikk kapital. For å akkumulere mest mulig festkapital er det nødvendig å beherske studiemiljøets koder. Individets alkoholvaner utgjør noen disse kodene, og med kunnskap om hvilke alkoholtyper som dominerer studentrelatert fyll blir undersøkelsens alkoholpreferanser mer forståelig. Alkoholvanene fungerer som en identitetsmarkør for tilhørigheten i studentmiljøet. Alkoholpreferanser som strider med feltets koder være dermed være ugunstig. Hvis en UiA-student kommer på en studentfest med sprit under 22% eller musserende vin, som i min undersøkelse fremstår som feltstridende alkoholtyper, vil disse alkoholtypene stride med de alkoholvanene og kodene som tilhører feltet og akkumulering av festkapital vil være vanskelig. En student som derimot møter på studentfest med øl eller vin, som i min undersøkelse fremstår som feltets dominerende alkoholtyper, vil i langt større grad beherske feltets koder og muligheten for å akkumulere mer festkapital er mulig. Eksemplet er satt noe på spissen, men med kunnskap om hvilke alkoholpreferanser som dominerer blant utvalget i undersøkelsen, andre studentgrupper (Tefre et al., 2007, s. 40) og studentdrikkekulturen befinner ikke dette seg så langt fra virkeligheten.

Et sentralt spørsmål i denne diskusjonen er hva festkapital gir studentene. Lie & Kahlbom (2011, s. 35) redegjør for at festkapital kan akkumuleres til sosiale nettverk, og de som besitter mest festkapital vil ha den symbolske makten i drikkesituasjonene. Dette bygger opp under Bourdieus syn på det sosiale liv som han mener, i sitt dypeste sett, handler om individers evige kamp om mer kapital (Aakvaag, 2008, s. 152). Studiemiljøets praksiser, koder og alkoholvaner kan i lys av overnevnt drøfting virke så dominerende at den har en utviskende effekt på studentenes kroppsliggjorte kulturelle kapital. Dette poenget og overnevnt hypotese trekkes frem i oppgavens konklusjon.

5.5 Avsluttende drøfting

Jeg har i kapittel 5.2 og 5.4 drøftet resultatene fra oppgavens analyser opp mot alkoholforskning og sosiologisk teori. UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser er drøftet opp mot Bourdieus begreper og kulturell og økonomisk kapital samt hans habitus- og feltbegrep. I denne avsluttende drøftingen ønsker jeg å forene den Bourdieu-inspirerte drøftingen med den alder- og kjønnsinspirerte drøftingen. Bourdieus begreper har i studien vært brukt til å forstå UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser, og i denne avsluttende drøftingen vil begrepene brukes til å skape en forståelse rundt studentenes alkoholkonsum som strekker seg lenger enn kun alkoholbruk.

Det sosiale rom består av aktører og grupper fordelt fra ulike posisjoner (Bourdieu & Prieur, 2005, s. 7; Bourdieu et al., 1995, s. 34; Calhoun, 2006, s. 363), og i denne studien er disse aktørene studenter ved Universitetet i Agder. Studentenes plassering i det sosiale rom bestemmes av kapitalmengden deres, altså en sammensetning av økonomisk og kulturell kapital⁷. Aktørene vil i henhold til sin plassering i det sosiale rom og kapitalmengde ha en bestemt habitus, altså noen kroppsliggjorte disposisjoner som gjør det mulig for studenten å fungere i den sosiale verden. Mengden kapital studentene innehar gir en indikasjon på plassering i det sosiale rom, men mengden kapital vil ikke kunne akkumuleres til mer kapital hvis den ikke brukes innenfor sitt gitte felt. Kapital er nemlig feltspesifikk. Kapital vil kun være gjeldende innenfor sitt bestemte felt. «Studentrelatert kapital» kan defineres som kapitalformer det er mulig å akkumulere innenfor det akademiske- og studierelaterte feltet. Tilhørigheten til Universitet i Agder vil for de fleste studentene bygge på et ønske om å tilegne seg akademiske kvalifikasjoner eller institusjonalisert kulturell kapital, mens for andre vil det å tilegne seg sosial kapital i form av venner og nettverk være vel så viktig.

Studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser må forstås i lys av mer enn sosial klasse, et begrep som i denne oppgaven i stor grad baserer seg på aktørens kapitalmengde. Studenter som aktører innenfor studiemiljøet eller det «studierelaterte feltet» er i stor grad styrt av ulike praksiser, koder og regler. For å forstå UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser er det nødvendig å vite hvordan aktørens habitus blir strukturert av ulike praksiser, men også hvordan studentenes habitus er strukturerende og gjør det mulig for studenten å fungere i studierelaterte praksiser. Studenter med ulik mengde kapital vil ha ulik plassering i det sosiale rom. Studentenes alkoholpreferanser kan knyttes til plassering i det sosiale rom, noe Bourdieu gjør i sin korrespondanseanalyse fra

⁷ Fra et Bourdieusk perspektiv vil denne kapitalsammensetningen også bestå av sosial- og symbolsk kapital, men med hensyn til oppgavens tematiske avgrensinger er disse utelatt.

Distinksjonen. Han plasserer det å drikke champagne som en indikasjon på høy samlet kapital, mens de som drikker øl har lavere sammensetning av kapital. Studenter med høyere grad av samlet kapital vil, ifølge Bourdieu, trolig ha andre alkoholpreferanser enn de med lavere grad av samlet kapital. Bourdieu vil også forfekte at alkoholpreferansene er en del av individets smak og kroppsliggjorte kulturelle kapital, men på grunn av studiemiljøets tilknyttede praksiser og den dominerende drikkekulturen blant studentene vil egne preferanser «viskes» ut og erstattes med de som tilhører det «studentrelaterte feltet». Studenters alkoholvaner er svært strukturert av drikkekulturen, dette får aktøren til å velge bort egne alkoholpreferanser for å ikke bryte med de kodene og praksisene som tilhører feltet. Selv om feltets alkoholpraksiser strider med det vi med Bourdieu kunne forventet var aktørens alkoholpreferanser er habitus strukturerende på den måten at individet kan ta inn over seg de sosiale praksisene som ligger til grunn i feltet. Aktøren unngår dermed å bryte med feltets praksiser. Funnene fra denne studien kan tyde på at valg av alkohol handler om mer enn egne preferanser. Overnevnt diskusjon og resonnement utleder min hypotese om at studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser i stor grad styres av studiemiljøet, studentdrikkekulturen og studenttilværelsen i større grad enn egne alkoholvaner ervervet gjennom egen habitus.

I mitt utvalg viser kulturell kapital seg å ha liten forklaringskraft, mens økonomisk kapital viser seg å ha varierende forklaringskraft på alkoholbruken og alkoholpreferansene til UiA-studentene. Selv om mengde kulturell kapital hadde lav forklaringseffekt viser økonomisk kapital, kjønn og alder seg som varierende, men gode forklaringsfaktorer på studenters alkoholbruk. Bourdieu holder som oftest aktøren i det sosiale rom kjønnsnøytral. Plassering i det sosiale rom baseres ikke *på* kjønn, men kapitalsammensetning kan påvirkes *av* kjønn. Innenfor det studentrelaterte feltet kommer det fram i min undersøkelse at kjønn spiller en sentral rolle i forståelsen av studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. Tidligere forskning viser helt tydelig at det er forskjeller mellom mannlige og kvinnelige studenter når det kommer til hvor ofte, hva og hvor mye studenter i Norge drikker (Tefre et al. 2007; Lie & Kahlbom, 2011; Knapstad et al. 2018; Sivertsen, 2021).

Selv om kjønn i nyere tid er blitt mer flytende og ikke lenger tar sikte på den biologiske definisjonen, kan det virke som at flere av studiemiljøets feltrelaterte praksiser bygger på kjønn. Hvor ofte studentene drikker, hva studentene drikker og hvor mye studentene drikker varierer mellom kjønn og det kan gjennom min undersøkelse virke som at valg av alkohol er en feltspesifikk praksis der menn i hovedsak drikker øl og kvinner drikker vin og rusbrus/cider. Disse alkoholpraksisene kan virke å utkrystallisere seg gjennom studentdrikkekulturen, men også andre praksiser som ikke er anvendt i

denne studien som «drikkeleker» og «temafesting». Hva studenter drikker på fest kan virke som et spørsmål om konteksten for drikkesituasjonen fremfor studentenes egne alkoholpreferanser.

6.0 KONKLUSJON

Innledningsvis i denne studien ble det redegjort for alkoholens dominans i studietiden og studenters høye alkoholkonsum. På oppfordring fra Østhus et al. (2016) valgte jeg å gjennomføre en undersøkelse som tok sikte på sammenhengen mellom sosial klasse og alkoholbruk i en studentkontekst. Bourdieu har vært brukt som klasseteoretisk utgangspunkt og hans ulikhetsbegreper har dannet grunnlag for sosial klasse i denne oppgaven. Oppgavens problemstilling: «I hvilken grad påvirker sosial bakgrunn hvor mye UiA-studenter drikker og deres alkoholpreferanser? Varierer studentenes alkoholbruk med alder og kjønn?» har vært utgangspunkt for studien. I den kvantitative undersøkelsen som ble gjennomført i mars 2022 fikk jeg inn 211 svar fra mannlige og kvinnelige studenter fra Universitetet i Agder og resultatene fra undersøkelsen er analysert og drøftet mot tidligere forskning på studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser og Bourdieus ulikhetsbegreper. Funnene i min undersøkelse varierer, men noen tendenser er ganske klare.

Alkoholbruken og alkoholpreferansene til studentene varierer mellom kjønn og alder, og i min studie er det disse bakgrunnsvariablene som har størst effekt på UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. Tidligere forskning har stort sett målt alkoholkonsum, alkoholhyppighet og alkoholpreferanser etter kjønn og alder, så at det er disse variablene som har størst effekt i min undersøkelse er ikke uforventet. Kjønn viser seg å ha større betydning for studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser enn alder, men begge er likevel viktige i forståelsen det kulturelle fenomenet.

Det er de mannlige studentene som drikker oftest. Hvem som drikker mest, avhenger av alkoholtype og kjønn. Menn drikker klart mest øl og/eller rusbrus, mens kvinnene drikker klart mest vin og/eller sprit. Øl er den mest foretrukne alkoholtypen blant de mannlige studentene, mens vin er den mest foretrukne alkoholtypen blant de kvinnelige studentene. Med henblikk til «hvor ofte» studentene drikker er det de yngste studentene som drikker oftest. De kjønns- og aldersrelaterte funnene viser seg å ha betydningsfull effekt på studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser. Selv om kulturell kapital viser seg som en dårlig indikator på studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser viser økonomisk kapital seg å ha betydningsfull effekt på «hvor mye» og «hva» studentene drikker. UiA-studentene som oppgir å drikke flest enheter har foreldre som eier hytte/fritidsbolig, mens studentene som oppgir å drikke musserende vin på fest får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer.

Selv om operasjonaliseringen av Bourdieus kapitalformer samlet sett har lav forklaringskraft viser ulike indikatorer på økonomisk kapital seg som betydningsfull på UiA-studentenes alkoholbruk og alkoholpreferanser.

Bourdieus begreper om det sosiale rom, felt og habitus er brukt i drøftingen for å skape en bedre forståelse av kapitalformene og studentenes sosiale klasse. Etter å ha drøftet resultatene opp mot Bourdieus begreper kan det virke som at studentenes alkoholpreferanser henger tettere opp mot konteksten av drikkesituasjonene enn studentens habitus og kapitalsammensetning. Studentenes sosiale klasse varierer, mens hva de oppgir å drikke på fest ikke varierer like mye. Det kan virke som at studentdrikkekulturen og de praksiser tilknyttet studentfesting er så dominerende at studentenes alkoholpreferanser «utviskes». Konteksten for drikkesituasjonene fremstår derfor som vel så viktig for hva som drikkes på fest som studentens egne preferanser.

Jeg ønsker avslutningsvis i dette konklusjonskapitlet å utlede en siste hypotese. Denne hypotesen bygger på personlige erfaringer, tidligere drøfting i oppgaven og personlige resonnementer, og vil avslutningsvis kunne ut i et behov for mer forskning.

Studentdrikkekulturen baserer seg på den norske drikkekulturen, men den skiller seg fra den norske drikkekulturen ved at den legger enda mer vekt på drikkeleker. Drikkeleker har med hensikt å kombinere lek, spill og underholdning med alkohol, og har vært fast festinnslag på studentfester i lang tid. Studentdrikkekulturen legger opp til kollektivistisk høykonsumfyll. Det er lagt opp til å drikke store mengder alkohol i lag med andre, og på bakgrunn at nettopp dette er det funnet opp drikkeleker som baserer seg på studentdrikkekulturen. Det finnes utallige typer drikkeleker som har til hensikt å drikke (ofte mye) alkohol på fest. I mange drikkeleker er det valgfritt hva man ønsker å drikke, mens andre drikkeleker legger klare føringer for hva man skal drikke. «Ølstafett» og spesielt «breezerrace» har i lengre tid vært populære drikkeleker med mål om å drikke henholdsvis øl og rusbrus på kortest mulig tid. Gjennom drikkeleker som «Ølstafett» og «breezerrace» legger drikkeleken klare føringer for hvilke alkoholtyper som konsumeres på fest. Med henblikk til funnene i min undersøkelse kan den høye prosentandelen som drikker øl, cider/rusbrus, vin og sprit forstås på en annerledes måte der drikkeleker kan ses å legge føringer for hvilke typer alkohol studenter drikker på fest. Hvis denne hypotesen stemmer, vil funnene fra min undersøkelse og hvorfor sosial klasse har så liten forklaringskraft på studentenes alkoholpreferanser få ny mening.

Studentdrikkekulturen varierer fra studentmiljø til studentmiljø og den endres også med tiden. En studentfest skiller seg på flere måter fra andre fester, og det er nødvendig å forstå alkoholbruk og alkoholpreferanser etter kontekst, ikke bare aktørene. Jeg mener derfor videre forskning på studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser bør ta sikte på kontekstuelle faktorer som legger premissene for drikkesituasjonen, altså hva forventes det at studentene drikker og i hvilke mengder. Som avsluttende poeng i denne studien vil jeg legge frem en tese basert på studiens funn, teoretisk drøfting og tidligere utledede hypoteser:

Studentdrikkekulturen gjør klasse, alder og kjønn mindre betydningsfullt og skaper klasse- og kjønnsløse drikkesituasjoner i studentmiljøet.

Forskning viser tydelig at norske studenter drikker (for) mye, og for å utvide forståelsen rundt studentenes høye alkoholkonsum og studentrelatert festning mener jeg det er nødvendig å vende blikket mot mindre tradisjonelle forskningsobjekter som «drikkeleker» og «studentdrikkekultur». Det vil kunne bidra til å skape ny kunnskap, samt skape en bredere forståelse rundt studenters alkoholbruk og alkoholpreferanser.

7.0 LITTERATURLISTE

Aakvaag, G. (2008). *Moderne sosiologisk teori* (p. 365). Abstrakt forl.

Beccaria, F. & Pretto, A. (2021). The quality of wine between innovation and tradition. A study of a changing 'Mediterranean drinking culture' *Modern Italy : Journal of the Association for the Study of Modern Italy*, 26(1), 67–78. <https://doi.org/10.1017/mit.2020.75>

Borsari, B., Murphy, J. G., & Barnett, N. P. (2007). Predictors of alcohol use during the first year of college: Implications for prevention. *Addictive Behaviors*, 32(10), 2062–2086. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2007.01.017>

Botvar, P. K. & Urstad, S. S. (2012). *Fra vann til vin? : bruk av rusmidler blant aktive i kristne ungdomsmiljøer*: Vol. nr. 3/2012. KIFO, Stiftelsen Kirkeforskning.

Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice* (Vol. 16, pp. VIII, 248). Cambridge University Press.

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In: Richardson, J., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood: 241–58. Hentet fra: <https://www.socialcapitalgateway.org/content/paper/bourdieu-p-1986-forms-capital-richardson-j-handbook-theory-and-research-sociology-educ>

Bourdieu, P. (1987). What Makes a Social Class? On The Theoretical and Practical Existence Of Groups. *Berkeley Journal of Sociology*, 32, 1–17.

Bourdieu, P. (1991). First Lecture. Social Space and Symbolic Space: Introduction to a Japanese Reading of Distinction. *Poetics Today*, 12(4), 627–638. <https://doi.org/10.2307/1772705>

Bourdieu, P. (1993). «Some properties of field.» In: *Sociology in question*. London: Sage, pp. 72-77.

Bourdieu, P., Østerberg, D., Prieur, A., & Barth, T. (1995). *Distinksjonen : en sosiologisk kritikk av dømmekraften*: Vol. nr 9 (p. 283). Pax.

- Bourdieu, P. & Prieur, A. (2005). *Distinksjonen* (p. 278). Bokklubben.
- Bourdieu, P. (2006a). Kapitalens former. *Agora (Oslo, Norway)*, 24(1-02), 5–26.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-02>
- Bourdieu, P. (2006b). Strukturer, habitus, praksiser. *Agora (Oslo, Norway)*, 24(1-02), 53–73.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-04>
- Bourdieu, P. (2006c). Habitus og livsstilenes rom. *Agora (Oslo, Norway)*, 24(1-02), 74–111.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-05>
- Calhoun, C. (2006). Habitus, felt og kapital: Historisk spesifisitet i praksisteorien. *Agora (Oslo, Norway)*, 24(1-02), 352–385. <https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2006-01-02-15>
- Clausen, S. (2009). *Multivariate analysemetoder for samfunnsvitere : med eksempler i SPSS* (p. 120). Universitetsforl.
- Danielsen, A. (1990): Lifestyle, Class and the Field of Fluidum, *Report from the First National Conference of Sociology*, Geiranger, May 1990.
- Droomers, M., Schrijvers, C. T. M., Casswell, S., & Mackenbach, J. P. (2003). Occupational level of the father and alcohol consumption during adolescence; patterns and predictors. *Journal of Epidemiology and Community Health* (1979), 57(9), 704–710.
<https://doi.org/10.1136/jech.57.9.704>
- Erevik, E. K., Pallesen, S., Vedaa, Øystein, Andreassen, C. S., & Torsheim, T. (2017). Alcohol use among Norwegian students. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift : NAT*, 34(5), 415–429.
<https://doi.org/10.1177/1455072517709918>
- Flemmen, M. (2012). *Bourdieu og korrespondanseanalyse*. Socius. ISSN 0809-5574. s. 75–76.

- Flemmen, M., Toft, M., Andersen, P. L., Hansen, M. N., & Ljunggren, J. (2017). Forms of Capital and Modes of Closure in Upper Class Reproduction. *Sociology (Oxford)*, 51(6), 1277–1298. <https://doi.org/10.1177/0038038517706325>
- Flemmen, M., Hjellbrekke, J., & Jarness, V. (2018). Class, Culture and Culinary Tastes. *Sociology (Oxford)*, 52(1), 128–149. <https://doi.org/10.1177/0038038516673528>
- Frønes, I., & Brusdal, R. (2000). *På sporet av en ny tid : Kulturelle varsler for en nær fremtid*. Bergen: Fagbokforl.
- Grenfell, M. (2008). *Pierre Bourdieu : key concepts* (pp. VIII, 248). Acumen.
- Halkjelsvik, T. & Storvoll, E. E. (2015). Andel av befolkningen i Norge med et risikofylt alkoholkonsum målt gjennom Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT). *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift : NAT*, 32(1), 61–72. <https://doi.org/10.1515/nsad-2015-0008>
- Heradstveit, O., Skogen, J. C., Brunborg, G. S., Lønning, K. J., & Sivertsen, B. (2021). Alcohol-related problems among college and university students in Norway: extent of the problem. *Scandinavian Journal of Public Health*, 49(4), 402–410. <https://doi.org/10.1177/1403494819863515>
- Horverak, Ø. & Bye, E. K. (2007). *Det norske drikkemønsteret : en studie basert på intervjudata fra 1973-2004*: Vol. nr. 2/2007 (p. 242). SIRUS.
- Jensen, P., Haug, E., Sivertsen, B., & Skogen, J. C. (2021). Satisfaction With Life, Mental Health Problems and Potential Alcohol-Related Problems Among Norwegian University Students. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 578180–578180. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.578180>
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg., p. 436). Abstrakt.
- Johnsen, B. E. & Agderseminaret. (2010). *Sørlandsk kultur : mangfoldet og motsetningene, Agderseminaret 2009* (p. 230). Høgskoleforl.

Kessler, T. A. & Kurtz, C. P. (2019). Influencing the Binge-Drinking Culture on a College Campus. *Nurse Educator*, 44(2), 106–111. <https://doi.org/10.1097/NNE.0000000000000559>

Knapstad, M., Heradstveit, O., Sivertsen, B. (2018). “*Studentenes Helse- og Trivselsundersøkelse 2018*”. [*Students’ Health and Wellbeing Study 2018*]. Oslo: SiO (Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus, 2018).

Kropp, F., Lavack, A. M., Silvera, D. H., & Gabler, J. R. (2004). Alcohol Consumption Among University Students: A Multi-Country Study of Attitudes, Values, Identity, and Consumer Influence. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 12(2), 1–28. https://doi.org/10.1300/J054v12n02_01

Lie, I. P., & Kahlbom, I. (2011). Helter og hengehuer. *Om alkoholkultur og rusmiddelforebygging i norske studentmiljøer*. (AKAN publikasjon nr. 1/2011). Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk. Hentet fra: <https://akan.no/studentprosjekt-2011/>

Midtbø, T. (2007). *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere : med eksempler i SPSS* (p. 131). Universitetsforl.

Myrtveit, S. M., Askeland, K. G., Knudsen, A. K., Knapstad, M., Olsen, R., Nedregård, T., & Skogen, J. C. (2016). Risky drinking among Norwegian students: Associations with participation in the introductory week, academic performance and alcohol-related attitudes. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift : NAT*, 33(4), 361–380. <https://doi.org/10.1515/nsad-2016-0031>

Nedregård, T. & Olsen, R. (2010). *Studentenes helse og trivselsundersøkelse : SHoT 2010* (p. 163). TNS Gallup ; SiB, SiO og SiT.

Nedregård, T. & Olsen, R. (2014). *Studentenes helse og trivselsundersøkelse : SHoT 2014* (p. 142). TNS Gallup ; SiB, SiO og SiT.

Norström, T., Rossow, I., & Pape, H. (2018). Social inequality in youth violence: The role of heavy episodic drinking. *Drug and Alcohol Review*, 37(2), 162–169. <https://doi.org/10.1111/dar.12582>

- Pape, H., Norström, T., & Rossow, I. (2017). Adolescent drinking—a touch of social class? *Addiction* (Abingdon, England), 112(5), 792–800. <https://doi.org/10.1111/add.13721>
- Pape, H., Norström, T., Andreas, J. B., & Rossow, I. (2018). *Sosiale Class and Alcohol Use by Youth: Different Drinking Behaviors, Different Associations?*. Folkehelseinstituttet. Hentet fra: <http://hdl.handle.net/11250/2507564>
- Pittman, L. D. & Richmond, A. (2008). University Belonging, Friendship Quality, and Psychological Adjustment During the Transition to College. *The Journal of Experimental Education*, 76(4), 343–362. <https://doi.org/10.3200/JEXE.76.4.343-362>
- Postholm, M. B., Jacobsen, D. I., & Søbstad, R. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen* (p. 300). Cappelen Damm akademisk.
- Ragin, C.C. & Amoroso, L. M. (2019). *Constructing social research : the unity and diversity of method* (Third edition.). SAGE.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (2. utg., p. 502). Fagbokforl.
- Saunders, J. B., Aasland, O. G., Babor, T. F., De La Fuente, J. R., & Grant, M. (1993). Development of the Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT): WHO Collaborative Project on Early Detection of Persons with Harmful Alcohol Consumption-II. *Addiction* (Abingdon, England), 88(6), 791–804. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.1993.tb02093.x>
- Sivertsen, B. (2021) “*Studentenes Helse- Trivselsundersøkelse 2021*”. og [Students’ Health and Wellbeing Study 2021]. Oslo: SiO (Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus, 2021).
- Skarpenes, O. (2007). Den «legitime kulturens» moralske forankring. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 48(4), 531-557.
- Skarpenes, O. & Sakslind, R. (2008). Kulturforskning og empirisk analyse Svar til Skogen m.fl. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 49(2), 265–273.

- Skog, O. (2004). *Å forklare sosiale fenomener : en regresjonsbasert tilnærming* (2. [rev. og utvidet] utg., p. 429). Gyldendal akademisk.
- Skogen, K., Kari, S., Krange, O., & Strandbu, Å. (2008). En pussig utlegning av middelklassens selvforståelse. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 49(2), 259–264.
- Studentsamskipnaden i Oslo. (2021, 27. januar). *Nå skal studentenes helse og trivsel i hele landet kartlegges*: Hentet 27. januar 2022 fra:
<https://www.mynewsdesk.com/no/sio/pressreleases/naa-skal-studentenes-helse-og-trivsel-i-hele-landet-kartlegges-3157503>
- Sæther, S. M. M., Knapstad, M., Askeland, K. G., & Skogen, J. C. (2019). Alcohol consumption, life satisfaction and mental health among Norwegian college and university students. *Addictive Behaviors Reports*, 10, 100216–100216. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2019.100216>
- Tefre, E. M., Amundsen, A., Nordlund, S. B., & Lund, K. E. (2007). *Studenter og rusmidler. Bruk av alkohol, tobakk, narkotika og pengespill blant studenter ved Universitet i Oslo*. Statens institutt for rusmiddelforskning. <http://hdl.handle.net/11250/275857>
- Toft, M. & Flemmen, M. (2019). Var klassesamfunnet noen gang på hell? *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2, 137–155. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-02-03>
- Wacquant, L. (2016). A Concise Genealogy and Anatomy of Habitus. *The Sociological Review* (Keele), 64(1), 64–72. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12356>
- Wilken, L. (2011). *Bourdieu for begyndere* (2. udg., p. 149). Samfundslitteratur.
- Østhus, S., Mäkelä, P., Norström, T., & Rossow, I. (2016). *Sosial ulikhet i alkoholbruk og alkoholrelatert sykkelighet og dødelighet*. Helsedirektoratet. Hentet fra:
<https://www.helsedirektoratet.no/search?searchquery=Sosial%20ulikhet%20i%20alkoholbruk%20og%20alkoholrelatert%20sykelighet%20og%20d%C3%B8delighet>

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

8.0 VEDLEGGSLISTE

Vedlegg 1 - NSD-godkjenning

Vurdering

Referansenummer

841025

Prosjekttittel

Studenters drikkevaner ved UiA

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for humaniora og pedagogikk / Institutt for pedagogikk

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Sivert Skålvoll Urstad, sivert.s.urstad@uia.no, tlf: 38141868

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Nikolai Møller-Pettersen, nikom17@uia.no, tlf: 98656061

Prosjektperiode

13.02.2022 - 03.06.2022

Vurdering (1)

16.02.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, og eventuelt i meldingsdialogen mellom innmelder og Personverntjenester. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Spørreskjemaleverandøren, SurveyXact, vil være databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson ved Personverntjenester: Silje Fjelberg Opsvik
Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2 - AUDIT – LISTE OVER ALKOHOLENHETER

AUDIT

Alcohol Use Disorder Identification Test

Babor TF, Higgins-Biddle JC, Saunders JB, Monteiro MG.
Audit. The Alcohol Use Disorder Identification Test.
Guidelines for Use in Primary Care.
World Health Organization, 2001.

LISTE OVER ALKOHOLENHETER

En alkoholenhet inneholder mellom 12-15 gram ren alkohol. Dette tilsvarer omtrent:

En rusbrus eller sider

En flaske øl (pils) på 33 cl

Ett glass vin på 12 cl

Ett glass hetvin på 8 cl

En drink (cognac, whisky, vodka) på 4 cl

Alkohol. Flasken og glassene inneholder omtrent like mye alkohol. Denne mengden kalles en alkoholenhet.
En flaske pils = ett glass rødvin = ett lite glass hetvin = en drink med brennevin.

Flaske pils
33 cl

glass vin
12 cl

glass hetvin
8 cl

en drink
4 cl

Vedlegg 3 - Informasjonsskriv og Survey

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Studenters drikkevaner ved UiA»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge UIA-studenters alkoholkonsum og se hvorvidt sosioøkonomisk status kan gi noen forståelse rundt studenters alkoholkonsum. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å kartlegge alkoholkonsumet til studenter ved Universitetet i Agder og se om deres sosioøkonomiske status, studieretning og studentorganisasjon (er) kan fortelle noe om deres alkoholkonsum. Det finnes studenter fra hele Norge ved UIA hvor alle har forskjellig bakgrunn enten den er geografisk, kulturell, økonomisk eller sosial. Jeg ønsker i min masteroppgave å se om studenters sosioøkonomiske status, eller klasse, kan vise noen alkoholkonsumerende tendenser. For å skape en større forståelse ønsker jeg å se om deres tilknytning til Universitetet i Agder, altså studieretning og eventuell tilknytning til studentidrettslag, har noen betydning for studenters alkoholkonsum.

Problemstillingen min vil ta sikte på: *«På hvilke måte kan UIA-studenters alkoholbruk forstås i lys av deres sosiale klasse»*

Denne oppgaven er en masteroppgave med tilknytning til Lektorutdanningen 8-13 ved Universitetet i Agder.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget til denne studien er studenter ved Universitetet i Agder. Det spiller ingen rolle hvilken studie eller år i studiet man er på så lenge man er student ved Universitetet i Agder. Jeg har et mål om en ganske lik fordeling mellom gutter og jenter, men med kunnskap om relativt skjev kjønnsfordeling ved ulike studier vil ikke dette være det viktigste. Det er mange studenter ved Universitetet i Agder så en total kartlegging vil være nærmest umulig med hensyn til tid og ressurser. Mitt mål er å samle inn svar fra mellom 120-150 studenter.

Som student selv har mange kontakter og nettverk som kan hjelpe meg på veien mot flest mulig respondenter. Jeg kommer til å bruke disse kontaktene og nettverkene for å nå ut til flest mulig studenter. Måten jeg ønsker at de skal hjelpe meg på er ved å dele survey-lenken til spørreundersøkelsen med studenter ved UIA. Det vil ikke være mulig for noen andre enn meg å se svarene på spørreundersøkelsen, og svarene vil ikke under noen omstendigheter deles med noen andre enn veileder. Medstudenter vil kun brukes som en «kanal» for å nå ut til flest mulig studenter.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden jeg ønsker å bruke i min masteroppgave er kvantitativ metode i form av en spørreundersøkelse. Denne spørreundersøkelsen vil ha 20 spørsmål som tar sikte noen bakgrunnsopplysninger om deg samt spørsmål tilknyttet ditt forhold til alkohol. Opplysningene som samles inn gjennom spørreundersøkelsen vil skje elektronisk i form av en digital surveyundersøkelse.

«Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du fyller ut et spørreskjema. Det vil ta ca 2-3 minutter. Spørreskjemaet inneholder spørsmål om alder, kjønn, hvor du kommer fra, utdanning, familie og ulike alkoholrelaterte spørsmål. Dine svar fra spørreskjemaet blir registrert elektronisk»

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

«Din deltakelse i dette prosjektet vil ikke påvirke din tilknytning til Universitetet i Agder eller studieretning».

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Dataene som samles inn i spørreundersøkelsen vil være konfidensielle og i samsvar med personvernregelverket. Det vil kun være mine to veileder Ove Skarpenes, Sivert Skålvoll Urstad og meg selv som har tilgang til dataene.

Dataene vil til enhver tid være ligge bak en passord-beskyttet surveybruker og vil ikke på noe tidspunkt skrives ut eller deles med andre enn mine veiledere.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 1. juni. Dataene fra spørreundersøkelsen vil slettes fra den passordbeskyttede surveybrukeren.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til: innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende å få slettet personopplysninger om deg å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta

kontakt med:

Universitetet i Agder ved Sivert Skålvoll Urstad og Ove Skarpenes. Mail: sivert.s.urstad@uia.no og ove.skarpenes@uia.no

Vårt personvernombud: Personvernombudet ved Universitetet i Agder.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Sivert Skålvoll Urstad
Ove Skarpenes
(Forsker/veileder)

Nikolai Møller-Pettersen
(Student)

Jeg samtykker til å delta i denne spørreundersøkelsen

- (1) Ja
- (2) Nei

Hvilket kjønn identifiserer du deg med?

- (1) Mann
- (2) Kvinne
- (3) Ønsker ikke å svare

Hvilket fagområdet studerer du innenfor?

- (1) Helse-, sosial- og idrettsfag
- (2) Historie, filosofi og religion
- (3) Ingeniør, teknologi og IT
- (4) Kunst, teater og musikkfag
- (5) Lærerutdanning og pedagogikk
- (6) Realfag
- (7) Samfunnsfag
- (8) Økonomi, ledelse, administrasjon og juss
- (9) Språk, litteratur, kommunikasjon og medier

Hva er din alder?

- (1) 18 år
- (2) 19 år
- (3) 20 år
- (4) 21 år
- (5) 22 år
- (6) 23 år
- (7) 24 år
- (8) 25 år
- (9) 26 år
- (10) 27 år
- (11) 28 år
- (12) 29 år
- (13) 30-35 år
- (14) 36-40 år eller eldre

Har religion vært en viktig del av oppveksten din?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Ønsker å ikke svare

Hvor lang utdanning har dine foreldre eller foresatte?

Ingen utdannin g	Ungdoms skole	Videregå ende utdannin g - Studiespe sialiserin g	Videregå ende utdannin g - Yrkesutd anning	Universit et- eller høgskole utdannin g kort (1- 3 år)	Universit et- eller høgskole utdannin g lang (4 år eller fler)
---------------------	------------------	---	---	---	--

Far (mannlig foresatt)	(6) m	(1) m	(2) m	(4) m	(3) m	(5) m
Mor (kvinnelig foresatt)	(6) m	(1) m	(2) m	(4) m	(3) m	(5) m

Eier dine foreldre eller foresatte hytte eller fritidsbolig?

- (1) m Ja
- (2) m Nei
- (4) m Vet ikke
- (3) m Ønsker å ikke svare

Hender det at du får økonomisk støtte fra foreldre eller øvrige familiemedlemmer?

Økonomisk støtte viser i denne sammenhengen til fast eller jevnlig pengestøtte.

- (1) m Ja, ofte
- (4) m Ja, av og til
- (2) m Nei
- (3) m Ønsker å ikke svare

Hva er din fars eller øvrig foresattes cirka årsinntekt?

- (1) m 0-499.999kr
- (2) m 500.000-799.999kr
- (3) m 800.000kr eller mer
- (4) m Vet ikke
- (5) m Ønsker å ikke svare

Hvilket år i studieløpet er du på?

- (1) m 1 året
- (2) m 2 året
- (3) m 3 året
- (4) m 4 året
- (5) m 5 året
- (9) m Doktorgrad
- (6) m Går årsstudium
- (7) m Tar enkeltemner
- (8) m Ønsker ikke å svare

Jobber du ved siden av studiene?

- (1) m Ja
- (2) m Nei
- (3) m Ønsker å ikke svare

Deltok du som ny student i fadderuken?

- (1) m Ja
- (5) m Ja, delvis
- (2) m Nei
- (3) m Ikke aktuelt/fikk ikke mulighet

(4) m Vet ikke/husker ikke

Ta stilling til de fadderukerelaterte påstandene

	Svært enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Svært uenig
Som ny student er det viktig å delta i fadderuken	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m	(5) m
Alkohol og drikking er en sentral del av fadderuken	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m	(5) m
I fadderuken fikk jeg mange nye venner	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m	(5) m
Det tilrettelegges godt for de som ikke drikker i fadderuken	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m	(5) m
Alkoholinntaket under fadderuken gjenspeiler alkoholinntaket som student generelt	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m	(5) m

Hvor ofte drikker du alkohol?

- (1) m Aldri
- (2) m 1 gang i måneden eller sjeldnere
- (3) m 2-4 ganger i måneden
- (4) m 2-3 ganger i uken
- (5) m 4 ganger i uken eller mer

Hva pleier du oftest å drikke når du er på fest?

- (4) q Rusbrus/cider
- (2) q Øl
- (1) q Vin
- (6) q Musserende vin
- (5) q Sprit under 22%
- (3) q Sprit over 22%
- (7) q Alkoholfritt

Hvor mange enheter øl/rusbrus pleier du sånn cirka å drikke på fest? 1 enhet = 0,5l

- (1) m 1
- (2) m 2

- (3) m 3
- (4) m 4
- (5) m 5
- (6) m 6
- (7) m 7
- (8) m 8
- (9) m 9
- (10) m 10
- (11) m 11
- (12) m 12
- (13) m 13
- (14) m 14
- (15) m 15 eller fler

Hvor mange liter vin/sprit pleier du sånn cirka å drikke på fest?

- (1) m 0,25l
- (2) m 0,5l
- (3) m 0,7l
- (4) m 1l
- (6) m 1,4l
- (7) m 2l
- (8) m 3l
- (9) m 3,2l eller mer
- (10) m Vet ikke

Hvor ofte treffer du vennene dine?

- (8) m Hver dag
- (1) m Flere ganger i uka
- (7) m 2-3 ganger i uka
- (2) m 1-2 ganger i uka
- (4) m Annen hver uke
- (5) m Månedlig eller sjeldnere

Den siste måneden har jeg drukket alkohol med...

- (1) q Studieveenner
- (5) q Bekjente
- (2) q Familie
- (3) q Kollegaer
- (4) q Naboer
- (6) q Jeg har ikke drukket alkohol den siste måneden

Er du medlem av et studentidrettslag eller studentaktivitet ved UIA?

- (10) q Nei
- (1) q Studentidrett
- (2) q Studentkor/-orkester
- (3) q Studentkultur (studentpub-/arrangementsdrift)
- (4) q Studentpolitikk
- (5) q Studentavis
- (6) q Studentpolitikk/livssyn
- (7) q Humanitært/internasjonalt perspektiv

- (8) q Fagforeninger/interesseorganisasjoner
- (9) q Andre aktiviteter, foreninger og verv

Hvor ofte konsumeres det alkohol når det arrangeres fest eller andre arrangementer i regi av studentidrettslag eller annen studentaktivitet?

- (1) m Alltid
- (2) m Ofte
- (3) m Av og til
- (4) m Sjeldent
- (5) m Aldri
- (6) m Er ikke medlem av studentidrettslag eller annen studentaktivitet

Tusen takk for din deltakelse i denne spørreundersøkelsen!

